

การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยพุทธที่แต่งงาน
กับชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

AN APPLICATION OF BUDDHIST ETHICAL IN MARRIED LIFE OF
THAI BUDDHIST WOMEN BEING MARRIED TO
THE NON - THAI IN THUNKHAOLUNG DISTRICT,
RO-IET PROVINCE

พระอธิการสนอง ปภสฺสโร (คณะพรหม)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา พระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยพุทธที่แต่งงาน
กับชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

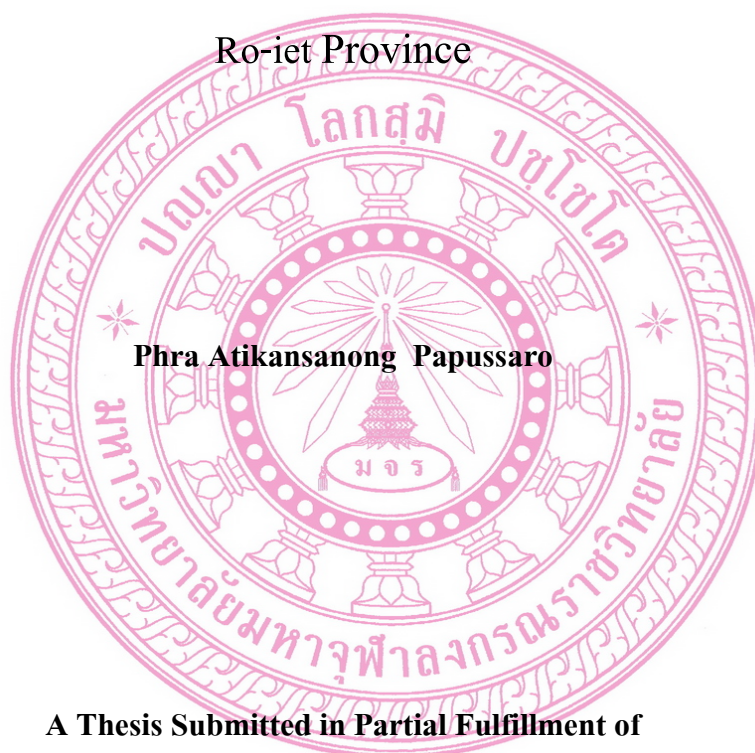
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา พระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

An application of Buddhist ethical in married life of Thai Buddhist women being married to the non - Thai in Thunkhaolung district,

Ro-iet Province

Phra Atikansanong Papussaro

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of

The Requirement for the Degree of

Master of Arts

(Buddhist Studies)

Graduate School

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Bangkok, Thailand

C.E. 2012

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นักศึกษานิพนธ์เรื่อง
“การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยพุทธที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ใน
เขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระสุธีธรรมมานูวัตร, ผศ.ดร.)

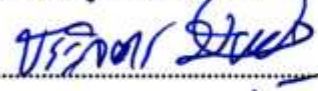
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประธานกรรมการ
(พระครูวินัยธรสมุทร ถาวรธมฺโม, ผศ.ดร.)

 กรรมการ
(พระมหาคุณวศยาม วชิรปัญญา,ดร.)

 กรรมการ
(ผศ.ดร.สุวิน ทองปิ่น)

 กรรมการ
(ดร.ไพฑูรย์ สวนมะไฟ)

 กรรมการ
(รศ.ดร.ประจิดร มหาหิง)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระมหาคุณวศยาม วชิรปัญญา,ดร. ประธานกรรมการ
ผศ.ดร.สุวิน ทองปิ่น กรรมการ
ดร.ไพฑูรย์ สวนมะไฟ กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระอธิการสนอง ปกสุตโร)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทย
พุทธที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง
จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัย : พระอธิการสนอง ปภสฺสโร (คณะพรหม)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา ป.ธ.๖, พธ.บ., ศศ.บ., MA., Ph.D
(Pali & Theravada Buddhism)

: ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น, พธ.บ. (ปรัชญา), M.A. (Phil.), Ph.D.
(Phil.)

: ดร.ไพฑูรย์ สวนมะไฟ ป.ธ.๔, ศน.บ., M.A., Ph.D (Bud.)

วันที่สำเร็จการศึกษา : ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาว่าด้วยการครองเรือนของหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวงจังหวัดร้อยเอ็ด ๒) เพื่อศึกษาสภาพการแต่งงานกับชาวต่างชาติของหญิงไทย ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวงจังหวัดร้อยเอ็ด ๓) เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อการครองเรือนของหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวงจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ และการสัมภาษณ์หญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ จำนวน ๑๕ คน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาของแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ร้อยละการสมรสของหญิงไทยกับชาวต่างชาตินั้น ที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมวิทยาเรียกว่า ‘ข้ามวัฒนธรรม’

ผลการวิจัยพบว่า หญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด นั้น ยึดถือศีล ๕ และสังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักในการครองเรือน ถึงแม้ว่าบางรายจะไม่สามารถรักษาศีล ๕ ได้ครบทุกข้อหรือสังคหวัตถุ ๔ ทุกข้อก็ตาม อีกทั้งบางรายอาจจะไม่เคยศึกษาหรือมีความรู้เกี่ยวกับศีล ๕ หรือสังคหวัตถุ ๔ ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้วได้ปฏิบัติตามหลักธรรมของศีล ๕ และสังคหวัตถุ ๔ โดยไม่รู้ตัว ชีวิตสมรสที่สมรสกับชายไทย จะเป็นช่วงเวลาที่ยังเยาว์วัย ยังไม่ได้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ยังไม่ได้ชวนสามีที่เป็นชาวไทยเข้าวัดปฏิบัติกิจทางพระพุทธศาสนา สามีชาวไทยเองเมื่อแต่งงานแล้ว มีภรรยาดูแลซึ่งวัฒนธรรมของคนไทยนั้น

ชาวไทยจะเป็นเหมือนกับเจ้านาย มีภรรยาปรนนิบัติทั้งในเรื่องความเป็นอยู่และอื่นๆ จึงทำให้ชาวไทยนั้นสะดวกสบาย ขาดความรับผิดชอบ ดื่มเหล้า เล่นการพนัน เจ้าชู้ ก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวนำไปสู่ความล้มเหลวของชีวิตครอบครัว

เมื่อได้รู้จักและสมรสกับชาวต่างชาติแล้ว ชีวิตความเป็นอยู่หรือวัฒนธรรมของชาวต่างชาตินั้นชายชาวต่างชาติจะมีความรับผิดชอบและรู้หน้าที่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ถือความซื่อสัตย์ไม่นอกใจ ไม่ฟุ่มเฟือย แต่จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ชาวต่างชาติยึดถือนั้นก็ตรงกับศีล ๕ และสังคหวัตถุ ๔ ของชาวพุทธนั่นเอง

ในอดีตของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาตินั้น ส่วนใหญ่จะผ่านการสมรสกับชาวไทยมาแล้วมีชีวิตที่ลำบากมาก่อนเป็นบทเรียน ได้มีโอกาสเข้าวัดปฏิบัติธรรมเพื่อคลายความทุกข์ได้สนทนาศรัทธากับพระภิกษุบ้าง ดังนั้นเมื่อสมรสกับชาวต่างชาติจึงได้เข้าวัดปฏิบัติธรรมทั้งที่ใช้ชีวิตในประเทศไทย และต่างประเทศก็ตาม และหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ เมื่อสมรสแล้วทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น ความเป็นอยู่ดีขึ้น เป็นที่ยอมรับของชุมชนรอบด้าน และมีโอกาสที่ปฏิบัติกิจทางพระพุทธศาสนา และชวนให้สามีชาวต่างชาติได้เข้าวัดปฏิบัติธรรมด้วย ดังนั้นจากการศึกษาการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักธรรมคือ ศีล ๕ และสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นและครอบครัวมีความสุข

Thesis Title : An application of Buddhist ethical in married life of Thai Buddhist women being married to the non - Thai in Thunkhaolung district, Roi-et Province

Researcher : Phra Adhikansanong Pabhassaro (Kanaprom)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Dr. Phramaha Daosayam Vajirapabbo, Pali VI, B.A. (Thai), M.A., Ph.D. (Pali & Theravada Buddhism)

: Assist. Prof. Dr. Suwit Thongpan B.A.(Phil.), M.A.(Phil.), Ph.D.(Phil.)

: Dr. Phaitoon Suanmafai, Pali IV, B.A. (Ed.), M.A. (Bud.), Ph.D. (Bud.)

Date of Graduation : 29 March 2013

ABSTRACT

The objectives of this thesis were: 1) to study the principles of the Buddhist ethic regarding earning living of Thai women who had married with the foreigners in Thungkhoaluang district, Roi-et province, 2) to study general status of being married of Thai women who had married with the foreigners in Thungkhoaluang district, Roi-et province, and 3) to study the implement of the Buddhist principles in leading lives of 15 Thai women who had married with the foreigners in Thungkhoaluang district, Roi-et province. The research instruments applied in this study were: questionnaire concerning about the Buddhist principles in leading lives of Thai women who had married with the foreigners, and in-depth interview of 15 Thai women who had married with the foreigners. However, this thesis was conducted based on qualitative research methodology, collecting the data from designed questionnaire, related document, and analysis. And, the statistic used in this study was percentage of Thai women who had married with the foreigners in the social science called as “Across Tradition”.

The result of the study found that 15 Thai women who had married with the foreigners in Thungkhoaluang district, Roi-et province hold the following Buddhist principles as their major

practice in leading lives, those were: five precepts (*Pabcasila*) and the four virtues for social sodality (*Savgahavatthu*). Most of them had been married with Thai men before, when they were young, and they hardly ever knew anything about Buddhist principles. On the other hand, in this case, their Thai husband likely to engaged with causes of ruin such as addition to intoxicants and drug, no responsibility, and playful with gambling in which eventually brought family problems and that of ruins.

Impressively, when they got to know the foreigners and had married, they lives progressively change with the bitter living. The reasons might be the traditional background of the foreigners, unlike Thai men, that focus on responsibility, mutual respect, being content, and being honest – all these were what the Buddhist principles considered as the four virtues for social sodality or *Savgahavatthu*.

In the past, while they were living with ex-Thai husbands, they used to go to the temple and revealed how difficult they were to the Buddhist monks, and requested for Buddhist methods how to lead live happily. Hence, when they had married with the foreigners they took the new foreign husbands to the temple and, again, requested the Buddhist monks to teach them the Buddhist principles for happy living. That practice led them to success and frame; in the same time, it was a good opportunity for the foreigners to cultivate Buddhist practices for better living that resulted in happiness. Collectively, the Buddhist principles that led Thai women who had married with the foreigners in Thungkhoaluang district, Roi-et province to peaceful living, happiness, success, and frame were five precepts (*Pabcasila*) and the four virtues for social sodality (*Savgahavatthu*).

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือจากพระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, คร. ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์รับเป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ ของอนุโมทนา ศศ.ดร สุวิน ทองปิ่น และ ดร. ไพฑูรย์ สวนมะไฟ ที่ให้ความอนุเคราะห์ เป็นที่ปรึกษา ร่วมช่วยกันพิจารณา ตรวจแก้ ปรับปรุง ตกแต่ง ให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไข รวมถึงให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ในการทำ วิทยานิพนธ์ด้วยดีตลอดเวลา ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือแนะนำ และอำนวยความสะดวกในด้านการบริการข้อมูล และข่าวสารด้วยดี ตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณอนุโมทนาบุญ ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านได้แก่ พระมหาสุรชาติ สิริเตโช เจ้าอาวาสวัดบ้านคูน้อย พระครูถิรปัญญาญาณ เจ้าคณะตำบลห้วยโพธิ์ คุณสังเวียร ศรีมันตะ อาจารย์ประจำห้องเรียนจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ช่วยเหลือด้านค้นคว้า เรียบเรียงข้อมูล พิมพ์คอมพิวเตอร์ ตรวจสอบ และพิสูจน์อักษรวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ด้วยดีโดยตลอดมา

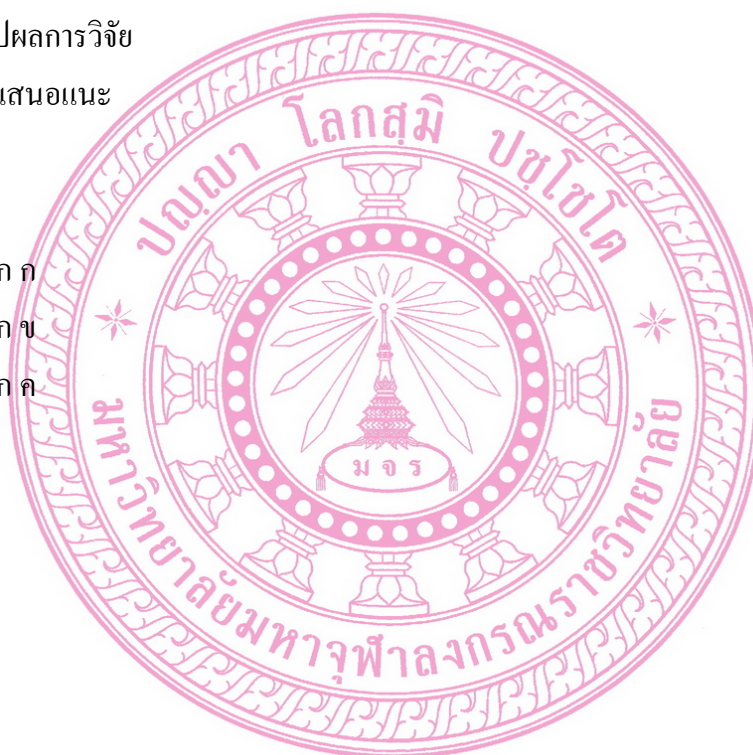
ขอขอบคุณ ผู้อนุเคราะห์ให้ข้อมูล ตอบแบบสอบถาม ๑๕ คนและคู่สนทนาใน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณ ผู้มีพระคุณที่ให้กำเนิดทางโลก คุณพ่อทอง คุณแม่نگคราญ คณะพรหม (ล่วงลับไปแล้ว) ผู้ที่ให้กำเนิด เลี้ยงดู และเป็นครูคนแรกที่ทำให้ความรู้ มอบคุณความรัก ด้วยความเมตตาเสมอ รวมทั้งเป็นกำลังใจในการทำงาน และการศึกษา จนประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พระอธิการสนอง ปภสฺสโร (คณะพรหม)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สัญลักษณ์และคำย่อ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาของการวิจัย	๔
๑.๔ คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย	๕
๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๑.๗ วิธีการดำเนินการวิจัย	๕
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๑
บทที่ ๒ หลักพุทธจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาว่าด้วยการครองเรือน	๑๒
๒.๑ หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนตามวิถีชาวพุทธ	๑๒
๒.๒ หลักพุทธจริยธรรมกับการครองชีวิต	๒๐
๒.๓ หลักพุทธจริยธรรมกับการสงเคราะห์อ่อนุเคราะห์	๒๓
๒.๔ หลักพุทธจริยธรรมในการรักษาตระกูลให้คงอยู่	๒๗
๒.๕ หลักพุทธจริยธรรมในการเจริญก้าวหน้าของชีวิต	๓๒
บทที่ ๓ สภาพการแต่งงานกับชาวต่างชาติของหญิงไทยในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด	๓๕
๓.๑ สภาพทางด้านครอบครัว	๓๕
๓.๒ สภาพทางด้านเศรษฐกิจ	๔๐
๓.๓ สภาพทางด้านสังคม	๔๖
๓.๔ สภาพทางด้านวัฒนธรรม	๕๒

บทที่ ๔	การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทย	
	ที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด	๕๖
	๔.๑ การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมที่หญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ	๕๖
	๔.๒ ข้อมูลสัมภาษณ์ของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ	
	ที่ประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรม ๔	๕๘
บทที่ ๕	สรุปผลและข้อเสนอแนะ	๖๖
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๖๖
	๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๖๘
บรรณานุกรม		๗๑
ภาคผนวก		๗๓
	ภาคผนวก ก	๗๓
	ภาคผนวก ข	๗๕
	ภาคผนวก ค	๗๘
ประวัติผู้วิจัย		๘๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเพณีในการเลือกคู่ครอง มักจะแตกต่างกันไปแต่ละสังคม และช่วงเวลา มีทั้งในรูปแบบของการไปขูดเอามา (Wife capture) หรือไปซื้อขายแลกเปลี่ยนเอามาด้วยสิ่งของ หรือฝูงวัวควาย (Wife purchase) บางสังคมพ่อแม่และผู้ปกครองเป็นผู้เลือกคู่ให้ลูก โดยที่หนุ่มสาวไม่มีโอกาสตัดสินใจด้วยตนเอง ทุกอย่างขึ้นอยู่กับมติของพ่อแม่ทั้งสิ้น เป็นระบบคลุมถุงชน (Arranged marriage) แต่บางสังคมโดยเฉพาะในสังคมสมัยใหม่ก็เปิดโอกาสให้ชายหญิงเลือกคู่กันเองโดยเสรี โดยทั่วไปมักใช้ความรักและความพึงพอใจเป็นการส่วนตัว เป็นหลักในการพิจารณา เช่น นิสยัทศนคตริสนิยม หรือนิยามตรงกัน และมีความรักชอบพอกัน^๑

เมื่อหญิงและชายตกลงปลงใจที่สร้างครอบครัว หรือจะอยู่ร่วมกันตามประเพณีแล้ว จะทำการสมรสกันซึ่งในสังคมวิทยาการสมรส คือ การที่ชายหญิงแสดงตนให้สังคมได้รับรู้ว่าจะอยู่ร่วมกันโดยปฏิบัติตามวิธีของกฎหมาย และขนบธรรมเนียมประเพณี ที่ใช้อยู่ในถิ่นนั้น และด้วยผลของการกระทำดังกล่าว ทั้งสองย่อมเกิดสิทธิและหน้าที่ต่อกัน การสมรสเป็นเสมือนพันธกิจ หรือข้อสัญญาที่ชายหญิงจะแต่งงานอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลายาวนาน อย่างไรก็ตามการที่ชายหญิงสมรสกันไม่ได้เป็นสิ่งยืนยันได้ว่า คู่สมรสจะครองเรือนอยู่ด้วยกันอย่างยั่งยืนตลอดไป การที่คู่สมรสจะเป็นคู่ชีวิตกันได้ยั่งยืน และยาวนานนั้น นอกจากกามคุณแล้ว คู่สมรสจะต้องมีข้อประพฤตินี้ หลักธรรมเป็นพื้นฐานอันมั่นคง ที่จะทำให้อยู่ครองกันได้ชียาว และทำให้คู่สมรสมีชีวิตสอดคล้องกลมกลืนกันในหลักพระพุทธศาสนา มีหลักธรรมสำหรับการครองเรือนคือฉรรวาทศธรรม ๔ ประการ^๒ และยังมีหลักการทำหน้าที่ต่อกัน สงเคราะห์อนุเคราะห์กันตามหลักปฏิบัติในทศ ๖ ข้อที่ว่าด้วยทิศเบื้องหลัง^๓ ปฏิบัติตามสมชีวิตรธรรม ๔ ประการคือ สมสัทธา สมสילה สมจาคา สมปัญญา ซึ่งเป็นแม่แบบในทุกสังคมนั้นๆ นอกจากนี้ ในทางพระพุทธศาสนามีหลักการในการแก้ปัญหาไว้

^๑ จำนงค์ อธิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๔๓.

^๒ ส.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๓๑๖.

^๓ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๐๑/๒๐๔.

ในหลายทาง โดยเฉพาะหลักทางพุทธจริยธรรมในเบื้องต้น คือ มีสุจริต ๓ คือ กายสุจริต วชิสุจริต มโนสุจริต^๔ กล่าวคืออย่างต่ำมีศีล ๕ เป็นหลักประพฤติและยังมีหลักพรหมวิหาร ๔^๕ ที่ใช้ได้ทุกระบบของชีวิต ซึ่งเป็นคุณธรรมภายใน เมื่อมีคุณธรรมภายในเป็นพื้นฐาน จิตย่อมแสดงออกภายนอกได้ ตามหลักการสงเคราะห์ หรือ ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน ที่เรียกว่า สังคหวัตถุ ๔^๖ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน การครองเรือนโดยใช้หลักทางพุทธธรรมลดน้อยลง และก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวขึ้น ปัญหาครอบครัว เป็นเหตุการณ์ที่ครอบครัวไม่ได้คาดหวัง หรือปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้นเช่น การไม่มีบุตร ไร้สืบสกุล การมีบุตรผิดปกติ การเจ็บป่วย การนอกใจคู่สมรส การว่างงาน หรือตกงาน เป็นต้น เมื่อเกิดปัญหาในครอบครัวขึ้นแล้ว สมาชิกในครอบครัวจะได้รับความกดดัน และคับข้องใจเป็นอย่างมากบางปัญหา ก่อให้เกิดความอับอายขายหน้า และไม่สามารถแก้ปัญหาได้ คู่สมรสอาจต้องการแยกกันอยู่ชั่วคราว หรืออาจต้องหย่าร้างกันการแยกกันอยู่ หรือหย่าร้างกันในสังคมไทยสมัยใหม่ สังคมยอมรับมากขึ้น ไม่ใช่เรื่องที่น่าอับอายต่อไป เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากทางตะวันตก ที่ส่งผลให้แบบแผนการสมรสของสังคมสมัยใหม่เปลี่ยนเป็น “การแต่งงานเปิด” ซึ่งหนุ่มสาวไม่มีพันธะต่อกันและมีอิสระมากกว่า แต่งงานเปิดจึงเป็นวิถีชีวิตคู่ ที่นิยมกันแพร่หลายในหมู่คนหนุ่มสาวรุ่นใหม่” นอกจากนี้ สังคมไทยสมัยใหม่ สภาพการดำเนินชีวิตในเมือง ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันตัวใครตัวมัน เน้นในเรื่องผลประโยชน์ และความพอใจส่วนตัวเป็นเรื่องสำคัญ โดยมีความคิดว่าหากอยู่กันไปแล้วไม่มีความสุขก็ควรหย่ากันไปจะดีกว่า

ปัญหาการหย่าร้างในสังคมจึงพบมากขึ้น โดยเฉพาะการหย่าร้างของหญิงไทยในภาคอีสาน เนื่องจากในภาคอีสานค่านิยมของหญิงไทยแต่งงานกับชาวต่างชาติมีมากขึ้น เมื่อครอบครัวแรกล้มเหลว หญิงอีสานบางส่วนได้แสวงหาครอบครัวใหม่ โดยอาศัยกระแสโลกาภิวัตน์ ที่เชื่อมโยงให้รู้จักกัน และเริ่มต้นสร้างครอบครัวที่สอง กับชาวต่างชาติซึ่งปัจจุบันจะเห็นภาพหญิงไทยเดินเคียงคู่กับสามีชาวฝรั่ง บ้านบางหลังประดับธงต่างชาติคู่กับธงชาติไทยซึ่งกลายเป็นภาพที่ชินตา สอดคล้องกับผลการทำวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จากปีพ.ศ. ๒๕๔๖ – ๒๕๔๗ พบว่าผู้หญิงชาวอีสานที่แต่งงานกับชาวต่างชาติมีจำนวนถึง ๑๕,๒๘๔ คน และผลการวิจัยของ สุภรัตน์ กรวงษ์ธนวุธ พบว่าสตรีอีสาน

^๔ ที. ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๘/๒๒๙.

^๕ ที. ปา. (ไทย) ๑๐/๑๘๔/๒๒๕.

^๖ ที. ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๗.

^๗ งานวิจัย อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, หน้า ๘๖.

แต่งงานกับชาวต่างชาติ นั้น มีอายุเฉลี่ย ๓๕ ปี ส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ ๗๐ เป็นผู้จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และเป็นผู้ผ่านการแต่งงานครั้งแรกกับสามีคนไทยมาแล้ว แต่ต่อมาได้เลิกกับสามีคนไทย โดยส่วนใหญ่มีลูกติด ๑ คน และได้เริ่มต้นชีวิตใหม่กับสามีชาวต่างชาติซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรป เช่น เยอรมัน อังกฤษ และ กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย สำหรับสามีชาวต่างชาติจะมีอายุเฉลี่ย ๕๐ ปี และประมาณ ๑ ใน ๔ จะเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป มีรายได้เฉลี่ยประมาณ ๖๐,๐๐๐ บาท โดยสามีชาวต่างชาติประมาณเกือบร้อยละ ๓๐ จะอาศัยอยู่กับภรรยาที่ประเทศไทยเป็นการถาวร^๒ นอกจากนี้ ยังพบว่าในหมู่บ้านทางภาคอีสานบางแห่งนั้น ๑ ใน ๓ ครอบครัวมีสมาชิกที่เลือกแต่งงานกับผู้ชายต่างชาติ และพบว่าสาเหตุที่หญิงไทยนิยมแต่งงานกับชาวต่างชาติเนื่องจากการได้รับการช่วยเหลือจากสามีชาวต่างชาติ ปรากฏการณ์ที่หญิงไทยแต่งงานกับชาวต่างชาติก่อให้เกิดผลกระทบ ต่อสถาบันครอบครัวศาสนา และวัฒนธรรมไทยในภาคอีสาน

คนอีสาน เริ่มต้นจากการไปเป็นแม่บ้านและพนักงานเสิร์ฟที่กรุงเทพฯ เมื่อพบลูกค้าแล้วชอบพอกัน ถึงขั้นแต่งงาน ผู้หญิงเหล่านั้นก็จะส่งเงินกลับมาให้พ่อแม่ใช้ เดือนละไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ - ๘,๐๐๐ บาท ส่วนใหญ่จะนำมาสร้างบ้านหลังละประมาณ ๑.๕ - ๕ ล้านบาท ทุก ๆ ปี จะกลับมาเยี่ยมบ้านพร้อมสามี บางทีสามีชาวสวิส ก็พาเพื่อนมาด้วย พอเพื่อนมาเห็นหญิงในหมู่บ้านก็ชอบพอกัน และขอแต่งงาน ยิ่งในช่วงเทศกาลจะมีฝรั่งเต็มหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ก็จะสนุกสนาน และสามีชาวฝรั่งจะบริจาคเงินช่วยเหลือการกุศล โดยเฉพาะวัด เพื่อสร้างศาลา โบสถ์ ปัจจุบันในหมู่บ้านงานสวิสมีวัดถึง ๔ แห่ง หนุ่มสวิสบางคนบอกเมียว่า หากตายก็ขอให้เผาแบบพิธีไทยๆ กระแสดังกล่าว ทำให้ผู้ว่าฯ ซีอีโอ เกิดแนวคิดให้ เมียฝรั่ง เป็นทูตทางด้านวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับเศรษฐกิจจากหมู่บ้านสู่เมือง ด้วยการขอให้หญิงไทยเหล่านี้ เชิญชวนญาติพี่น้องเพื่อนฝูงในต่างแดนของสามีมาเที่ยวเมืองไทย และส่งเสริมสินค้าด้วยการนำผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ไปใช้ในต่างประเทศ หรือนำไปจำหน่ายด้วย เพื่อเป็นตัวกลางในการส่งออกสินค้าหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังร่วมมือจัดตั้ง ชมรมเมียฝรั่ง ขึ้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งได้มีกิจกรรมทำบุญด้วยกัน

จากปรากฏการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวงจังหวัดร้อยเอ็ด ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องได้ส่งเสริมให้หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติครองเรือนโดยยึดหลักพุทธธรรม เพื่อชีวิตครอบครัวที่ดีและมีสันติสุขยิ่งขึ้นต่อไป

^๒ อ้างในสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคม (สศช.). พ.ศ.๒๕๔๖-๒๕๔๗.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาว่าด้วยการครองเรือนของหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวงจังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการแต่งงานกับชาวต่างชาติของหญิงไทยพุทธ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อการครองเรือนของหญิงไทยพุทธ ที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๓ ปัญหาของการวิจัย

๑.๓.๑ หลักพุทธจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยการครองเรือน มีหลักธรรมใดบ้าง

๑.๓.๒ สภาพการและปัญหาการแต่งงานกับชาวต่างชาติของหญิงไทยพุทธ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ว่าเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยพุทธ ที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอย่างไร

๑.๔ คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๔.๑ พุทธจริยธรรม หมายถึง หลักธรรม ในการครองเรือน ในงานวิจัยนี้ เน้นศึกษาพุทธจริยธรรมว่าด้วยการครองเรือน เช่นศีล ๕ สังคหวัตถุ ๔ ฌารวาสนธรรม สมชีวะธรรม ๔

๑.๔.๒ หญิงไทย หมายถึง ผู้หญิงชาวไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนับถือศาสนาพุทธ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๔.๓ ชาวต่างชาติ หมายถึง ชายชาวต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในทวีปยุโรปและทวีปอเมริกา ที่มาแต่งงานกับหญิงไทยพุทธ

๑.๔.๔ ครอบครัว หมายถึง ชีวิตสมรสระหว่างหญิงไทย ที่มีภูมิลำเนาในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด กับชาวต่างชาติ

๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๕.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาวิจัยถึงประเด็นดังต่อไปนี้

- ๑) หลักพุทธจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยการครองเรือน
- ๒) สภาพและปัญหาการแต่งงานกับชาวต่างชาติของหญิงไทยพุทธ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด
- ๓) การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรม เพื่อการครองเรือนของหญิงไทยพุทธ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๕.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ที่ใช้ในการศึกษา คือ หญิงไทยพุทธที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๕.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อการครองเรือนของหญิงไทยพุทธ ที่แต่งงานกับชาวต่างชาติใน อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับดังนี้

๑.๖.๑ พระพุทธพจน์ ในพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต กล่าวว่า “ภิกษุทั้งหลาย การอยู่ร่วม ๔ ประการนี้ ๔ ประการเป็นโศก คือ ชายที่อยู่ร่วมกับหญิงผี ๑ ชายที่อยู่ร่วมกับหญิงเทวดา ๑ ชายเทวดาอยู่ร่วมกับหญิงผี ๑ ชายเทวดาอยู่ร่วมกับหญิงเทวดา ๑ ภิกษุทั้งหลาย ก็ชายที่อยู่ร่วมกับหญิงผีอย่างไร สามิในโลกนี้เป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุคเห็จ พุคส่อเสียด พุคคำหยาบ พุคเพื่อเจ้อ มีความละโมภ มีจิตพยาบาท มีความเห็นผิด เป็นคนทุศีล มีบาปกรรม มีใจอันมลทิน คือความตระหนี่ครอบงำ ค่าและบริภายสมณพราหมณ์ อยู่ครองเรือน แม้ภรรยาของเขาก็เป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ฯลฯ อยู่ครองเรือน ภิกษุทั้งหลาย ชายที่อยู่ร่วม กับหญิงผีอย่างนี้แลฯ

ภิกษุทั้งหลาย ก็ชายที่อยู่ร่วมกับหญิงเทวดาอย่างไร สามิในโลกนี้ เป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ฯลฯ อยู่ครองเรือน ส่วนภรรยาของเขเป็นผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จากการลักทรัพย์ จากการประพฤติผิดในกาม จากการพุดเห็จ จากการพุดส่อเสียด จากการพุดคำหยาบ จากการพุดเพื่อเจ้อ ไม่มี ความละโมภ ไม่มีพยาบาท มีความเห็นชอบ มีศีล มีกัลยาณธรรม มีใจปราศจาก

มลทินคือความตระหนี่ ไม่ด่าไม่บริภาษสมณพราหมณ์ อยู่ครองเรือน ภิกษุทั้งหลาย ชายผี
อยู่ร่วมกับหญิงเทวดาอย่างนี้แลฯ

ภิกษุทั้งหลาย ก็ชายเทวดาอยู่ร่วมกับหญิงผีอย่างไร สามิในโลกลนี้ เป็นผู้ดเว้น
จากการฆ่าสัตว์ ฯลฯ อยู่ครองเรือน ส่วนภรรยาของเขาเป็นผู้ฆ่าสัตว์ ฯลฯ อยู่ครองเรือน
ภิกษุทั้งหลายชายเทวดาอยู่ร่วมกับหญิงผีอย่างนี้แลฯ

ภิกษุทั้งหลาย ก็ชายเทวดาอยู่ร่วมกับหญิงเทวดาอย่างไร สามิในโลกลนี้เป็นผู้ด
เว้นจากการฆ่าสัตว์ ฯลฯ อยู่ครองเรือน แม้ภรรยาของเขาก็เป็นผู้ดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ฯลฯ อยู่
ครองเรือนภิกษุทั้งหลายชายเทวดาอยู่ร่วมกับหญิงเทวดาอย่างนี้แล

ภิกษุทั้งหลาย การอยู่ร่วม ๔ ประการนี้แล ฯ^๕

๑.๖.๒ หลวงพ่อจรัญ ฐิตธมฺโม หลักระบวนของผู้ครองเรือน ได้กล่าวถึงหลักธรรมของผู้
ครองเรือนไว้ว่า หลักธรรมของผู้ครองเรือนอันวิดิแห่งการครองเรือนนั้น ย่อมเป็นสิ่งสำคัญยิ่งหนัก
หนามิใช่เป็นการง่าย ๆ เราจะเห็นว่ามิเป็นการยากจะอะไรนั้นหาได้ไม่ (ก็น่าจะเป็นอยู่บ้างในเมื่อเรา
มองดูเหลี่ยมชีวิตของผู้ครองเรือน โดยไม่แยกค้ายแต่ถ้าเราพิจารณาดูให้ลึกซึ้ง เราก็จะมองเห็นแง่ที่
เราควรระคิดมิใช่น้อยเพียงใน หย่อมแห่งมนุษย์ชนหย่อมเดียวเท่านั้น การดำเนินชีวิตของเขาก็ไม่
เหมือนกันแล้ว บางครอบครัวรำรวยเจริญด้วยทรัพย์แต่อีกแห่งหนึ่งแสนจะเดือดร้อนหากินไม่พอ
เลี้ยง หรือบางครอบครัวหรือบางคนเคยเจริญแล้ว แต่กลับต้องเสื่อมลงในปลายมือรักษาความเจริญ
ของตนไปไม่ตลอดได้ นี้อธิชีวิตของมนุษย์) ไม่เสมอภาคกันเช่นนั้น ก็เพราะเนื่องจากไม่ฉลาดใน
การครองเรือนบ้าง ปล่อยให้ผีแห่งการพนันเข้าสิงบ้าง คบเพื่อนชั่วบ้าง และได้กล่าวถึงสิ่งที่ผู้ครอง
เรือนพึงเว้นโทษและคุณอะไรบ้างที่ควรประพฤดี^๖

๑.๖.๓ พระมหาบุญเพียร ปุญญวิริโย (แก้ววงศ่น้อย) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวคิดและขัด
เกลาทางสังคมในสถาบันครอบครัว” สรุปได้ว่าในทางพระพุทธศาสนานั้นมีความเห็นว่าครอบครัว
เป็นสถาบันที่บุคคลอาศัยอยู่ด้วยกัน โดยมีหน้าที่ต่อกันในทางธรรมมีการตอบสนองความรักของ
หญิงชายที่ชอบพอกัน ก่อตัวมาเป็นความรักฉันท์สามีภรรยา มีความรับผิดชอบในครอบครัว
จนกระทั่งมีบุตรสืบตระกูลด้วยกันพัฒนา เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ ได้อธิบายถึงประเภทครอบครัว
ตามคุณลักษณะคุณธรรมมี ๔ ประเภท ชายดีหญิงดี ชายชั่วหญิงดี ชายดีหญิงชั่วชายชั่วหญิงชั่ว ตาม
หลักในพระพุทธศาสนา ครอบครัวที่ดีนั้นคือครอบครัวที่บิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตร

^๕ อก.จตุกก. (ไทย) ๒๑ / ๕๓ / ๘๘.

^๖ หลวงพ่อจรัญ ฐิตธมฺโม, หลักระบวนของผู้ครองเรือน, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๔๑).

สามีรักใคร่ปรองดองกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน บุตรก็มีความกตัญญูกตเวทิตา ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่ง ที่จะส่งผลดีให้ครอบครัวมีความสุขมีความอยู่ดีมีสุขทั่วหน้า^{๑๑}

๑.๖.๔ หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวว่า การตระหนักว่าชีวิตสมรสอันยืนยาวของคู่สามีเมียอยู่ด้วยกัน ไปจนชีวิตแตกดับนั้นเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา รัฐก็ดีศาสนาก็ดีได้ทำความพยายามที่จะให้ผลในทางนี้และได้พยายามขมวดครีกรั้งทั้งเบื้องต้นและเบื้องปลาย เบื้องต้นคือพิธีการแต่งงานก็ได้หาทางที่จะสร้างนิมิตหมายเพื่อเตือนใจคู่สมรสว่าการแต่งงานของเขานั้นหมายถึงความสิ้นสุด หมายถึง การที่จะเป็นเพื่อนชีวิตของกันและกันไปชั่วกาลปาวสานหรืออย่างที่เราชอบพูดกันในสมัยใหม่นี้ว่า “ชั่วฟ้าดินสลาย” และทางศาสนาก็ได้พยายามต่อไปที่จะขมวดมัดในตอนปลายคือเรื่องหย่าร้างซึ่งรัฐเข้าช่วยเป็นเรี่ยวแรงสำคัญแสวงหาวิธีการนานาชนิดเพื่อความยืดยาวแห่งชีวิตสมรส^{๑๒}

๑.๖.๕ จำนง อติวัฒน์สิทธิ และคณะ ในหนังสือเรื่อง สังคมวิทยา กล่าวว่า การที่มนุษย์จำเป็นต้องอยู่กันเป็นครอบครัวนั้น ทฤษฎีหน้าที่นิยมอธิบายว่า มีสาเหตุมาจากความจำเป็นสองประการคือ ๑. ความจำเป็นทางชีววิทยา ๒. ความจำเป็นทางสังคม

๑) ความจำเป็นทางชีววิทยาคือการที่มนุษย์มีความต้องการทางเพศไม่เป็นฤดูกาล ทำให้ชายหญิงต้องอยู่ด้วยกันอย่างใกล้ชิดจึงสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาควบคุมพฤติกรรมทางเพศให้เป็นไปอย่างมีระเบียบนอกจากนั้นมนุษย์มีวิวัฒนาการเป็นขั้นตอนโดยมีช่วงของการเป็นทารกมานานและขณะยังเป็นทารกก็ไม่สามารถช่วยตัวเองได้จำเป็นต้องพึ่งพาพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ไปก่อนการอยู่กันเป็นครอบครัวโดยผู้ใหญ่ต้องเลี้ยงดูอบรมเด็กให้เติบโตมีชีวิตอยู่รอดได้จึงเป็นสิ่งจำเป็น

๒) ความจำเป็นทางสังคมคือการที่มนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยกันในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สังคมดำรงอยู่และสืบทอดต่อไปได้ซึ่งครอบครัวเท่านั้นสามารถตอบสนองความต้องการเหล่านั้นได้^{๑๓}

๑.๖.๖ ศิริรัตน์ แอดสกุลว่าด้วยเรื่อง “การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในจังหวัดอุดรธานี” ตอนหนึ่งระบุว่า “เท่าที่ถามผู้หญิงที่เคยแต่งงานมีสามีและลูกคิดกันว่าทำไมถึงเลิกกับสามีและมาแต่งงานกับชาวต่างชาติเรามากจะได้รับคำตอบว่าผู้ชายอีสานกินเหล้าเก่งเจ้าชู้และจี

^{๑๑} พระมหาบุญเพ็ชรบุญญาวีโร, “แนวคิดและวิธีการจัดเกล้าทางสังคมในสถาบันครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

^{๑๒} หลวงวิจิตรวาทการ, “วิชาการครองเรือนครองรัก”, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์บุ๊คส์, ๒๕๔๒).

^{๑๓} จำนง อติวัฒน์สิทธิ และคณะ, สังคมวิทยา, หน้า ๗๕.

เกียจส่วนชาวต่างชาติมักให้เกียรติและสุภาพกับเขามากเวลาเราถามว่าที่เลือกใช้ชีวิตอยู่กับสามีชาวต่างชาติเพราะเหตุใดส่วนใหญ่ร้อยละจะบอกว่าเพราะความรักแต่ความจริงที่ปฏิเสธไม่ได้ภายหลังที่สาวไทยแต่งงานกับชาวต่างชาติก็คือชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด”^{๑๔}

๑.๖.๗ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจและรายงานว่าในปี ๒๕๔๘ มีผู้หญิงชาวอิสานประมาณ ๑๕,๐๐๐ คน แต่งงานกับชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ที่สุดคือ “ฝรั่ง” จากยุโรปเช่นสวีตเซอร์แลนด์ เยอรมัน อังกฤษ ฝรั่งเศส สวีเดน เป็นต้นผู้หญิงที่แต่งงานกับสามีชาวตะวันตกเหล่านี้ จำนวนค่อนข้างมากที่เคยแต่งงานมาแล้ว แต่ไม่ประสบผลสำเร็จอย่างกรณี “บ้านสวีต” นั้น ๒ ใน ๓ ของหญิงที่แต่งงานกับชาวตะวันตกเป็นหม้ายหรือหย่ากับสามีคนไทยมาแล้ว นักวิจัยที่ศึกษาหมู่บ้านนี้พบว่า ในปี ๒๕๔๘ มีผู้หญิงอายุ ๒๐- ๕๕ ปี ๓๓๐ คน ในจำนวนนี้มี ๕๕ คนที่แต่งงานกับสามีชาวตะวันตก ข้างฝ่ายชายนั้นส่วนมากอยู่ในวัยกลางคนจนถึงวัยเกษียณ และอายุมากกว่าฝ่ายหญิงระหว่าง ๑๐-๑๕ ปี โดยมากเมื่อแต่งงานกันแล้วฝ่ายชายมักพาภรรยาไปอยู่ในประเทศของเขา แต่ก็ยังมีบ้างเหมือนกันที่อยู่ในภาคอิสานอย่างถาวรและบางส่วนไปๆมาๆระหว่างประเทศ^{๑๕}

๑.๖.๘ สำนักงานสถิติจังหวัดบุรีรัมย์ศึกษาสถานการณ์การแต่งงานของหญิงไทยกับชาวต่างชาติ (พื้นที่การศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์) พบว่ามีหญิงไทยชาวบุรีรัมย์แต่งงานหรือเคยแต่งงานกับชาวต่างชาติหรืออยู่กินด้วยกันฉันท์สามีภรรยามากถึง ๕๖๗ คู่ที่แต่งงานแล้วไปอาศัยอยู่ที่ต่างประเทศจำนวน ๕๐๕ คู่คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๖๒ อยู่ต่างจังหวัดจำนวน ๕๑ คู่คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖๔ มีเพียง ๑๒๑ คู่คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๕ ที่อาศัยอยู่ในบุรีรัมย์ที่เหลือไม่ทราบที่อยู่ที่ชัดเจนคิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๔ จากการสุ่มตัวอย่างคู่สมรสได้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ทำให้ทราบว่าชายต่างชาติแต่งงานกับหญิงไทยเพราะความรักที่เกิดจากการได้รับการดูแลเป็นอย่างดีการได้รับเกียรติจากผู้คนรอบข้างในสังคมทำให้รู้สึกว่าคุณมีความสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีดำเนินชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ในประเทศของตนนอกจากนั้นการมีสิทธิอาศัยในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ชายต่างชาติต้องการแต่งงานกับหญิงไทยส่วนหญิงไทยแต่งงานกับชายต่างชาติเพราะต้องการมีชีวิตที่ดีขึ้นมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น ได้รับการยอมรับจากสังคมรอบตัวดีขึ้นมีชีวิตที่สุขสบายมีคนนับหน้าถือตาและสามีต่างชาติให้เกียรติภรรยาดีมาซึ่งทุกคู่ที่ถูกสุ่มเลือกมาเป็นตัวอย่างยอมรับว่ามีความสุขจากการแต่งงานกับชายต่างชาติและเมื่อถามผู้ที่เคยแต่งงานกับชายไทยมาก่อน

^{๑๔} ศิริรัตน์ แอดสกุล, การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงชนบทในเขตจังหวัดอุดรธานี, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๖๐.

^{๑๕} สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ชีวิตใหม่ของหญิงไทยในต่างแดน, (๒๕๔๖).

จะได้รับคำตอบเป็นเสียงเดียวกันว่าเลิกกับชายไทยเพราะชายไทยไม่มีความรับผิดชอบครอบครัว เจ้าชู้ก็เก๊จและไม่ให้เกียรติผู้หญิงการแต่งงานกับชาวต่างชาติทำให้หญิงไทยมีโอกาสไปอยู่ต่างประเทศโดยเฉพาะในประเทศที่เจริญแล้วหญิงชาวจังหวัดบุรีรัมย์ส่วนใหญ่เมื่อแต่งงานแล้ว ส่วนใหญ่ (ร้อยละ๖๖) จะย้ายไปอยู่ยังต่างประเทศ(ประเทศของสามี) มีเพียงร้อยละ๑๔.๒๕ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์หญิงไทยจะส่งเงินกลับมาให้ครอบครัวใช้โดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ๑๐,๐๐๐ – ๒๐,๐๐๐บาทนับรวมทั้งจังหวัดประมาณ๒๓๐ล้านบาทต่อปีมีเงินหมุนเวียนจากผู้ที่อาศัยในจังหวัด ประมาณ๔๓ล้านบาทต่อปีหมู่บ้านที่มีหญิงในหมู่บ้านแต่งงานกับชาวต่างชาติจำนวนมากจะทำให้เกิดการขยายตัวทางด้านการค้าและบริการมากขึ้นตามมาบางคนได้ทำประโยชน์ในหมู่บ้านเช่น มอบสิ่งของให้ผู้ด้อยโอกาสเป็นครูสอนภาษาให้กับเด็กๆในหมู่บ้านร่วมงานประเพณีต่างๆในหมู่บ้าน เป็นต้น^{๑๖}

๑.๗ วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑.๗.๑ ด้านเนื้อหา

๑) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ถูกต้อง เชื่อถือได้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๒) ขั้นตอนรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยแบ่งออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

(๑) กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คู่ภรรยาสามี ระหว่างหญิงไทยพุทธที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๕ คน

(๒) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง

^{๑๖} สำนักงานสถิติจังหวัดบุรีรัมย์และคณะ, สถานการณ์แต่งงานของหญิงไทยกับชาวต่างชาติ กรณีศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๕๑), หน้า ๑๕-๑๖.

(๓) การสร้างแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

(๑) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามชื่อ วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

(๒) ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ ๑ มาเป็นประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ

(๓) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

(๔) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ ท่านพิจารณาความเหมาะสมและความถูกต้องตามเนื้อหา ภาษา และความสอดคล้องเกี่ยวกับประเด็นคำถาม

(๕) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ๓ ท่าน คือท่านพระมหามิตร ฐิตุตปญโญ ดร., ดร.ประยูร แสงใส และ ผศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ แล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อความเห็นชอบก่อนนำไปเก็บข้อมูล

(๔) การเก็บรวบรวมข้อมูล

(๑) นำหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงนายอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ในการสัมภาษณ์

(๒) สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มเป้าหมาย พบปะพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(๓) กำหนดนัดหมายวันเวลาที่ จะดำเนินการสัมภาษณ์ที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เตรียมตัวและเตรียมเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(๔) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และบุคคลอื่น ๆ โดยใช้วิธีการบันทึกเทป จดบันทึก และการสนทนา กับกลุ่มเป้าหมาย

๑.๓.๒ ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้การแปรความ การตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

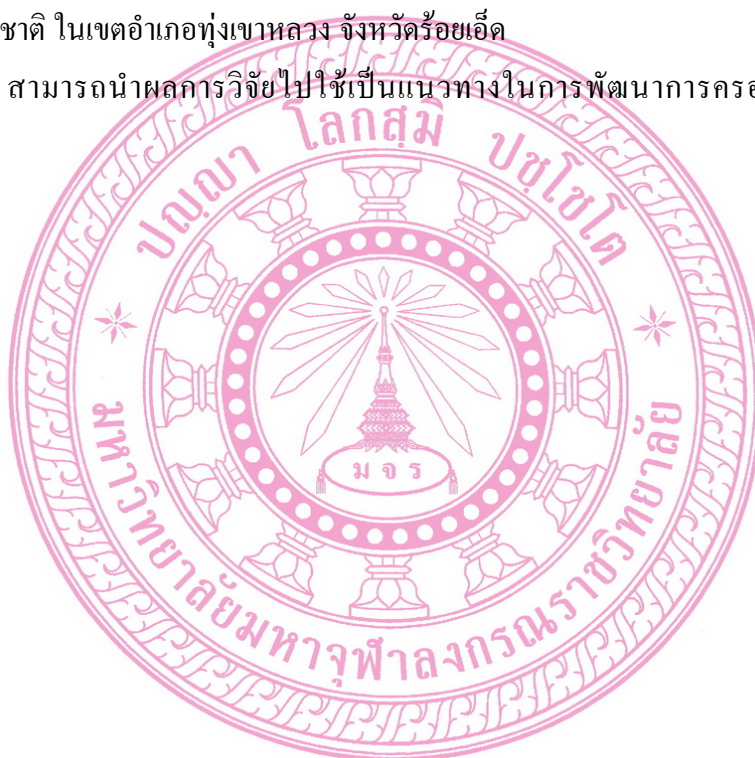
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบองค์ความรู้ว่าด้วยหลักพุทธจริยธรรม ในการครองเรือนตามหลักพระพุทธศาสนา

๑.๘.๒ ทำให้ทราบสภาพการแต่งงานกับชาวต่างชาติของหญิงไทยพุทธ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๘.๓ ทำให้ทราบการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยพุทธ ที่สมรสกับชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๘.๔ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการครองเรือนของหญิงไทยต่อไป

บทที่ ๒

หลักพุทธจริยธรรมว่าด้วยการครองเรือน

หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยแต่งงานกับชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ดนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธจริยธรรมเพื่อการครองเรือน ซึ่งนำเสนอต่อไปนี้

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกของสังคม มีความสำคัญมากในการเชื่อมโยงสถานภาพและบทบาทสมาชิกเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ของการอยู่ร่วมกัน และบรรลุวัตถุประสงค์ของสมาชิก แต่ละคนได้ ซึ่งหากสถาบันครอบครัวไม่อาจทำหน้าที่ หรือมีความบกพร่องต่อหน้าที่แล้ว อาจเกิดการเสีระบบทางสังคมที่อาจนำไปสู่การเกิดปัญหาเกิดขึ้นได้ในสังคม จะเห็นได้ว่าในยุคปัจจุบันเกิดความแตกแยก หย่าร้างมากขึ้นในสังคมไทย เพราะขาดหลักการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาซึ่งตามหลักการแล้วพุทธศาสนาได้เสนอหลักการครองเรือนไว้หลากหลายแนวคิด ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ทุกกาลสมัยและในทุกกรณี

๒.๑ หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนทางพุทธศาสนา

๒.๑.๑ สังฆธรรมตามหลักพุทธศาสนา

หลักสังฆธรรม หมายถึงข้อเท็จจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนา หมายถึงคำสอนที่เกี่ยวกับสภาวะทั้งหลาย หรือธรรมชาติและความเป็นไปได้โดยธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายหรือกฎธรรมชาติ กฎธรรมชาติเรียกในภาษาบาลีว่า “นิยาม” แปลว่า กำหนดอันแน่นอน ทำนองหรือแนวทางอันแน่นอน หรือความเป็นไปอันมีระเบียบแน่นอน เพราะปรากฏให้เห็นว่าเมื่อมีเหตุปัจจัยอย่างนั้น ๆ แล้วก็จะมีความเป็นไปอย่างนั้น ๆ แน่นนอน

กฎธรรมชาติหรือนิยามนั้นเป็นคำสอนในพระพุทธศาสนาตามหลักความจริงว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของ เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม เป็นวัตถุหรือจิตใจ หรือชีวิตในโลกที่แวดล้อมอยู่ก็ตามนั้น หมายถึง สังฆธรรมหรือธรรมที่มีปัจจัยปรุงแต่งทั้งหมด ซึ่งล้วนเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย แต่อาจจะแยกประเภทไปตามลักษณะจำเพาะของความสัมพันธ์อันจะช่วยศึกษาได้ง่ายขึ้น ตามหลักทางพระพุทธศาสนาได้แสดงกฎธรรมชาติ หรือนิยามไว้ ๕ ประการ คือ

๑. **อุตุนิยาม** เป็นกฎธรรมชาติที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ฝ่ายวัตถุ โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ เช่น เรื่องลมฟ้าอากาศ ฤดูกาล ฝนตกฟ้าร้อง คนไอ หรือจาม สิ่งทั้งหลาย ผุพังเน่าเปื่อย เป็นต้น เป็นการมุ่งเอาความผันแปรที่เนื่องด้วยความร้อนหรืออุณหภูมิจน

๒. **พีชนิยาม** เป็นกฎเกณฑ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต เกี่ยวกับการสืบพันธุ์ หรือเรียกว่า พันธุกรรม เช่น หลักความจริงที่ว่า พีชเช่นใดก็ให้ผลเช่นนั้น พีชมะม่วงก็ออกผลเป็นมะม่วง เป็นต้น

๓. **จิตตนิยาม** คือ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการทำงานของจิต ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบห้าส่วนที่ประกอบกันเข้าเป็นมนุษย์ การทำงานและการแสดงพฤติกรรมของจิตทางพระพุทธศาสนา เชื่อว่ามีความเป็นระเบียบและมีกฎเกณฑ์แน่นอน

๔. **กรรมนิยาม** คือ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับกรรมและการให้ผลของกรรม เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น ทำกรรมดี มีผลดี ทำกรรมชั่ว มีผลชั่ว

๕. **ธรรมนิยาม** คือ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับสิ่งที่กล่าวมาทั้งสี่กฎนั้น รวมลงในธรรมนิยามนี้ คือ ความเป็นไปตามธรรมดา เช่น สิ่งทั้งหลายมีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปเป็นธรรมดา ทุกคนย่อมมีความเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นธรรมดา เป็นต้น

ธรรมนิยามจึงมีความหมายครอบคลุมกฎธรรมชาติทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามธรรมดาของเหตุปัจจัยสัมพันธ์ของสิ่งทั้งหลาย หรืออาจเรียกว่าส่วนนิยามข้ออื่น ๆ แยกออกไปจากกฎธรรมชาติในนิยามทั้ง ๕ นี้ กรรมนิยามเป็นกฎที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นเรื่องของมนุษย์โดยตรง มนุษย์เป็นผู้ปรุงแต่งกรรมหรือการกระทำ และกรรมหรือการกระทำเป็นผู้ปรุงแต่งวิถีชีวิตมนุษย์ ซึ่งสาระสำคัญหรือตัวแท้ของกรรมคือเจตนา กรรมนิยามจึงเป็นกฎที่ครอบคลุมเจตนาแห่งการกระทำของมนุษย์ทั้งหมด ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับนิยามอื่นใดหรือไม่ก็ตาม และการที่รวมเอากรรมนิยามเข้าไว้เป็นข้อหนึ่งในนิยาม ๕ ข้อ นั้น ก็เพราะกรรมนิยามหรือกฎแห่งกรรมเป็นเพียงธรรมชาติอย่างหนึ่งในบรรดากฎธรรมชาติทั้งหลายอันเป็นกฎที่สำคัญของมนุษย์

พุทธศาสนาก็สอนเน้นเรื่องกรรมหรือการกระทำอย่างมาก ดังนั้น พุทธพจน์ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า “กมฺมุณา วตฺตติ โลโก” แปลว่า “สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม” กรรมจึงเป็นคำสอนสำคัญยิ่งเรื่องหนึ่งในพระพุทธศาสนา ดังนั้น โดยกฎแห่งมนุษย์จึงต้องรับผิดชอบผลแห่งการกระทำของตนตามกระบวนการของธรรมชาติ นอกจากนี้การที่มีปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น หรือมนุษย์เกิดประสบสุขทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่งก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นเพราะกรรมทั้งหมด แต่อาจเกิดจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ หรือเนื่องด้วยกฎหลายกฎร่วมกันก็ได้ เช่น ความกลัดกลุ้มใจ เตือนร้อนใจ อาจเกิดจากกรรมนิยามบวกกับจิตตนิยามก็

๑ ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๖๐/๕๘๑-๕๘๒

ได้ ซึ่งในกฎธรรมชาติดังกล่าวหรือปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น จะมีกฎแห่งกรรมหรือกรรมนิยามรวมอยู่เป็นข้อหนึ่งด้วยเสมอ

๒.๑.๒ พุทธจริยธรรม

คำว่า "จริยธรรม" นั้นมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ซึ่งสรุปได้ดังนี้ คือ จริยธรรม หมายถึง แนวทางในการประพฤติตนที่ดงามเหมาะสม เพื่อให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เป็นความหมายที่สอดคล้องกับพระพุทธศาสนา ดังคำว่า "ธมฺมสุสฺส จริยา ธมฺมา วา อนเปตา จริยา ธมฺมจริยา" แปลว่า "ความประพฤติที่เหมาะสม หรือความประพฤติที่ไม่ปราศจากกรรม เรียกว่า ธรรมจริยา" (มังคลัตถทีปนี ภาค ๒ ฉบับบาลี, ๒๕๓๖: ๔๙) เมื่อก้าวในแง่ของพุทธศาสนา เรียกว่า พุทธจริยธรรม ตามทรรศนะของพุทธศาสนา พุทธจริยธรรมนั้นนอกจากจะเป็นหลักของการดำเนินชีวิตแล้ว ยังเป็นวิธีการแก้ปัญหาด้วย

ดังนั้นครอบครัวเป็นสถาบันแรกของสังคมมีบทบาทในการเลี้ยงดูสมาชิกที่เกิดมาให้มีชีวิตรอด ครอบครัวหมายถึง กลุ่มบุคคล กลุ่มหนึ่งประกอบด้วยบิดามารดาและบุตร ซึ่งอาจจะสืบสายโลหิต หรือจากการรับเป็นบุตรบุญธรรมได้^๒ ตามหลักพระพุทธศาสนา สถาบันครอบครัวจะดำรงเป็นองค์ประกอบหนึ่งแห่งโครงสร้างสังคมอย่างมั่นคงได้ ก็โดยอาศัยสมาชิกอันเป็นส่วนประกอบของครอบครัว แต่ละคนปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสม เป็นต้น

จุดเริ่มต้นของครอบครัว ดังคำกล่าวของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ตามหลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือน หนังสือธรรมานุญชีวิต^๓ ว่า

หมวดคนครองเรือนที่เลิศล้ำ (ชีวิตบ้านที่สมบูรณ์)

คนที่เราจะเรียกว่าประสบความสำเร็จในการครองเรือน เป็นคฤหัสถ์หรือชาวบ้านที่ดี น่าเคารพนับถือเป็นแบบฉบับ ควรถือเป็นตัวอย่าง จะต้องวัดด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้

ก. มีความสุขสี่ประการ คือ ความสุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรมี หรือความสุขที่ชาวบ้านควรพยายามทำให้เกิดขึ้นแก่ตนอยู่เสมอ เรียกสั้นๆ ว่า สุขของคฤหัสถ์ (กาม โภคิสุข) ๔ คือ

๑. อัดติสุข สุขเกิดจากความมีทรัพย์ คือ ความภูมิใจเอิบอิมและอุ่นใจว่า ตนมีโภคทรัพย์ที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรงความขยันหมั่นเพียรของตน และโดยทางชอบธรรม

๒. โภคิสุข สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ คือ ความภูมิใจเอิบอิมใจว่า ตนได้ใช้ทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบนั้น เลี้ยงตัวเลี้ยงครอบครัว เลี้ยงผู้ที่ควรเลี้ยง และบำเพ็ญคุณประโยชน์

^๒ จานงค์ อดิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๕.

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), ธรรมานุญชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมศาสนา), ๒๕๒๓.

๓. อนนสุข สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ คือ ความภูมิใจเอิบอ้อมใจว่า ตนเป็นไท ไม่มีหนี้สินติดค้างใคร

๔. อนวัชชสุข สุขเกิดจากความประพฤตินิยามไม่มีโทษ คือความภูมิใจ เอิบอ้อมใจว่า ตนมีความประพฤติสุจริต ไม่บกพร่องเสียหาย ใครติเตียนไม่ได้ ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจหนึ่งบรรดาสุข ๔ อย่างนี้ อนวัชชสุขมีค่ามากที่สุด (อง.จตุกก. ๒๑/๖๒/๕๑)

คนครองเรือน แยกได้เป็นหลายประเภท จัดเป็นชั้นๆ ได้ตั้งแต่ร้าย ไปถึงดี และที่ดีก็มีหลายระดับ กุหลาบที่ดี นำคารพนับถือแท้จริง ใน ๑๐ ประเภทต่อไปนี้

กลุ่มที่ ๑ หาทรัพย์โดยทางไม่ชอบธรรม

๑. ได้ทรัพย์มาแล้ว ไม่เลี้ยงคนให้เป็นสุข ทั้งไม่เผื่อแผ่แบ่งปันและไม่ใช้ทรัพย์นั้นทำความดี (เสียทั้ง ๓ ส่วน)

๒. ได้ทรัพย์มาแล้ว เลี้ยงคนให้เป็นสุข แต่ไม่เผื่อแผ่แบ่งปันและไม่ใช้ทรัพย์นั้นทำความดี (เสีย ๒ ส่วน ดี ๑ ส่วน)

๓. ได้ทรัพย์มาแล้ว เลี้ยงคนให้เป็นสุขด้วย เผื่อแผ่แบ่งปันและใช้ทรัพย์นั้นทำความดีด้วย (เสีย ๑ ส่วน ดี ๒ ส่วน)

กลุ่มที่ ๒ หาชอบธรรมบ้าง ไม่ชอบธรรมบ้าง

๔. ได้ทรัพย์มาแล้ว ทำอย่างข้อ ๑ (เสีย ๓ ดี ๑)

๕. ได้ทรัพย์มาแล้ว ทำอย่างข้อ ๒ (เสีย ๒ ดี ๒)

๖. ได้ทรัพย์มาแล้ว ทำอย่างข้อ ๓ (เสีย ๑ ดี ๓)

กลุ่มที่ ๓ หาโดยชอบธรรม

๗. ได้ทรัพย์มาแล้ว ทำอย่างข้อ ๑ (เสีย ๒ ดี ๑)

๘. ได้ทรัพย์มาแล้ว ทำอย่างข้อ ๒ (เสีย ๑ ดี ๒)

๙. ได้ทรัพย์มาแล้ว ทำอย่างข้อ ๓ แต่ยังติด ยังมีวามกมุน์ กินใช้ทรัพย์สมบัติ โดยไม่รู้เท่าทันเห็นโทษ ไม่มีปัญญาที่จะทำตนให้เป็นอิสระเป็นนายเหนือโลกทรัพย์ได้(เสีย ๑ ดี ๓)

พวกพิเศษ ผู้ที่แสวงหาชอบธรรม และใช้อย่างมีสติสัมปชัญญะ มีจิตใจเป็นอิสระ มีลักษณะดังนี้

๑๐. แสวงหาทรัพย์โดยทางชอบธรรม; ได้มาแล้ว เลี้ยงคนให้เป็นสุข; เผื่อแผ่แบ่งปันและใช้ทรัพย์นั้นทำความดี; ไม่ลุ่มหลง ไม่หมกมุ่นมัวเมา กินใช้ ทรัพย์สมบัติโดยรู้เท่าทัน เห็นคุณค่าโทษ ทางดีทางเสียของมัน มีปัญญา ทำตนให้เป็นอิสระหลุดพ้น เป็นนายเหนือโลกทรัพย์

ประเภทที่ ๑๐ นี้ พระพุทธเจ้าสรรเสริญว่าเป็นผู้เลิศประเสริฐ สูงสุด ควรชมทั้ง ๔ สถาน คือ เป็นคฤหัสถ์แบบฉบับที่น่าเคารพนับถือ^๔

กำกับชีวิตด้วยธรรมสี่ คือ ปฏิบัติตามหลักธรรมสำหรับการครองชีวิตของคฤหัสถ์ ที่เรียกว่า ฆราวาสธรรม ๔ ประการ ดังนี้

๑. สัจจะ ความจริง คือ ดำรงมั่นในสัจจะ ซื่อตรงซื่อสัตย์ จริใจ พุดจริง ทำจริง จะทำอะไรก็ให้เป็นที่ยอมรับไว้วางใจได้

๒. ทมะ ฝึกตน คือ บังคับควบคุมตนเองได้ รู้จักปรับตัวและแก้ไขปรับปรุงตนให้ก้าวหน้าดีงามยิ่งขึ้นอยู่เสมอ

๓. ขันติ อดทน คือ มุ่งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็งอดทน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมายไม่ทอดทิ้ง

๔. จาคะ เสียสละ คือ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ ชอบช่วยเหลือเกื้อกูล บำเพ็ญ ประโยชน์ สละโลก ละทิวาณะได้ ร่วมงานกับคนอื่นได้ ไม่ใจแคบเห็นแก่ตัวหรือเอาแต่ใจตน^๕

ข. รับผิดชอบชีวิตที่เกี่ยวข้อง คือ มีความสัมพันธ์อันดีงามอบอุ่นเป็นสุขภายในครอบครัว ตลอดถึงญาติมิตร ผู้ร่วมงานและคนที่พึ่งพาอาศัยอยู่ในปกครองทั้งหมด โดยทำหน้าที่ มิใช่เพียงนำประโยชน์ทางวัตถุมาให้เขาอย่างเดียว แต่นำประโยชน์สุขทางจิตใจมาให้ด้วย โดยประพฤติตนเป็นตัวอย่าง ช่วยชักจูงให้คนในครอบครัวและผู้เกี่ยวข้องใกล้ชิดทั้งหลายเจริญงอกงามขึ้นด้วยคุณธรรมที่เรียกว่า อารยวัฑฒิ ทั้ง ๕ ดังต่อไปนี้

๑. งอกงามด้วยศรัทธา คือ ให้มีความเชื่อความมั่นใจในพระรัตนตรัย และในการที่จะทำความดี มีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ

๒. งอกงามด้วยศีล คือ ให้มีความประพฤติดีงาม สุจริตรู้จักเลี้ยงชีวิต มีวินัย และมีกิริยามารยาทอันงาม

๓. งอกงามด้วยสุตะ คือ ให้มีความรู้จากการเล่าเรียนสดับฟัง โดยแนะนำหรือชวนชวนให้ศึกษาหาความรู้ที่จะฟื้นฟูปรับปรุงชีวิตจิตใจ

๔. งอกงามด้วยจาคะ คือ ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจต่อกัน และพอใจทำประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์

^๔ อ.ทสก.(ไทย) ๒๔/๕๑/๑๘๘.

^๕ บ.สุ.(ไทย) ๒๕/๓๑๑/๓๖๑.

๕. งอแงงอด้วยปัญญา คือ ให้มีความรู้สึก เข้าใจเหตุผลรู้ดี รู้ชั่ว รู้คุณ โทษ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ มองสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง มีวิจารณ์ญาณ รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาเหตุปัจจัย แก้ไข ปัญหา และจัดทำดำเนินการต่างๆ ให้ได้ผลดี^๖

ก. **ครองตนเป็นพลเมืองที่ดี** นำชีวิตและครอบครัวของตนไปสู่ความเจริญ สงบสุข และเป็นพลเมืองที่สร้างสรรค์สังคมโดยประพฤติ ดังนี้

๑. น สาธารณทหารสุด ไม่คบชู้สูหาหม่อมมุ่นในทางเพศ
๒. น ฤๅษเฐ สาธุเมกโก ไม่ใจแคบเสพลิงเลิศรสผู้เดียว
๓. น เสเว โลกยติกั ไม่พรวาเวลาถกถ้อยที่เลื่อนลอยไร้สาระ
๔. สีสวา ประพฤตติ มีวินัย ตั้งอยู่ในศีล ๕
๕. วตตสมปโน ปฏิบัติกิจหน้าที่สม่ำเสมอโดยสมบูรณ์
๖. อปมตโต ไม่ประมาท ระวังหรือร้อนทุเวลา
๗. วิภกขโน มีวิจารณ์ญาณ ทำการ โดยใช้ปัญญา
๘. นิวัตตุดติ อุดกทุโร สุภาพ ไม่คือกระด้าง ยินดีรับฟังผู้อื่น
๙. สุโรโต เสงี่ยมงาม รักความประณีตสะอาดเรียบร้อย
๑๐. สจิโล มุทุ พุคจน่าฟัง ทั้งใจกายก็อ่อนโยน ไม่หยาบคาย
๑๑. สงกเหตจ มิตตานัน มีน้ำใจเอื้อสงเคราะห์ต่อมิตรสหาย
๑๒. สัวิกากิ เพื่อแผ่แบ่งปัน ช่วยเหลือคนทั่วไป
๑๓. วิชานวา รู้จักจัดการงานให้เรียบร้อยและได้ผลดี
๑๔. ตปเปยย บำรุงพระสงฆ์ทรงความรู้ ผู้ทรงศีลทรงธรรม
๑๕. ฌมมกามโ ไคร์ธรรม รักความสุจริต
๑๖. สุตาชโร อ่านมากฟังมาก รู้วิชาของตนเชี่ยวชาญ
๑๗. ปริบุจโก ชอบสอบถามกันค้ำว่า ใฝ่หาความรู้ยิ่งขึ้นไป^๗

คนร่วมชีวิต (คู่ครองที่ดี)

คู่ครองที่ดี ที่จะเป็นคู่ร่วมชีวิตกันได้ นอกจากกามคุณแล้ว ควรมีคุณสมบัติ และ ประพฤติตามข้อปฏิบัติ ดังนี้

ก. **คู่สร้างคู่สม** มีหลักธรรมของคู่ชีวิต ที่จะทำให้คู่สมรสมีชีวิตสอดคล้องกลมกลืนกัน เป็นพื้นฐานอันมั่นคงที่จะทำให้อยู่ครองกันได้ชั่วนิรันดร์ เรียกว่า สมชีวิตรธรรม ๔ ประการ คือ

^๖ อ.ปญจก.(ไทย) ๒๒/๔๐/๔๗.

^๗ พ.ช.(ไทย) ๒๘/๕๔๕/๓๓๒.

๑. สมสัทธา มีศรัทธาสมกัน เคารพนับถือในลัทธิศาสนา สิ่งเคารพบูชา แนวความคิด ความเชื่อถือ หรือหลักการต่างๆ ตลอดจนแนวความสนใจอย่างเดียวกัน หนักแน่นเสมอกัน หรือ ปรับเข้าหากัน ลงกันได้

๒. สมศีลา มีศีลสมกัน มีความประพฤติ ศีลธรรม จรรยา มารยาท พื้นฐานการอบรม พอเหมาะสมคล่อง ไปกันได้

๓. สมจาคา มีจาคะสมกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความโอบอ้อมอารี ความมีใจกว้าง ความเสียสละ ความพร้อมที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น พอกลมกลืนกัน ไม่ขัดแย้งบีบคั้นกัน

๔. สมปัญญา มีปัญญาสมกัน รู้เหตุรู้ผล เข้าใจกัน อย่างน้อยพูดกันรู้เรื่อง^๔

ข. คู่ซึ่งชมคู่ระกำ หรือ คู่บุญคู่กรรม คือ คู่ครองที่มีคุณธรรมลักษณะนิสัย ความประพฤติปฏิบัติ การแสดงออกต่อกัน ที่ทำให้เกื้อกูลกันหรือถูกกัน ก็มี ต้องยอมทนกันหรืออยู่กัน อย่างขมขื่น ก็มี ในกรณีนี้ ท่านแสดง ภรรยา ประเภทต่างๆ ไว้ ๗ ประเภท คือ

๑. วชการิยา ภรรยาเยี่ยงเพชรฆาต คือ ภรรยาที่มีใฝ่อยู่กับด้วยความพอใจ ดูหมิ่น และ คิดทำลายสามี

๒. โจริภริยา ภรรยาเยี่ยงโจร คือ ภรรยาชนิดที่ล้างผลาญทรัพย์สมบัติ

๓. อัยยาภริยา ภรรยาเยี่ยงนาย คือ ภรรยาที่เกียจคร้านไม่ใส่ใจในงาน ปากร้าย หยาบคาย ชอบข่มสามี

๔. มาตาภริยา ภรรยาเยี่ยงมารดา คือ ภรรยาที่หวังดีเสมอ คอยห่วงใย เอาใจใส่ สามีหาทรัพย์มาได้ก็เอาใจใส่คอยประหยักรักษา

๕. ภคินีภริยา ภรรยาเยี่ยงน้องสาว คือ ภรรยาผู้เคารพรักสามี ดังน้องรักพี่ มีใจอ่อนโยน รู้จักเกรงใจ มักคล้อยตามสามี

๖. สขิภริยา ภรรยาเยี่ยงสหาย คือ ภรรยาที่เป็นเหมือนเพื่อน มีจิตภักดี เวลาพบสามีก็ร่าเริงยินดี วางตัวดี ประพฤติดีมีภริยามารยาทงาม เป็นคู่คิดคู่ใจ

๗. ทาสีภริยา ภรรยาเยี่ยงนางทาสี คือ ภรรยาที่ยอมอยู่ได้อำนาจสามี ถูกสามีตะคอกดบตี ก่อคทน ไม่แสดงความโกรธตอบ^๕

ท่านสอนให้ภรรยาสำรวจตนว่า ที่เป็นอยู่ ตนเป็นภรรยาประเภทไหน ถ้าจะให้ดี ควรเป็นภรรยาประเภทใดสำหรับชายอาจใช้เป็นหลักสำรวจอุปนิสัยของตนว่าควรแก่หญิงประเภทใด เป็นคู่ครอง และสำรวจหญิงที่จะเป็นคู่ครองว่าเหมาะกับอุปนิสัยตนหรือไม่แม้สามีก็ย่อมมีหลายประเภท พึงเทียบเอาจากภรรยาประเภทต่างๆ เหล่านี้

^๔ อ.จตุกก.(ไทย) ๒๑/๕๕/๘๐.

^๕ อ.สตุกก.(ไทย) ๓/๖๐/๕๒.

ก. คู่ศีลธรรมคู่ความดี เอาหลักธรรมสำหรับการครองเรือนคือ ฌราวาสธรรม ๔ ประการมาใช้ต่อกันในบ้านด้วย ดังนี้

๑. ศัจจะ ความจริง คือ ซื่อสัตย์ต่อกัน ทั้งจริงใจ จริงวาจา และจริงในการกระทำ
๒. ทมะ ฝึกตน คือ รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัยแก้ไขข้อบกพร่องข้อขัดแย้ง ปรับตัวปรับใจเข้าหากัน และปรับปรุงตนให้ดียิ่งขึ้นไป
๓. ขันติ อุดทน คือ มีจิตใจเข้มแข็งหนักแน่น ไม่ว่วามทนต่อความล่วงล้ำก้ำกินกัน และร่วมกันอดทนต่อความเหนื่อยยากลำบากตรากตรำ ฝ่าฟันอุปสรรคไปด้วยกัน
๔. จาคะ เสียสละ คือ มีน้ำใจ สามารถเสียสละความสุขสำราญ ความพอใจส่วนตน เพื่อคู่ครองได้ เช่น อดหลับอดนอนพยาบาลกันในยามเจ็บไข้ เป็นต้น ตลอดจนมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อญาติมิตรสหายของคู่ครอง ไม่ใจแคบ^{๑๑}

ง. คู่ถูกหน้าที่ต่อกัน สงเคราะห์ อนุเคราะห์กัน ตามหลักปฏิบัติในทิส ๖ ข้อที่ว่าด้วย ทิส เบื้องหลังสอง คือ สามิปฏิบัติต่อภรรยา โดย

๑. ยกย่องให้เกียรติสมฐานะที่เป็นภรรยา
๒. ไม่คูหมิ่น
๓. ไม่นอกใจ
๔. มอบความเป็นใหญ่ในบ้าน
๕. หาเครื่องแต่งตัวมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส

ภรรยาอนุเคราะห์สามี โดย

๑. จัดงานบ้านให้เรียบร้อย
๒. สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี
๓. ไม่นอกใจ
๔. รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้
๕. ขยัน ช่างจัดช่างทำ เองงานทุกอย่าง^{๑๒}

จ. พ่อบ้านเห็นใจภรรยา สตรีมีความทุกข์จำเพาะตัวอีกส่วนหนึ่ง ต่างหากจากผู้ชาย ซึ่งสามีพึงเข้าใจ และพึงปฏิบัติด้วยความเอาใจใส่ เห็นอกเห็นใจ คือ

๑. ผู้หญิงต้องจากหมู่ญาติมาอยู่กับตระกูลของสามีทั้งที่ยังเป็นเด็กสาว สามีควรให้ความอบอุ่นใจ

^{๑๑} ศ.ส. (ไทย) ๑๕/๘๔๕/๓๑๖.

^{๑๒} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๐๑/๒๐๔.

๒. ผู้หญิงมีระดู ซึ่งบางคราวก่อปัญหาให้เกิดความแปร-ปรวนทั้งใจกาย ฝ่ายชายควรเข้าใจ

๓. ผู้หญิงมีครรภ์ ซึ่งยามนั้นต้องการความเอาใจใส่บำรุงกายใจเป็นพิเศษ

๔. ผู้หญิงคลอดบุตร ซึ่งเป็นคราวเจ็บปวดทุกข์แสนสาหัส และเสี่ยงชีวิตมาก สามีควรใส่ใจเหมือนเป็นทุกข์ของตน

๕. ผู้หญิงต้องคอยปรนเปรอเอาใจฝ่ายชาย ฝ่ายชายไม่ควรเอาแต่ใจตัว พึงซาบซึ้งในความเอื้อเฟื้อและมีน้ำใจตอบแทน^{๑๒}

๒.๒. หลักพุทธจริยธรรมกับการครองชีวิต

สถาบันครอบครัวมีบิดามารดา ซึ่งถือว่าเป็นหัวหน้าของครอบครัวจึงมีหน้าที่ที่สำคัญยิ่งในการรักษาความมั่นคงของครอบครัว และสร้างครอบครัวให้เป็นสุข ความมั่นคงของครอบครัว จะเป็นไปได้โดยอาศัยหลักธรรมกถุจริยธรรม ๔ ประการ ซึ่งเป็นธรรมสำหรับดำรงความมั่งคั่งของตระกูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้^{๑๓}

๑. อนุรักษ์เวสนา สิ่งจำเป็นต้องใช้บริโภคและอุปโภคเมื่อหมดไปต้องพยายามหาเอาไว้ใช้ให้เพียงพอ ด้วยวิธีที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

๒. ฉันทปฏิบัติสังขรณา สิ่งของเครื่องใช้ และบ้านเรือนที่อยู่อาศัยหากทรุดโทรมจะต้องรู้จัก บูรณปฏิสังขรณ์ ให้อยู่ในสภาพคงทนดีงามเหมือนเดิม เพื่อให้สามารถใช้ได้ดีเป็นปกติ ไม่ควรปล่อยให้ชำรุดทรุดโทรม และเสียหายโดยไม่ทำการซ่อมแซมมิฉะนั้นบ้านเรือนจะตั้งอยู่ไม่ได้นาน ครอบครัวจะประสบความลำบาก

๓. ปริमितปาน โภชนา ต้องรู้จักประมาณในการใช้สิ่งของต่าง ๆ ทั้งใช้กินและใช้อุปโภค ไม่ใช่จ่ายทรัพย์ที่หามาได้ฟุ่มเฟือย จนไม่มีเก็บออมเอาไว้ใช้เมื่อคราวจำเป็น

๔. อธิปัจฉิตวันตสถาปนา ตั้งผู้ที่เป็นพ่อบ้านแม่เรือนต้องเป็นคนดีมีศีลธรรม มีความรัก ความเมตตาต่อกันและกัน และมีจิตใจตั้งมั่นในคุณความดี พร้อมจะเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี และสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคง และเป็นสุขอย่างถาวร

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่เป็นบ่อเกิดของความเจริญรุ่งเรืองให้กับสังคมโดยรวม เพราะถ้าหากสถาบันครอบครัวล้มเหลวหรือเป็นครอบครัวอันไม่พึงปรารถนาแล้วปัญหาสังคมโดยรวมก็จะตามมา ดังนั้น ครอบครัวจะมั่นคง อบอุ่น มีความสุขได้และเป็นเป้าหมายสำคัญอีกอย่าง

^{๑๒} ส.สพว.(ไทย) ๑๘/๔๖๒/๒๕๗.

^{๑๓} อจ.ภกท. (ไทย) ๒๒/๔๒/๖๖.

หนึ่งของครอบครัวทั้งหลาย การจะมีความสุขในครอบครัวได้นั้น ผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือ
 ครัวเรือนต้องปฏิบัติตนดังนี้

๑. พยายามขยันหาทรัพย์ด้วยความสุจริต เพื่อมีความมั่นใจว่าครอบครัวจะไม่ยากแค้น
 เพราะความยากไร้ทรัพย์สินที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตจะทำให้ชีวิตมีแต่ความทุกข์และความ
 ยากลำบาก การมีทรัพย์สินที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตทำให้ชีวิตไม่บกพร่องสิ่งจำเป็นนั้นเป็น
 ความสุขอย่างหนึ่งในชีวิตครอบครัว

๒. รู้จักใช้ทรัพย์สินที่หามาได้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ เช่น เลี้ยงดูตนเองและสมาชิก
 ทุกคนในครอบครัวให้มีความสุขพอสมควรแก่สภาพ การมีทรัพย์แต่ไม่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์
 จะไม่ทำให้ชีวิตมีความสุข อาจจะมีทุกข์เกิดขึ้น ดังนั้นความสุขอย่างหนึ่งของชีวิตใน
 ครอบครัวก็คือ ความสุขจากการได้ใช้ทรัพย์อย่างมีประโยชน์

๓. อย่าพยายามสร้างหนี้สินใดๆ อย่างไม่จำเป็น การเป็นหนี้สินนั้นเป็นทุกข์จิตใจของผู้
 เป็นหนี้จะมีความกังวลและระแวงตลอดเวลาโดยเฉพาะต่อเจ้าหนี้ บางครั้งเมื่อไม่มีทางใช้หนี้คนอื่น
 ได้ ก็อาจจะหลบหนีเจ้าหนี้ ดำรงชีวิตอยู่อย่างไม่เป็นสุข ครอบครัวที่อยู่เป็นสุขนั้นจะต้องปลอดจาก
 หนี้ การไม่เป็นหนี้ทำให้บุคคลมีความภูมิใจและเอิบอิมใจเป็นอิสระ ไม่มีหนี้สินติดค้างใคร

๔. ความสุขประการสุดท้ายก็คือ การประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามหลักศีลธรรมและ
 ถูกต้องตามระเบียบประเพณีกฎเกณฑ์ของสังคมดำรงชีวิตเป็นพลเมืองดีต่อประเทศชาติศาสนา
 ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงานและครอบครัวภูมิใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ทำให้เกิดความสุขได้^{๑๔}

หน้าที่ของบุตรที่มีต่อ บิดามารดา

ความเป็นมนุษย์โดยธรรมชาติมีความเชื่อมโยงกับบิดามารดาเมื่อบิดามารดาให้ชีวิตที่
 เป็นคนแก่เขาแล้ว ท่านทั้งสองคือ ผู้บังเกิดเกล้า เราเป็นผู้อาศัยท่านเกิด อาศัยท่านอยู่อาศัยท่านเรียน
 อาศัยท่านสารพัด ประเด็นสำคัญว่าในฐานะของความเป็นลูก ทำตนอย่างไรจึงจะได้ให้บิดามารดา
 ได้อาศัยด้วยตระหนักในภาระหน้าที่ของตนต่อท่านด้วยความเคารพบูชา ตามที่พระพุทธองค์ทรง
 แสดงไว้ คือ ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เลี้ยงท่านตอบแทน ช่วยทำงาน แบ่งเบาภาระหน้าที่ จนถึงทำงาน
 ให้ท่านดำรงวงศ์ตระกูลไม่ให้ตกต่ำเพราะตน ทำตนให้บิดามารดาพอใจในการที่จะมอบทรัพย์
 สมบัติให้ และเมื่อท่านตายไปแล้วก็ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ท่าน

^{๑๔} จานงค์ อธิวัฒน์สิทธิ์, สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์, หน้า ๖๖.

คุณธรรมหลักชุดหนึ่งที่ทรงแสดงไว้ในนามว่า วัตรบท ๗ ประการที่ช่วยให้คนซึ่งมีคุณธรรมเหล่านี้เป็นหลักใจ เป็นเรื่อใจ เป็นคนดีตามสมควรแก่ฐานะ อำนาจพลให้บังเกิดในสุคติ หลังจากตายไปแล้วนั้นคือ^{๑๕}

๑. มาตาเปตภิโร อุปีฏฐากบารุงเลียงคูมารดาบิดาของตนด้วยสำนึกกตัญญูกตเวที

๒. กุเลเชฏฐาปจายี มีความเคารพนับถือประพฤตินอ่อนน้อม ถ่อมตนต่อญาติผู้ใหญ่ในตระกูล

๓. สณฺหวาโจ เจรจาถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน สบายหู สบายใจ ด้วยความรู้สึกร่วมเป็นมิตรต่อท่านที่ตนพูดด้วยหรือพูดถึงท่าน

๔. อปีสุณฺวาโจ งดเว้นการพูดในลักษณะส่อเสียดคือ ขูยงให้คนสองคนเป็นต้นไป ทะเลาะขัดแย้งกัน แต่พูดในทางสร้างสรรค์พัฒนาให้มีความรักสามัคคี

๕. ทานสัวิกฺขารโธ ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัวจนกลายเป็นคนตระหนี่ถี่เหนียว แต่พยายามขจัดความตระหนี่ออกไป จนเป็นคนมีน้ำใจ โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อแผ่ต่อวงศาคณาญาติและคนเหล่าอื่นตามแต่กำลังความสามารถ

๖. สจฺจวาโจ มีความซื่อสัตย์สุจริตแสดงความจริงใจออกมาทางการกระทำคำพูด มีความจริงใจ จริงจังตามคำพูด ตกลงรับคำ การปฏิญาณ ปฏิญาณจนถึงการตั้งสัตยาธิษฐาน ไม่ยอมเสียดจจะ จนเข้าถึงอุดมการณ์ อุดมคติ

๗. อโกธโน ยามโคที่มีความรู้สึก โกรธ ไม่พอใจ พยายามเอาชนะความโกรธรู้จักห้ามใจ ข่มใจตน พัฒนาขึ้นเป็นเมตตาต่อคนใกล้เคียงเป็นต้น

นอกจากคุณธรรม ๗ ประการนี้แล้ว ยังมีหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่เป็นสากลสามารถนำไปใช้ได้ทุกชาติ ทุกศาสนา และทุกๆ วัฒนธรรมในโลกซึ่งเหมาะสมกับสังคมไทย วัฒนธรรมไทย หรือต่างวัฒนธรรม การดูแลเอาใจใส่และเลียงคูบิดามารดาแล้วบุตรควรปฏิบัติต่อบิดามารดา ดังต่อไปนี้^{๑๖} จึงจะได้ชื่อว่า เป็นบุตรมีคุณภาพและเป็นที่ยิ่งปรารถนาของบิดามารดา

๑. มีความกตัญญูรู้คุณบิดามารดาเมื่อบิดามารดาแก่ชรา เลี้ยงตนเองไม่ได้ต้องเลียงบิดามารดาเป็นการตอบแทน รวมทั้งเอาใจใส่ปรนนิบัติเมื่อบิดามารดาเจ็บไข้ได้ป่วย

๒. รู้จักช่วยทำธุระกิจการงานต่างๆ ของบิดามารดา เช่น ช่วยทำงานในบ้านช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่การงานของบิดามารดา ซึ่งประกอบอาชีพการงานนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็ด้าน

^{๑๕} พระเทพคิลิก (ระแบบ วิฑฐยาโณ), เราเป็นใครเป็นอะไร?, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: พรศิวการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๑๔-๑๕.

^{๑๖} อัง.ปญฺจก. (ไทย) ๒๒/๓๕/๖๐ - ๖๑.

เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรมหรืออาชีพส่วนตัวใดๆ ก็ตาม บุตรต้องไม่นั่งดูตาย อย่างน้อยก็ช่วยทำงานบ้านให้เรียบร้อย

๓. ช่วยดำรงวงศ์สกุลให้ยั่งยืน โดยประพุดิตนเป็นคนดี เพื่อนำชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูล และไม่ประพุดิตนให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่ชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล

๔. ประพุดิตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท กล่าวคือ ประพุดิตนเป็นบุตรที่ดีเชื่อฟังโอวาท คำสอนของบิดามารดา ไม่ประพุดิตนเป็นคนเกเร สร้างความทุกข์ ความเดือดร้อนแก่บิดามารดา บุตรที่เชื่อฟังคำแนะนำสั่งสอนของบิดามารดา ทำให้บิดามารดามีความสุขและมีความภาคภูมิใจในตัวบุตร

๕. บุตรที่ดีจะต้องรู้จักเสียสละทรัพย์สินต่างๆ เพื่อช่วยเหลือสังคมโดยมอบทรัพย์สินเหล่านั้นในนามของบิดามารดา และเมื่อบิดามารดาสูญเสียชีวิตไปแล้ว ควรทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บิดามารดา ซึ่งจะเป็นการทำให้ตนไม่ลืมบิดามารดาผู้มีอุปการคุณ และดำเนินชีวิตที่เป็นแบบอย่างที่ดีงามของบิดามารดาที่ล่วงลับไปแล้ว

กล่าวโดยสรุปบิดามารดาเป็นผู้มีอุปการคุณมาก เป็นบุคคลที่หาได้ยากมากอย่างหนึ่งในโลกนี้ ดังนั้นบุตรที่ดีจะต้องปฏิบัติตนต่อพ่อแม่อย่างถูกต้องเหมาะสม พระพุทธองค์ได้ตรัสว่า การบำรุงเลี้ยงดูบิดามารดาเป็น อุดมมงคลเป็นเหตุให้เกิดความเจริญ คนที่เลี้ยงดูมารดาบิดาย่อมมีคนยกย่องสรรเสริญ ชื่นชมอนุโมทนา แม้เทวดาทั้งหลายก็ยกย่องสรรเสริญและชื่นชมอนุโมทนาเช่นกัน

๒.๓ หลักพุทธจริยธรรมกับการสงเคราะห์อนุเคราะห์

สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ที่จะช่วยสร้างสรรค์สังคมมีธรรมเป็นหลัก ความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี คือ มีพรหมวิหาร ซึ่งแปลว่าธรรมที่เป็นหลักใจเรือนใจของคนที่เป็นผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นบิดามารดาผู้ปกครองผู้ได้ปกครองอยู่ร่วมกันด้วยความสุข ทุกคนต้องมีคุณธรรมเหล่านี้ภายในใจด้วยกันคือ^{๑๓}

๑. เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาที่จะให้เป็นสุข เป็นความรู้สึกรักที่มีกำลังมากพอต่อการลดความอยาก ความโกรธ ความระแคะ ความรักฉันทครอบครัวมีใจเมตตาต่อคนอื่นหวังเห็นคน สัตว์สามารถดำรงชีวิตโดยไม่มีเวรไม่มีภัยไม่มีเบียดเบียนกัน ไม่ประทุษร้ายกันให้แต่ละชีวิตสามารถครองตนให้อยู่ดีมีสุขตามสมควรแก่ฐานะ

๒. กรุณา ความสงสารต้องการช่วยให้อันใดพ้นจากความทุกข์ เป็นความรู้สึกรักต่อเนื่องมาจากเมตตา ที่มองคนสัตว์อื่นด้วยความเป็นมิตร ยามที่มิตรของตนประสบปัญหา ทำหน้าที่ถูกต้องคือ กรุณา อันแสดงให้เห็นอาณาภาพของธรรมชัดเจน

^{๑๓} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๘๘/๒๒๕.

๓. มุทิตา ความพลอยชื่นชมยินดีในการที่คนสัตว์ ที่ตนมีเมตตาจิตเป็นฐานอยู่นั้นเอง หรือในขณะที่เรากำลังช่วยเหลือเขาจากความทุกข์ หรือเขาหลุดพ้น จากปัญหา ความทุกข์ จิตที่มีเมตตาพร้อมที่จะร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเขา จึงเกิดความชื่นชมยินดีกับเขา

๔. อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง วางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคง เทียงตรงคลุตาซึ่งไม่เอนเอียง ไม่เป็นฝักฝ่าย โดยมองตามความจริงว่าบุคคลจะได้รับผลดี หรือชั่ว ตามสมควรแก่เหตุที่ตนประกอบและพร้อมจะวินิจฉัย วางตน และปฏิบัติไปตามหลักการเหตุผลและความเที่ยงธรรม

นอกจากนี้ยังมีหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เชื่อว่าเป็นหลักธรรมที่จะนำไปสู่การสงเคราะห์ อนุเคราะห์ต่อกันมีลักษณะของหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ในรูปของการหนุนนำด้วยใจรัก เมตตา ปราบณา ดิกันอย่างต่อเนื่อง สามารถประสานคนจากจุดย่อยจนถึงโลกโดยรวม นั่นคือสังคหัตถุ^๔ และข้อที่น่าคิด คือ พระพุทธองค์ทรงแสดงว่าแม่คนที่เป็นมารดาบิดา หากขาดคุณธรรม ๔ ประการนี้เป็จุดเชื่อมโยงใจ อาจจะไม่ได้รับความเคารพ นับถือศรัทธาจากบุตรธิดาของตน

สังคหัตถุ ๔ คือ^๔

๑. ทาน การให้ การสงเคราะห์ การอนุเคราะห์ การเสียสละ การแจกแบ่งเป็นต้น ทานเป็นกุศลเจตนาที่อาศัยปัญญามองเห็นคุณค่าของการให้ มีความรัก ความเมตตาต่อคนที่ตนจะให้ ใจไม่มีความตระหนี่ ความเสียสละในสิ่งที่ตนจะให้ เป็นกระบวนการทางจิต ที่อาศัยเจตนาก่อนให้ ขณะให้หลังจากให้ไปแล้ว แสดงออกมารูปของการสงเคราะห์ยามที่คนอื่นประสบปัญหา อนุเคราะห์เป็นการแสดงไมตรีจิตมิตรภาพตามปกติของคนที่อยู่ร่วมกัน และสำนึกเห็นคุณค่าของคน สถาบันเกิดความศรัทธา ความเคารพ ความภักดีจนถึงมองไปที่ผลที่ตนจะได้รับ จากการให้ทานแล้ว บริจาคบูชา คน สถาบัน ความดี หรือที่มีปัญญามากกว่านั้นอาจมองเห็นว่าทานเป็นคุณธรรมประดับจิตใจให้สงบเย็น หรือคิดว่าการให้ทานนี้ดีแล้วให้ เป็นต้น ชาวโลกเชื่อมต่อกันเองกับคนอื่นด้วยการให้การรับที่หนุนเนื่องกันมาตลอดกาลยาวนาน พระพุทธองค์จึงทรงเน้นหลักสำคัญที่พึงประสงค์มาก คือการให้สามารถผูกความเป็นไมตรีไว้ได้

๒. ปิยวาจา หรือ เปยวัชชะ เจรจาถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานแสดงออกซึ่งความรักเมตตาหวังดีเป็นมิตรต่อคนที่ตนพูดด้วยประการสำคัญ คือ จะต้องเป็นคำพูดที่ไม่เป็นโทษ ซึ่งเมื่อกล่าวโดยเนื้อหาสาระพื้นฐานในการพูดท่านใช้คำว่า เมตตาวาจา คือวาจาที่ประกอบด้วยเมตตาต่อคนที่ตนพูดด้วยเมื่อเป็นเช่นนั้น วาจาก็จะออกมาในรูปของวจีสัจริต ๔ ประการเป็นฐานเบื้องต้น คือ งดเว้นการพูดเท็จ คำส่อเสียด คำหยาบ คำเพ้อเจ้อเหลวไหลไร้สาระ เนื้อหาของคำพูดจึงเป็นคำสำคัญคำ

^๔ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๗.

จริง คำส่งเสริมสามัคคีประสานสามัคคี กระชับความสามัคคีตามสมควรแก่กรณีของบุคคล คำพูดไพเราะอ่อนหวานและคำพูดที่ก่อไปด้วยสารประโยชน์

๓. อัจฉริยา ประพฤติกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ พยายามช่วยเหลือจนช่วยในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง คนอื่น สรุปแล้วจะเป็นการสงเคราะห์สังคมทั้งด้วยวัตถุและธรรม ประการที่สำคัญคือ การประพฤติอย่างนี้ต้องเป็นคนมีความฉลาด ในกระบวนการของเหตุผล เช่น จะช่วยคนสักคนก็ต้องมีคำถามที่ต้องหาคำตอบว่าใครช่วยทำไมจึงต้องช่วย ช่วยอย่างไร ช่วยมากน้อยเพียงไร ช่วยไปแล้วเขาจะได้ประโยชน์อะไร เป็นต้น

๔. สมานัตตตา การวางตนเสมอไม่ถือตัว วางตนเสมอในคนทั้งปวงเคยเป็นอย่างไรก็คงเป็นอย่างนั้น ในขณะที่เดียวกันการทำให้เข้ากันคนอื่นได้ตามปกติ มีผลในทางสร้างสรรค์ พัฒนา จำต้องอาศัยหลักของ ตัปปริสธรรมในตอนต้น คือต้องมีความชัดเจนในสถานะของตนในขณะนั้นๆ ตระหนักถึงเหตุผล ความเหมาะสมกาล สถานที่ตัวคนสภาพแวดล้อมต่างๆ ในขณะนั้นๆ อันแสดงให้เห็นปัญญาของตน ในการปรับความสัมพันธ์มีนักบริหารท่านหนึ่งสรุปองค์ธรรม ๔ ข้อนี้ว่า โอบอ้อมอารี วิจิไพเราะ สงเคราะห์ประชาชน วางตนได้เหมาะสม

หลักธรรมอีกชุดหนึ่ง ในการอนุเคราะห์ สงเคราะห์ของครอบครัวสังคม เพื่อนมนุษย์ คือ สาราณียธรรม ซึ่งแปลว่า ธรรมที่จะนำไปสู่ ความรักใคร่ผูกพันกันโดยอาศัยฐานใจสำคัญคือ เมตตาปัญญาภาวไชงานประสานใจคนและตระหนักถึงกฎเกณฑ์ของสังคมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

สาราณียธรรม ๖ ประการได้แก่^{๑๕}

๑. เมตตาทายกรรม จะทำอะไรกับใคร อย่างไรก็ตามจะต้องทำด้วยเมตตาต่อเขาทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่มีอาการของหน้าไหว้หลังหลอก พร้อมทั้งจะประพฤติกระทำที่อำนวยความสะดวกต่อตนเอง ด้วยการปฏิบัติธรรมและคนอื่นที่จะได้ประโยชน์จากการกระทำของตน

๒. เมตตาวาจกรรม จะพูดกับใคร ถึงใคร ให้พูดด้วยใจที่ประกอบด้วยเมตตาหวังดีต่อผู้ฟังและผู้ที่ตนพูดถึง กรอบของคำพูดอาจจะมองจากเนื้อหาสารของวาจาว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องจริงไหม เป็นธรรมหรือไม่ คนฟังมีความรู้สึกละอย่างไร พอใจหรือไม่พอใจ เรื่องนั้นเป็นประโยชน์แก่ตนและผู้ฟังอย่างไร

๓. เมตตามโนกรรม คิดอะไรถึงใคร ให้คิดด้วยเมตตาหวังดีที่ในแง่ของภาคปฏิบัติ คนมีเมตตาจิตนั่นเองได้รับประโยชน์จากคุณภาพจิตโดยตรงแต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการเตรียมจิตให้พร้อมที่จะทำอะไรกับคนอื่นด้วยเมตตา

^{๑๕} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๗/๒๕๗.

๔. สาธารณโภคี พร้อมทั้งจะเฉลี่ยแบ่งปัน ลาก ผลประโยชน์ แก่คนที่ใกล้ชิดกับตน ไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตามในรูปของการแบ่งกันกิน แบ่งกันใช้ แบ่งกันอยู่ อันเป็นอาการของเมตตาต่อคน มีปัญญาในการครองชีวิตเยี่ยงบัณฑิตในโลกนี้

๕. สีสสามัญญาตา ความเป็นผู้มีศีล เคารพกฎเกณฑ์ กติกาของการอยู่ร่วมกันปฏิบัติตน ผสมผสานกลมกลืนกับคนอื่น ตามหลักของศีล มรรยาท กฎ กติกาที่ถือปฏิบัติกันในหน่วยงานนั้นๆ มีความประพฤติถูกต้องดีงามตามสมควรแก่สังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ในขณะนั้นๆ อันเป็นการช่วยรักษาภาพลักษณ์ขององค์กร สถาบันของตนอย่างมีความรับผิดชอบ

๖. ทิฏฐิสามัญญาตา ปรับความเห็นเข้ากันได้ คือเคารพรับฟัง ความคิดเห็นกันมีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงามหรืออุดมมุ่งหมายสูงสุดอันเดียวกัน

หลักสมชีวะธรรม ๔

หลักธรรมการดำเนินชีวิตตามวิถีชาวพุทธก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในทุกยุคทุกสมัยได้เป็นอย่างดี คือ หลักสมชีวะธรรม ๔ ประการดังนี้^{๒๐}

๑. สมสัทธา การมีศรัทธาเสมอกัน กล่าวคือ มีความเคารพนับถือในศาสนาเดียวกัน หรือมีหลักปฏิบัติในแนวเดียวกัน หรืออย่างน้อยก็สามารถปรับเข้าหากันได้

๒. สมสีลา การมีศีลเสมอกัน กล่าวคือ มีความประพฤติปฏิบัติมีคุณธรรมจริยธรรม กิริยามารยาท สอดคล้องไปกันได้ไม่ขัดแย้งกัน

๓. สมจาคา การมีจาคะเสมอกัน กล่าวคือ การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี มีใจกว้าง มีความเสียสละ มีเหตุมีผล พร้อมทั้งจะช่วยเหลือผู้อื่นเหมือนกัน

๔. สมปัญญา การมีสติปัญญาเหมาะสมเสมอกัน มีหลักการเหตุผลพอ ๆ กันเข้าใจกัน พูดยากันรู้เรื่องและยอมรับฟังเหตุผลของกันและกัน

สรุปได้ว่าหลักของสาราณียธรรม เป็นการอุดช่องว่างทางอารมณ์ของคนภายในสังคม โดยอาศัยการประสานใจของกันและกันจนมีความรัก ความเข้าใจ ความเห็นใจ มีความจริงใจต่อกัน ตามหลักที่พระพุทธองค์ทรงใช้คำว่า ฟังประพฤติธรรมให้เป็น สุจริตอย่าประพฤติธรรมให้เป็น ทูจริตจากการเริ่มต้นด้วยเมตตา ไมตรี มีปัญญาจนออกอกมาเป็นรูปธรรม สัมผัส ได้ เช่นนั้น ทรงสรุปรวมให้ทราบว่า การกระทำเช่นนี้จะนำไปสู่การสร้างความรัก ความเคารพ เพิ่มพูนการสงเคราะห์กันให้มากยิ่งขึ้น คนจะอยู่ร่วมกันด้วยความเป็นมิตร สนิทสนมกัน สร้างสรรค์ให้เกิดเป็นความสามัคคี และมีเอกภาพที่พึงประสงค์ร่วมกันภายในสังคม

^{๒๐} วจ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๕๕/๕๓-๕๔.

๒.๔ หลักพุทธจริยธรรมในการรักษาตระกูลให้คงอยู่

หลักธรรมผู้เป็นทายาทนอกจากจะรับทรัพย์สมบัติของวงศ์ตระกูลมารักษาสืบต่อแล้ว จะต้องรับเอาหน้าที่และคุณธรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการรักษาวงศ์ตระกูลมาปฏิบัติสืบต่อไปด้วย เบื้องต้นในฐานะทายาทที่ดีพึงปฏิบัติตามหลักธรรมต่อไปนี้

ก. เปิดประตูสู่ความเจริญก้าวหน้า ประพศิตตามหลักธรรมที่เป็นคุณประดุจขั้วอันเปิด ออกไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของชีวิต หลักธรรมนี้คือ วัณน मुख ๖ ประการ^{๒๑} ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑. อาโรคยะ รักษาสุขภาพดี มีลาภอันประเสริฐ คือ ความไร้โรคทั้งจิตและกาย
๒. ศีล มีระเบียบวินัย ประพศิตดีมีมรรยาทงาม ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สังคม
๓. พุทธานุมัต ได้คนดีเป็นแบบอย่าง ศึกษาเยี่ยงนิยมแบบอย่างของมหาบุรุษพุทธ
๔. สุตตะ ตั้งใจเรียนให้รู้จริง เล่าเรียนคั่นคว้าให้รู้เชี่ยวชาญ ใฝ่สดับเหตุการณ์ให้รู้เท่าทัน
๕. ธรรมานุวัติ ดำเนินชีวิตและกิจการงานโดยชอบธรรม
๖. อลีนตา มีความขยันหมั่นเพียร มีกำลังใจแข็งแกร่ง ไม่ทอดลอยเฉื่อยชาเพียรก้าวหน้าเรื่อยไปธรรม ๖ ประการนี้ ในบาลีเดิมเรียกว่า อัคคทวาร คือ ประตูแห่งประโยชน์ประดุจจุดหมายนั่นเอง

ข. ปิดช่องทางที่เข้ามาของความเสื่อม หลีกเว้นความประพศิตที่เป็นช่องทางของความเสื่อมความพินาศ ซึ่งจะเป็นเหตุให้เงินทองย่อยยับ ชีวิตอับเฉา เรียกว่า อบาย मुख ๖ คือ^{๒๒}

๑. ดิตสุรายาเสพติดของเมา ซึ่งมีโทษ ๖
 - ๑) หมดทรัพย์
 - ๒) ก่อการทะเลาะวิวาท
 - ๓) เป็นบ่อเกิดแห่งโรค
 - ๔) เสื่อมเกียรติเสียชื่อเสียง
 - ๕) ไม่รู้จักละอาย
 - ๖) ทอนกำลังปัญญา
๒. ชอบเที่ยวกลางคืน ซึ่งมีโทษ ๖
 - ๑) เป็นการไม่รักตัว

^{๒๑} พุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๘๔/๒๗.

^{๒๒} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๗๕/๑๕๖.

- ๒) เป็นการไม่รักครอบครัว
- ๓) เป็นการไม่รักษาทรัพย์สินสมบัติ
- ๔) เป็นที่ระแวงสงสัย
- ๕) เป็นเป้าให้เขาใส่ความหรือข่าวดู
- ๖) เป็นทางมาของเรื่องเดือดร้อนเป็นอันมาก

๓. ชอบเที่ยวดูการเล่น ซึ่งมีโทษ ทำให้การทำงานเสื่อมเสีย เพราะใจกังวล คอยคิดแต่จะเที่ยวและเสียเวลาเมื่อไปดูสิ่งนั้นๆ เช่น เดินรำที่ไหน ขับร้อง ดนตรี ที่ไหน ไปที่นั่น

๔. ดิถการพนัน ซึ่งมีโทษ ๖

- ๑) เมื่อชนะ ย่อมก่อเวร
- ๒) เมื่อแพ้ ก็เสียดายทรัพย์สินที่เสียไป
- ๓) ทรัพย์สินหมดไป
- ๔) ไม่เป็นที่เชื่อถือของบุคคลอื่น
- ๕) เป็นที่ดูหมิ่นของเพื่อนฝูง
- ๖) ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้จะหาคู่ครองให้ลูกของเขา เพราะเห็นว่าจะเลี้ยงครอบครัวไม่ได้

๕. คบคนชั่วเป็นมิตร ซึ่งมีโทษทำให้กลายเป็นคนชั่วอย่างคนที่ตนคบทั้ง ๖ ประเภท คือ ได้เพื่อนที่ชักนำให้กลายเป็นนักการพนัน นักเลงหญิง นักเลงเหล้า นักลวงของปลอม นักหลอกลวง และนักเลงหัวไม้

๖. เกียจคร้านการทำงาน ซึ่งมีโทษ ทำให้ยกเหตุต่างๆ เป็นข้ออ้าง ผัดเพี้ยนไม่ทำงาน โภคะใหม่ก็ไม่เกิด โภคะที่มีอยู่ก็หมดสิ้นไป คือ ให้อ่างไปทั้ง ๖ กรณี ว่าหนานัก ร้อนนัก เย็นไปแล้ว ยังเข้านัก หิวนัก อิ่มนัก แล้วไม่ทำงาน

ก. เชื่อมสายสัมพันธ์กับบุญพาวรี คือ ในฐานะที่เป็นบุตรธิดา พึงเคารพบิดามารดา ผู้เปรียบเสมือน ทิศเบื้องหน้า ดังนี้^{๒๓}

- ๑) ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ
- ๒) ช่วยทำกิจธุระการงานของท่าน
- ๓) ดำรงวงศ์สกุล
- ๔) ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท
- ๕) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

^{๒๓} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๕๕/๒๐๒.

ง. มีหลักประกันของชีวิตที่พัฒนา พระพุทธองค์ตรัสว่า ลูกๆ คือเด็กทั้งหลายเป็นฐานรองรับมนุษยชาติ ลูกในครอบครัวคือเด็กในสังคม ควรได้รับการฝึกอบรมให้เป็นผู้มีคุณสมบัติที่เป็นต้นทุนในตัว ซึ่งจะช่วยให้พร้อมที่จะก้าวหน้าไปในการศึกษาพัฒนาชีวิตของตน และเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าของสังคม ด้วยการปลูกฝังคุณสมบัติที่เรียกว่า แสงเงินแสงทองของชีวิตที่งดงามหรือรู้อรุณของการศึกษา ๗ ประการหรืออนุพนิมิตแห่งมรรค ๘ นั่นเองซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- ๑) กัลยาณมิตตตา แสวงแหล่งปัญญาและแบบอย่างที่ดี
- ๒) สีสัมปทา มีวินัยเป็นฐานของการพัฒนาชีวิต
- ๓) ฉันทสัมปทา มีจิตใจใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์
- ๔) อุตตสัมปทา มุ่งมั่นฝึกตนจนเต็มสุดภาระที่ความเป็นคนจะให้ถึงได้
- ๕) ทิฏฐิสัมปทา ตั้งอยู่ในหลักความจริง ความเชื่อถือที่ถูกต้องจึงงามมีเหตุผล
- ๖) อัปมาทสัมปทา ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท
- ๗) โยนิโสมนสิการสัมปทา ฉลาดคิดแยกคายให้ได้ประโยชน์และความจริง

บุคคลที่จะรักษาวงศ์ตระกูลได้นั้นจะต้องเป็นบุคคลที่จะเรียกได้ว่า รู้จักหา รู้จักใช้ทรัพย์ หรือหาเงินเป็น ใช้เงินเป็น เป็นคนทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ และใช้ทรัพย์สมบัติให้เป็นประโยชน์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจอย่างถูกต้อง ก็เพราะปฏิบัติตามหลักธรรมต่อไปนี้

ก. ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม ^{๒๔} ปฏิบัติตามหลักธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์ปัจจุบัน หรือหลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น มีดังนี้

๑. อุกุฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ การงาน และการประกอบอาชีพที่สุจริต ฝึกฝนให้มีความชำนาญและรู้จริง รู้จักใช้ปัญญา สอดส่อง ตรวจสอบ หาวิธีการที่เหมาะสมที่จัดการและดำเนินการให้ได้ผลดี

๒. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครอง เก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลงานที่ตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย

๓. กัลยาณมิตตตา คบหาคนดีเป็นมิตร คือรู้จักเสวนาคบหาคนไม่คบไม่เอาอย่างผู้ที่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย เลือกเสวนาศึกษาเยี่ยงท่านผู้รู้ผู้ทรงคุณ ผู้มีความสามารถผู้นำการพ้นบื้อ และมีคุณสมบัติเกื้อกูลแก่อาชีพการงาน

๔. สมชีวิตา เลี้ยงชีวิตแต่พอดี คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเป็นอยู่พอดีสมรายได้ มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ให้รายได้เหนือรายจ่ายมีประหยัดเก็บไว้

^{๒๔} อ.อุกฤษฏ์ก. (ไทย) ๒๓/๑๔๔/๒๕๕.

ข. โภควิภาค ๔ หลักการแบ่งทรัพย์เป็น ๔ ส่วน เมื่อหาทรัพย์มาได้แล้วรู้จักจัดสรรทรัพย์นั้น คือ

๑. เอเกน โภค ฎญชยุย ๑ ส่วน ใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคน ที่ควรบำรุงเลี้ยงและทำประโยชน์

๒. - ๓. ทวีหิ กมมํ ปโยชเย ๒ ส่วน ใช้จ่ายลงทุนประกอบการงาน

๔. จตุตถญจ นิชาเปยฺย อิก ๑ ส่วน เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น^{๒๕}

ค. การใช้จ่ายโภคทรัพย์ พึงเข้าใจและคำนึงไว้เสมอว่า การที่เพียรพยายามแสวงหารักษา และครอบครองโภคทรัพย์ไว้ นั้น เพื่อจะใช้ให้เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและผู้อื่น ถ้าไม่ใช้ทรัพย์สมบัติให้เกิดคุณประโยชน์แล้ว การหาและการมีทรัพย์สมบัติก็ปราศจากคุณค่า หากความหมายใดๆ มิได้ ดังนั้น เมื่อมีทรัพย์หรือหาทรัพย์มาได้แล้ว พึงปฏิบัติต่อทรัพย์หนึ่งส่วนแรกในข้อ ข. ตามหลัก โภคาทียะ (ประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโภคะ หรือเหตุผลที่อริยสาวกควรยึดถือในการที่จะมีหรือ ครอบครองทรัพย์สมบัติ) ๕ ประการ ดังพุทธพจน์ว่า

อริยสาวกแสวงหาโภคทรัพย์มาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงความขยันหมั่นเพียรของตนและโดยทางสุจริตชอบธรรมแล้ว ควรใช้จ่ายเพื่อ

๑. เลี้ยงตัว เลี้ยงมารดาบิดา บุตร ภรรยา และคนในปกครองทั้งหลายให้เป็นสุข
๒. บำรุงมิตรสหาย และผู้ร่วมกิจการงานให้เป็นสุข
๓. ใช้จ่ายป้องกันรักษาสวัสดิภาพ ทำตนให้มั่นคงปลอดภัยจากภัยอันตราย
๔. ทำพละ คือ สละเพื่อบำรุงและบูชา ๕ อย่าง

๑) ญาติพละ สงเคราะห์ญาติ

๒) อติถิพละ ต้อนรับแขก

๓) ปุพเพตพละ ทำบุญหรือสักการะอุทิศผู้ล่วงลับ

๔) ราชพละ บำรุงรัฐด้วยการเสวยภาษีอากร เป็นต้น

๕) เทวตาพละ ถวายเทวดา คือ ทำบุญอุทิศสิ่งที่ดีเคารพบูชาตามความเชื่อถือ

๕. อุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ และเหล่าบรรพชิตผู้ประพฤดีดี ปฏิบัติชอบผู้ไม่ประมาทัวเมา^{๒๖}

เมื่อได้ใช้โภคทรัพย์ทำประโยชน์อย่างนี้แล้ว ถึงโภคะจะหมดสิ้น ไปก็สบายใจได้ว่า ได้ใช้โภคะนั้นให้เกิดประโยชน์ ถูกต้องตามหลักเหตุผลแล้ว ถ้าโภคะเพิ่มขึ้น ก็สบายใจเช่นเดียวกัน เป็นอันไม่ต้องเดือดร้อนใจในทั้งสองกรณี

^{๒๕} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๕๗/๒๐๒.

^{๒๖} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๔๑/๔๘.

บุคคลผู้พัฒนาตนเป็นอย่างดีในการที่จะรักษาดำรงวงศ์ตระกูลได้แล้วย่อมนำชีวิตสู่การเป็นสัตบุรุษโดยยึดหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า สัปปริสธรรม ๗ ประการที่ชื่อว่าเป็นธรรมอันเป็นคุณสมบัติของสัตบุรุษที่เราอาจเรียกชื่อท่านเป็นอีกอย่างว่า บัณฑิตนักปราชญ์ เมธี เมธา คนดี วิญญูชน สาธุชน เป็นต้น ดังนั้นหลักธรรม ๗ ประการ ดังกล่าวคือ

๑. ัมมัญญา ความรู้จักเหตุ ธรรม หลัก กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตามสมควรแก่กรณีของเรื่องนั้น รู้ว่าอะไรเป็นเหตุให้เกิดผลอย่างไร สรุปว่ารู้สมุทัยกับ มรรค มีความประจักษ์ชัดเจนว่า เหตุอย่างนี้จะต้องเกิดผลอย่างนี้อาจจะมองจากเหตุสวไปหาผลหรือมองจากผลสวไปหาเหตุก็ตาม แต่ต้องมีความชัดเจนในธรรม เหตุ กฎเกณฑ์

๒. อัถัญญา ความเป็นผู้จักรรรต จุดมุ่งหมาย ผลเจตจำนง วัตถุประสงค์เป็นต้น มีความหนักแน่นในผลว่าผลอย่างนี้จะต้องมาจากเหตุอย่างนี้ สรุปความก็คือ รู้จักทุกข์ คือ สภาพปัญหาและนิโรธ คือ สภาพที่ปราศจากปัญหาอันเป็นวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ตนต้องการ

๓. อัถัญญา ความเป็นผู้รู้จักตน ว่าเราเป็นใคร มาจากไหน มีฐานะหน้าที่สิทธิ เพศ กำลังความรู้ ความสามารถ คุณธรรมเป็นอย่างไร อย่างที่ท่านกล่าวว่าคุณคนออกบวชตนได้ ใช้ตนเป็น

๔. มัตตัญญา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ ความพอเหมาะพอควรเช่นรู้จักประมาณในการรับ การบริโภค การใช้สอย การพูด การทำ อย่างที่พูดกันว่าพอใจ พอดีพอประมาณ พอควร หรือการทำความดีให้ถูกดี ทำความดีให้ถึงดี ทำความดีอย่าให้เกินดีทำความดีให้พอดี มีการลงตัวในเรื่องนั้นๆ

๕. กาลัญญา ความเป็นผู้รู้จักกาละ รู้จักเทศะ เวลาที่เหมาะสมในการพูด การทำ การคิด การเกี่ยวข้องกับคนอื่นๆ สรุปว่าให้เหมาะแก่กาล ตามปกติแล้ว กาละกับเทศะจะต้องไปด้วยกัน การมองด้วยความรู้จึงต้องมองไปที่เทศะ คือ สถานที่ที่ต้องทำ พูด ปฏิบัติการกิจนั้นๆ ด้วย เพราะบางครั้งเวลาอำนวยให้ แต่สถานที่ไม่อำนวยให้ทำอย่างนั้นก็ต้องหยุดตนเองไว้ได้

๖. ปุริสัญญา ความรู้จักกลุ่มคน คณะบุคคล ที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องกับขณะนั้นว่าเขาเป็นคนพวกไหนมีพื้นฐานด้านต่างๆ เป็นอย่างไร การติดต่อเกี่ยวข้องกับท่านเหล่านั้นทำอย่างไร กิริยาอาการที่จะทำให้เป็นที่พอใจคืออะไร เป็นต้น

๗. ปุคคลัญญา หรือ ปุคคลปโลปัญญา ความรู้จักบุคคลที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ด้วยว่า เขาเป็นใครมีพื้นฐานด้านต่างๆ เป็นความรู้ คุณธรรม ความสนใจของเขาเป็นอย่างไร เป็นต้น จนเป็นผลให้การเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ออกมาทางสร้างสรรค์พัฒนา^{๒๗}

^{๒๗} พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ วิฑิตญา โณ), โลกและชีวิตในวิถีแห่งธรรม, (กรุงเทพมหานคร: พรสิวกการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๕๗ – ๑๕๘.

องค์ธรรมทั้ง ๗ ประการนี้พึงสังเกตว่า คือ ปัญญาในระดับของการใช้งาน ในรู้ของการวินิจฉัยในการใช้ปัญญา สามารถใช้ได้ ใช้ดี ใช้เป็น มีความถูกต้องเหมาะสม คือความรู้ที่เห็นผลและชัดเจนในตนเองสามารถทำ พูด คิดในรูปของการประสานร้อยร่อกันให้เกิดความศรัทธา ความเพียร สติ สมาธิ ความอดทนในการดำเนินชีวิตให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชีวิต

๒.๕ หลักพุทธจริยธรรมในการเจริญก้าวหน้าของชีวิต

ผู้ที่ต้องการดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าประสบความสำเร็จ ในด้านครอบครัว สังคม การศึกษา หรืออาชีพการงานก็ตาม ในหลักธรรมอันเป็นมงคลของชีวิต ๓๘ ประการซึ่งเป็นหลักธรรมที่นำมาซึ่งความสุขความเจริญ พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงหลักความเจริญปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองที่เรียกว่า จักร ๔ หรือ ธรรมประคุดล้อทั้งสี่ที่นำรถไปสู่จุดหมายซึ่งมี ๔ ข้อ คือ^{๒๘}

๑. ปฏิรูปทสวาสะ เลือกถิ่นที่อยู่ที่เหมาะสม คือ เลือกหาถิ่นที่อยู่หรือแหล่งเล่าเรียนดำเนินชีวิตที่ดี ซึ่งมีบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวก การแสวงหาธรรมหาความรู้ การสร้างสรรค์ความดี ความงามและความเจริญก้าวหน้าประโยชน์ของการอยู่ในถิ่นที่เหมาะสมได้แก่

- ๑) ทำให้ได้รับความสุขกาย สุขใจ เต็มที่
- ๒) ทำให้ได้รับความเจริญ ก้าวหน้า ทั้งทางโลกและทางธรรม
- ๓) ทำให้มีโอกาสนำเพ็ญบุญเต็มที่ทั้งทาน ศีล ภาวนา
- ๔) ทำให้ได้รู้พระสัทธรรม คือ ได้ศึกษาธรรมะ
- ๕) ทำให้ได้การเห็นอันประเสริฐ คือ ได้เห็นพระรัตนตรัย
- ๖) ทำให้ได้ฟังธรรมอันประเสริฐ คือ ได้ฟังคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
- ๗) ทำให้ได้ลาภอันประเสริฐ คือ ได้ ความศรัทธาในพระรัตนตรัย
- ๘) ทำให้ได้การศึกษาอันประเสริฐ คือ ได้ศึกษาศีล สมาธิ ปัญญา
- ๙) ทำให้ได้การบำรุงอันประเสริฐ คือ ได้บำรุงพุทธศาสนา
- ๑๐) ทำให้ได้การระลึกอันประเสริฐ คือ ใจระลึกผูกพันอยู่กับพระรัตนตรัย
- ๑๑) ทำให้ได้นิสัยไม่ประมาท โดยคู่ตัวอย่างจากผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลาย
- ๑๒) ทำให้ได้ที่พึงอันสูงสุดคือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
- ๑๓) ทำให้ได้อริยทรัพย์ คือ ทรัพย์ของพระอริยเจ้าได้แก่หนทางสู่พระนิพพาน

๒. สัมปปริสุปัสสยะ เสวนาคนฺดี คือ รู้จักเสวนาคบหา หรือร่วมหมู่กับบุคคลผู้รู้ผู้ทรงคุณ และผู้ที่จะเกื้อกูลแก่การแสวงหาธรรมหาความรู้ความก้าวหน้าองงามและความเจริญโดยธรรม

^{๒๘} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๑/๔๑.

คนดีหรือบัณฑิตโดยทั่วไป มี ๒ ประเภท ได้แก่

๑. บัณฑิตภายนอก คือ บุคคลทั่วไปไม่ว่าใครก็ตามที่ เป็นผู้ประพฤติดี มีคุณธรรม ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา

๒. บัณฑิตภายใน คือ ตัวเราขณะที่คิดดี พุทธิ และทำดีนั่นเอง ดังนั้น การคบบัณฑิต ภายในก็คือ การพยายามฝึกตนให้เป็นผู้มีจิตใจผ่องใส มีสติระลึกรั้งแต่ความคิดดีๆ เป็นไปเพื่อความ สรรสร้างสรรค คำพูดดีๆ เป็นไปเพื่อยกย่องผู้พูดและผู้ฟังให้สูงขึ้น และการกระทำดีๆ เป็นประโยชน์ทั้ง ต่อตนและผู้อื่น

ประโยชน์จากการคบบัณฑิต

- ๑) ทำให้มีจิตใจผ่องใส สามารถทำความดีตามไปด้วย
- ๒) ทำให้ได้ปัญญาเพิ่มขึ้น เป็นคนหนักแน่นมีเหตุผล
- ๓) ทำให้มีความเห็นถูก เป็นสัมมาทิฐิ
- ๔) ทำให้ไม่ต้องเศร้าโศกเดือดร้อนเพราะทำผิด
- ๕) ทำให้เป็นที่ยกย่องสรรเสริญของคนทั่วไป
- ๖) ทำให้มีความสุข ปลอดภัยจากอุปสรรคภัยพาลต่างๆ
- ๗) ทำให้มีความเจริญก้าวหน้า สามารถตั้งตัวได้เร็ว
- ๘) ทำให้แม้ละโลกนี้ไปแล้ว ก็ไปสู่สุคติโลกสวรรค์
- ๙) ทำให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้โดยง่าย

๓. อัตตสัมมาปณิธิ ตั้งตนไว้ถูกวิธี คือ ดำรงตนมั่นอยู่ในธรรมและทางดำเนินชีวิตที่ ถูกต้อง ตั้งเป้าหมายชีวิตและการงานให้ตั้งมั่นแน่วแน่ และนำตนไปถูกทางสู่จุดหมายแน่นอน มั่นคง

เป้าหมายชีวิตของคนทุกคนแบ่งได้เป็น ๓ ระดับได้แก่

๑. ทิฐุธรรมมีกัตถะ เป้าหมายชีวิตขั้นต้น คือ การตั้งเป้าหมายชีวิตเพื่อประโยชน์ในชาตินี้ เป็นการตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะต้องตั้งตัวตั้งฐานะให้ได้ ด้วยการประกอบอาชีพสุจริตไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม จะเป็นอาชีพอะไรก็ได้แล้วแต่ความถนัดของบุคคล ขอเพียงแต่เป็นอาชีพสุจริต และ เมื่อตั้งเป้าชีวิตไว้แล้ว ก็มุ่งมั่นฝึกฝนตนเองสร้างตัวให้บรรลุเป้าหมายชีวิตนั้นให้ได้

๒. สัมปรายิกัตถะ เป้าหมายชีวิตขั้นกลาง คือ การตั้งเป้าหมายชีวิตเพื่อประโยชน์ในชาติ หน้า เป็นการตั้งเป้าหมายชีวิตไว้ว่า นอกจากจะพยายามตั้งฐานะของตนให้ได้แล้ว ก็จะตั้งใจสร้าง บุญกุศลอย่างเต็มที่ในทุกๆ โอกาสที่อำนวยให้เพื่อสะสมทุนเป็นเสบียงในภพชาติต่อไป เพราะว่า สัตว์โลกทั้งหลายตายแล้วไม่สูญ คราบใดที่ยังไม่หมดกิเลสก็ยังคงเกิดใหม่อีกอยู่ร่ำไป

๓. ปรมัตถะ เป้าหมายชีวิตขั้นสูงสุด คือ การตั้งเป้าหมายชีวิตเพื่อประโยชน์อย่างยิ่ง ได้แก่ การตั้งใจปฏิบัติธรรมทุกรูปแบบ เพื่อกำจัดกิเลสให้หมดสิ้นแล้วเข้าสู่พระนิพพาน ตามหลักพุทธองค์ตรัสไว้ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป

ประโยชน์จากการตั้งตนชอบ

- ๑) เป็นผู้สามารถพึ่งตนเองได้
- ๒) เป็นผู้ไม่ประมาท
- ๓) เป็นผู้เตรียมไว้ดีแล้วก่อนตาย
- ๔) เป็นผู้มีความสวัสดิ์ในทุกที่ทุกสถาน
- ๕) เป็นผู้บูชาพระรัตนตรัยอย่างสูงสุด
- ๖) เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ
- ๗) เป็นตัวอย่างที่ดีแก่อนุชนรุ่นหลัง
- ๘) เป็นผู้ป้องกันภัยในอบายภูมิ
- ๙) เป็นผู้มิแก่คน สามารถตัดดวงประโยชน์จากชีวิตได้เต็มที่
- ๑๐) เป็นผู้ได้รับสมบัติทั้ง ๓ โดยง่าย คือ มนุษยสมบัติ ทิพยสมบัติและนิพพาน

สมบัติ

๔. ปุพเพตปญญา คือ ความเป็นผู้ที่ได้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว การมีทุนดีได้เตรียมไว้ ทุนดีส่วนหนึ่ง คือ ความมีสติปัญญา ความถนัด และร่างกายดี เป็นต้น ที่เป็นพื้นมาแต่เดิม และอีกส่วนหนึ่ง คือ การรู้จักศึกษาหาความรู้ สร้างเสริมคุณสมบัติ พัฒนาตนฝึกฝนความชำนาญต่างๆ เตรียมให้พร้อมไว้ก่อน หากมีเหตุต้องใช้งานเมื่อใด ก็สามารถจัดทำ สร้างความสำเร็จ และก้าวสู่ความเจริญยิ่งขึ้นไป

วิถีชีวิตของคนเรา เกิดจากการสรุปผลบุญและผลบาป ที่เราได้ทำมาตั้งแต่ภพชาติก่อนๆ จนถึงภพชาติปัจจุบัน เป็นผลของบุญระดับจิตใจและระดับบุคลิกภาพ รวมกันชักนำให้เราได้รับสิ่งที่น่าปรารถนา ตอบสนองจากภายนอก เช่น ได้รับลาภ ยศ สรรเสริญสุข การที่เราทำดีแล้ววิถีชีวิตของเราจะดีเต็มที่หรือไม่ขึ้นกับบุญเก่า หรือบาปในอดีต ที่เราเคยทำไว้ด้วย จึงเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนทำให้บางคนเข้าใจผิด คิดว่าทำดีแล้วไม่ได้ดีเพราะบางครั้งขณะที่เราตั้งใจทำความดีอยู่ กลับถูกใส่ร้ายป้ายสี หรือประสบเคราะห์กรรม ทำให้หมดกำลังใจในการทำความคิด

แท้จริงแล้ว ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะในขณะนั้น ผลบาปที่เราเคยทำในอดีตกำลังส่งผลอยู่ แต่บุญที่กำลังทำอยู่ปัจจุบันยังไม่ไร้ผล เมื่อเราตั้งใจ ทำบุญไปโดยไม่ย่อหย่อนยอมจะส่งผลให้ในเวลาที่เหมาะสมต่อไป

ประโยชน์ของบุพเพศบุญญา

๑. ทำให้มีปัจจัยต่างๆ พร้อม สามารถทำความดีใหม่ได้โดยง่าย

๒. อำนวยประโยชน์ทุกอย่างดังได้กล่าวมาแล้ว

๓. เป็นต้นเหตุแห่งความสุขทุกประการ

๔. เป็นเสบียงติดตัวทั้งภพหน้า

เมื่อมีหลักธรรมในการทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าย่อมมีหลักความสำเร็จ ซึ่งสามารถปฏิบัติตามหลักธรรม ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ แห่งครอบครัวและกิจการอื่นๆ ที่เรียกว่า อิทธิบาท (ธรรมที่ทำให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี ๔ ข้อ คือ^{๒๕}

๑. ฉันทะ มีใจรัก คือ พอใจจะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรักต้องการทำให้สำเร็จอย่างดี มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร

๒. วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่นประกอบ หมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความคิดความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดอ้อย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

๓. จิตตะ เอาจิตฝึกฝึ คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ ทำกิจหรืองานนั้นอุทิศตัวอุทิศใจ

๔. วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบตรองหาเหตุผล และตรวจสอบข้อที่ยังหย่อนเกินเลยบกพร่อง ขัดแย้ง ขัดข้อง เป็นต้น ในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัตถุประสงค์ คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เพื่อจัดการและดำเนินงาน นั้นให้ได้ผลดีมีการพัฒนายิ่งขึ้นไป

สรุปได้ว่าคนที่จะเรียกได้ว่าประสบความสำเร็จในการครองเรือนเป็นภุคหีตหรือชาวบ้านที่ดี น่าเคารพนับถือเป็นแบบฉบับ ควรถือเป็นตัวอย่าง จะต้องวัดด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้

ก. มีความสุข ๔ ประการ คือความสุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรมีหรือความสุขที่ชาวบ้าน ควรพยายามทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเสมอ เรียกสั้นๆ ว่าสุขของภุคหีต ๔ คือ^{๒๖}

๑. อติสุข สุขเกิดจากการมีทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอ็มอ้มและอุ่นใจว่าตนมีโภคทรัพย์ ที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรง ความขยันหมั่นเพียรของตนโดยทางชอบธรรม

๒. โภคสุข สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอ็มอ้มใจว่าเราได้ใช้ทรัพย์ที่ได้มาโดยใช้ทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบนั้น เลี้ยงตัว เลี้ยงครอบครัว เลี้ยงผู้ที่ควรเลี้ยงและบำเพ็ญคุณประโยชน์

^{๒๕} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๓๑/๒๓๓.

^{๒๖} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๖๒/๕๑.

๓. อนณสุข สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ คือ ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจว่าตนเป็นไท ไม่มีหนี้สินติดค้างใคร

๔. อนวัชชสุข สุขเกิดจากความประพฤติไม่มีโทษ คือ ความภูมิใจเอิบอ้อมใจว่า ตนมีความประพฤติสุจริต ไม่บกพร่องเสียหาย ใครติเตียนไม่ได้ ทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ

ข. กำกับชีวิตด้วยธรรม ๔ คือ ปฏิบัติตามหลักธรรมสำหรับการครองชีวิตของคฤหัสถ์ ที่เรียกว่า ฆราวาสธรรม ๔ ประการ ดังนี้^{๓๑}

๑. สัจจะ ความจริง คือ ดำรงมั่นในสัจจะ เชื่อตรง เชื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริงทำจริง จะทำอะไรก็ให้เป็นที่ยึดถือไว้วางใจได้

๒. ทมะ ฝึกตน คือ บังคับควบคุมตนเองได้ รู้จักปรับตัว และแก้ไขปรับปรุงตนให้ก้าวหน้าดิ้นงัดขึ้นอยู่เสมอ

๓. ขันติ อดทน คือ มุ่งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียรเข้มแข็ง อดทน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย

๔. จาคะ เสียสละ คือ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ ชอบช่วยเหลือเกื้อกูลบำเพ็ญประโยชน์ สละโลก ละภูกิฐิมานะได้ ร่วมงานกับคนอื่นได้ ไม่ใจแคบเห็นแก่ตัวหรือเอาแต่ใจตน

ค. การรับผิดชอบชีวิตที่เกี่ยวข้อง คือ มีความสัมพันธ์อันดีงามอบอุ่นเป็นสุขภายในครอบครัว ตลอดถึงญาติมิตร ผู้ร่วมงาน และคนที่พึ่งพาอาศัยอยู่ในปกครองทั้งหมดโดยทำหน้าที่มิใช่เพียงนำประโยชน์ ทางวัตถุมาให้เขาอย่างเดียว แต่นำประโยชน์สุขทางจิตมาให้เขาอย่างเดียว แต่นำประโยชน์สุขทางจิตมาให้ด้วย โดยประพฤติตนเป็นตัวอย่าง ช่วยชักจูงให้คนในครอบครัวและผู้เกี่ยวข้องใกล้ชิด ทั้งหลายเจริญงอกงามขึ้นด้วย คุณธรรมที่เรียกว่า อารยวัฒน์ ทั้ง ๕ ดังต่อไปนี้^{๓๒}

๑. ศรัทธา คือ ให้มีความเชื่อความมั่นใจในพระรัตนตรัยและในการที่จะทำความดี มีหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ

๒. ศีล คือ ให้มีความประพฤติดีงาม สุจริต รู้จักเลี้ยงชีวิต มีวินัย และมีกิริยามารยาทอันงาม และศีลที่ผู้ครองเรือนพึงปฏิบัติ คือ ศีล ๕ เป็นความประพฤติชอบทั้งทางกายและวาจา เว้นจากความชั่ว สามารถควบคุมตนเองได้

๓. สุตตะ คือ ให้มีความรู้จากการเล่าเรียนสดับฟัง โดยแนะนำ หรือชวนชวายให้ศึกษาหาความรู้ที่จะฟื้นฟู ปรับปรุงชีวิตจิตใจ

^{๓๑} พ.ศ. (ไทย) ๒๕/๓๑๑/๓๖๑.

^{๓๒} อ.จ.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๔๐/๔๗.

๔. จาคะ คือ ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจต่อกัน และพอใจทำประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์

๕. ปัญญา คือ ให้มีความรู้คิด เข้าใจเหตุผล รู้ดี รู้ชั่ว รู้คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ มองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง มีวิจารณ์ญาณ รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาเหตุปัจจัย แก้ไขปัญหา และจัดทำดำเนินการต่างๆ ให้ได้ผลดีนอกจากหลักธรรมที่กล่าวมาแล้ว การมีชีวิตคู่ที่มีความสุขยังต้องเป็นคนที่ศีลธรรม หรือมีมนุษยธรรม มีธรรม คือ คุณสมบัติดังนี้

๑. มีสุจริต ๓ คือ มีความประพฤติดีประพฤติดชอบ ๓ ประการ

๑.๑ กายสุจริต ความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ตั้งามถูกต้อง ประพฤติดชอบด้วยกาย

๑.๒ วาสุจริต ความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ตั้งามถูกต้อง ประพฤติดชอบด้วยวาจา

๑.๓ มโนสุจริต ความสุจริตทางใจ คิดสิ่งที่ตั้งามถูกต้อง ประพฤติดชอบด้วยใจ

๒. ประพฤติดตามอารยธรรม โดยปฏิบัติถูกต้องทางแห่งกุศลกรรม ๑๐ ประการคือ

๒.๑ ทางกาย ๓ (กายสุจริต)

๒.๑.๑ ละเว้นการฆ่า การสังหาร การบีบบังคับ เบียดเบียน มีเมตตากรุณาช่วยเหลือเกื้อกูล สงเคราะห์กัน

๒.๑.๒ ละเว้นการแย่งชิงลักขโมย และการเอารัศเอาเปรียบ เคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและ

๒.๑.๓ ละเว้นการประพฤติดผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงแห่งของผู้อื่น ไม่ข่มเหงน้ำใจ หรือทำลายลบหลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน

๒.๒ ทางวาจา ๔ (วาสุจริต)

๒.๒.๑ ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่ความสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดไปจากความจริงเพราะเห็นแก่ประโยชน์ใด ๆ

๒.๒.๒ ละเว้นการพูดต่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่สมานและส่งเสริมสามัคคี

๒.๒.๓ ละเว้นการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียดหาญ พูดแต่คำสุภาพนุ่มนวลควรฟัง

๒.๒.๔ ละเว้นการพูดเหลวไหลเพื่อเจ้อ พูดแต่คำจริง มีเหตุมีผล มีสารประโยชน์ ถูกกาลเทศะ

๒.๓ ทางใจ ๓ (มโนสุจริต)

๒.๓.๑ ไม่ละโมภ ไม่เพ็งเล็งคิดหาทางเอาแต่ได้ คิดให้ คิดเสียดละทำใจให้เพื่อแผ้วถ่วงขวาง

๒.๓.๒ ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย ตั้งความปรารถนาดี แต่ไม่ตรี มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน

๒.๓.๓ มีความเห็นถูกต้องเป็นสัมมาทิฏฐิ เข้าใจหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมชาติของโลกและชีวิตมองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

๑๐ ข้อนี้ เรียกว่า กุศลกรรมบถ (ทางทำกรรมดี) บ้าง ธรรมจริยาบ้าง อารยธรรมบ้าง

๓. มีศีล ๕ หลักความประพฤติ ๑๐ ข้อข้างต้นนั้น เป็นธรรมจริยา และเป็นอารยธรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทำคนให้เจริญขึ้นพร้อม ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ แต่ผู้ใดยังไม่มั่นคงในอารยธรรม ท่านสอนว่าผู้นั้นพึงควบคุมตนให้ได้ในทางกายและวาจาก่อนเป็นอันน้อย ด้วยการประพฤติ ตามหลัก ศีล ๕ ที่เป็นส่วนเบื้องต้นของธรรมจริยา ๑๐ ประการนั้น ก็ยังจะได้ชื่อว่าเป็นคนมีศีลธรรม คือ

๓.๑ เว้นจากปาณาติบาต ละเว้นการฆ่าการสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย

๓.๒ เว้นจากอทินนาทาน ละเว้นการลักขโมยเบียดบังแย่งชิงไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน

๓.๓ เว้นจากกาเมสุมิฉาจาร ละเว้นการประพฤติผิดในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหน อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้สับสน

๓.๔ เว้นจากมุสาวาท ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขาหรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา

๓.๕ เว้นจากสุราเมรัย ไม่เสพเครื่องคองของมีเมาสิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทมัวเมา ก่อความเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ เช่น ทำให้เกิดอุบัติเหตุ แม้อย่างน้อยก็เป็นผู้คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของผู้ร่วมสังคม

สรุปสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่เป็นบ่อเกิดความเจริญรุ่งเรืองให้กับสังคมโดยรวมเพราะถ้าหากสถาบันครอบครัวล้มเหลวหรือเป็นครอบครัวอันไม่พึงปรารถนาแล้วปัญหาสังคมโดยรวมก็จะตามมา ดังนั้น ครอบครัวจะมั่นคง อบอุ่น มีความสุขได้และเป็นเป้าหมายสำคัญอีกอย่างหนึ่งของครอบครัวทั้งหลาย การจะมีความสุขในครอบครัวได้นั้น

ในการครองเรือนสิ่งที่คนสองคนต้องมาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ซึ่งมาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานไม่เหมือนกัน ดังนั้นการที่จะครองเรือนหรือการใช้ชีวิตคู่ให้มีความสุข จะต้องใช้หลักธรรมในการครองเรือน ดังที่กล่าวมาแล้ว ชีวิตจึงจะมีความสุข

บทที่ ๓

สภาพชีวิตคู่ในการแต่งงานกับชาวต่างชาติของหญิงไทยพุทธ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

สภาพชีวิตคู่ในการแต่งงานกับชาวต่างชาติของหญิงไทยพุทธ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ก่อให้เกิดผลกระทบใน ๔ ด้าน คือ ๑. สภาพด้านครอบครัว ๒. สภาพด้านเศรษฐกิจ และ ๓. สภาพปัญหาด้านสังคม ๔. สภาพด้านวัฒนธรรม ผลของการวิจัยมีดังนี้

๓.๑ สภาพทางด้านครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุด เพราะสถาบันครอบครัวจะทำหน้าที่ในการขัดเกลาอบรมเลี้ยงดู ปลูกฝังค่านิยม และวัฒนธรรมที่พึงงามให้กับสมาชิกในครอบครัวเพื่อให้เจริญเติบโตและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้อย่างสมบูรณ์ จุดกำเนิดของครอบครัวคือ การที่บุคคลได้มาอยู่ร่วมกันโดยการแต่งงาน แต่การแต่งงานนั้นไม่ใช่เป็นเครื่องรับประกันได้ว่า จุดเริ่มต้นนั้นจะนำไปสู่เป้าหมายที่งดงามสมบูรณ์เสมอไป อันเนื่องมาจากมีหลากหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงของสถาบันครอบครัว ดังจะเห็นได้จากอัตราการหย่าร้างทั้งประเทศ และในภาคอีสานที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

เมื่อครอบครัวแรกล้มเหลว หญิงอีสานบางส่วนได้แสวงหาครอบครัวใหม่โดยอาศัยกระแสโลกาภิวัตน์ที่เชื่อมโยงให้รู้จักกัน และเริ่มต้นสร้างครอบครัวที่สองกับชาวต่างชาติที่อาศัยส่วนต่างของอัตราการแลกเปลี่ยนค่าของเงินที่สูงกว่าเงินบาทไทย ทำให้ดูเหมือนว่าน่าที่จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ มีผลส่งผลให้ค่านิยมในการแต่งงานกับชาวต่างชาติมีมากขึ้น ทำให้ปรากฏการณ์ของจำนวนหญิงอีสานที่แต่งงานกับชาวต่างชาติมีสูงขึ้น

จากการศึกษาพบว่าสตรีอีสานที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่แล้วจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ -๖ ซึ่งเป็นผู้ที่ผ่านการแต่งงานครั้งแรกกับสามีคนไทยมาแล้ว แต่ต่อมาได้เลิกกับอดีตสามีคนไทย โดยส่วนใหญ่มีลูกติด ๑ คน และได้เริ่มต้นชีวิตใหม่กับสามีชาวต่างชาติ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นชาวยุโรป โดยเฉพาะในกลุ่มของประเทศเยอรมัน อังกฤษ และกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย สามีชาวต่างชาติมีอายุเฉลี่ย ๕๐ ปี และประมาณหนึ่งในสี่ของผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป มีรายได้เฉลี่ยประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน แต่ภรรยาไม่สามารถระบุได้

ว่า สามีจบการศึกษาและประกอบอาชีพใด สามีชาวต่างชาติประมาณเกือบร้อยละ ๓๐ และอาศัยอยู่กับภรรยาที่ประเทศไทยเป็นการถาวร ซึ่งในกลุ่มนี้เป็นผู้ที่เกษียณอายุแล้วทั้งสิ้น ส่วนที่เหลือเดินทางไปมา ระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ

สถาบันครอบครัวในภาคอีสาน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีสมาชิกแต่งงานกับชาวต่างชาติ ได้มีการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมจากอดีต เริ่มตั้งแต่ความคิดเกี่ยวกับเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกคู่ครองที่อิงอยู่บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติภายในครัวเรือนที่มีความห่างเหินกันมากขึ้น

การแต่งงานข้ามชาตินี้ทำให้สตรีอีสานมีฐานะทางเศรษฐกิจและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากการมีเงินฝากในธนาคาร การมีทอง การซื้อที่ดิน การปลูกบ้านหรือต่อเติมบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการมีภาระหนี้สินที่ลดน้อยลง อันเนื่องมาจากการได้รับการช่วยเหลือจากสามีชาวต่างชาติ

๓.๒ สภาพทางด้านเศรษฐกิจ

สังคมของอำเภอทุ่งเขาหลวงนี้ เป็นสังคมที่ได้รับการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนายาวนาน จากการศึกษาแนวคิดการติดต่อวัฒนธรรม การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมตลอดจนถึงการผสมผสานวิถีชีวิตจากตะวันตกที่ดีล้วนแต่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนการผสมกลมกลืนระหว่างตะวันตกกับตะวันออก เพราะหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งทำให้คนในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างสงบสันติสุขมาช้านาน แต่ในปัจจุบันวิถีชีวิตได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยทำให้หลักแห่งความดีงามทางกาย วาจา ใจ ถูกละเลยเพิกเฉยกันเป็นอันมาก หลักการในพระพุทธศาสนามี ๕ ประการ (ศีล ๕) คือ^๑

๑. การไม่เบียดเบียน พยายามป้องกันภัยริษยากัน ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางจิตคือ มีความเมตตาปราณีไม่เหยียดหยาม ดูหมิ่นกัน สัมครสมานสามัคคี มีความประพฤติและความคิดเห็นไม่ขัดแย้งกัน มีความกตัญญูกตเวทีโดยถือว่าสัตว์ทั้งปวงที่อยู่ร่วมโลกกัน ล้วนแต่เป็นเพื่อนเกิดแก่ เจ็บตายด้วยกัน ทั้งมนุษย์และเดรัจฉาน

๒. การไม่ลักขโมยแย่งชิงกัน ไม่เอาเปรียบบุคคลและสังคม ทั้งซึ่งหน้าและลับหลังมีการแสวงหาและเลี้ยงชีพโดยชอบธรรม มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แบ่งปันกันในเรื่องของความรู้และ

^๑ พุทธศาสนิกฯ, คู่มือมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๕), หน้า ๒๕ - ๒๖.

ความดีชวนช่วยผู้อื่นในกิจการที่ความช่วย มีความพากเพียร เพื่อความเจริญก้าวหน้า
ประหัยคัมภีร์ศัลยกรรมระดมข้อมแซมขยันขันแข็งทั้งประโยชน์งานและส่วนรวม

๓. ไม่ล่วงละเมิดของรักและบุคคลเป็นที่รักของคนอื่นทุกชนิด ไม่ปล่อยตัวตามกระแส
ตัณหา มีความสันโดษ ยินดีในของรักหรือประโยชน์ของคนที่ได้มาหรือมีอยู่โดยชอบธรรม ไม่
มักมากในกาม เป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ไม่โลภจนผิดธรรมชาติ

๔. ไม่กล่าวเท็จทางกายทางวาจา หรือทางตัวอักษรทุกวิถีทาง แต่กลับมีวาจาเชื่อถือได้
มีประโยชน์ควรแก่การฟังของผู้อื่น มีสัจย์ มีความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียง ไม่มีมายาสาใด

๕. การไม่ตกเป็นทาสของอบายมุขทุกชนิด หรือสิ่งมีนเมาเสพติดทั้งทางรูปธรรม
นามธรรม อันเป็นทางแห่งความประมาทมัวเมา เสียความปรกติแห่งสติสัมปชัญญะทุกประการ
แต่กลับเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ เห็นถูกเชื่อถูกไม่มัวมลายมีความอดทน อดกลั้น ในการบังคับตัวเอง
ปฏิบัติถูกทั้งต่อมิตรและศัตรู รู้จักฐานะประมาณ รู้จักกาลเทศะ รู้จักสังคมและบุคคล มีการ
สำรวมมีมารยาทดีไม่กระด้างกระเดื่อง มีหิริโอตตปปะ ละอายบาปและกลัวบาปโดยลำพังตนเองมี
การศึกษาที่ดี มีเพื่อนดี มีความใคร่ในทางดี ไม่เปิดโอกาสให้ใครดูหมิ่นได้รู้จักใช้คนและคบคน
จากที่กล่าวมาแล้วจะเป็นศีลธรรม จดมุ่งหมายในทางพระพุทธศาสนาเพื่อความเป็นอยู่อย่างสงบ
เรียบร้อยของสังคมโดยทั่วไป และเป็นความผาสุกขั้นต้น ๆ อันเป็นวิสัยของปุถุชน มิได้หมายสูง
พ้นขึ้นไปถึงความดับทุกข์ แต่ก็เป็นที่กลไกให้สังคมอย่างสันติ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของศาสนา
และยังเชื่อมโยงไปถึงวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม ถ้าหากขาดหลักศีลธรรม ๕ ประการ แล้ว
ปัญหาผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมย่อมตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

๓.๒.๑ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ

สาเหตุทางเศรษฐกิจถูกมองว่าเป็นสาเหตุหลักในการเดินทางเข้าสู่การเป็นภรรยาชาว
ฝรั่งของหญิงชาวอำเภอทุ่งเขาหลวง อำนาจทางเศรษฐกิจที่ส่งผลในการเป็นปัจจัยกระตุ้น หรือเป็น
สาเหตุในการไปเป็นภรรยาฝรั่งของผู้หญิง อำเภอทุ่งเขาหลวง ส่งผลให้เกิดการแต่งงานข้าม
วัฒนธรรมขึ้น เพื่อเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจของฝ่ายหญิง เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ตนหรือ
ครอบครัวสาเหตุทางเศรษฐกิจนั้นส่งผลให้การเป็นสาเหตุหรือเป็นปัจจัยกระตุ้นที่สำคัญและรุนแรง
กว่าสาเหตุทางด้านสังคม เห็นได้จาก ความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันระหว่างสาเหตุทั้งสองด้าน เช่น
ความกตัญญูต่อบิดามารดาทำให้ต้องสร้างฐานะทางเศรษฐกิจเพื่อให้บิดามารดาอยู่สุขสบายด้วย
การเป็นภรรยาฝรั่ง เป็นต้น

นอกจากความสัมพันธ์ของปัจจัยกระตุ้น ส่วนใหญ่มักจะวนเข้ามาเกี่ยวเนื่องกับสาเหตุ
ทางด้านเศรษฐกิจว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งอิทธิพลต่อการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของบรรดาภรรยา
ฝรั่งชาวอำเภอทุ่งเขาหลวง ก็เป็นสาเหตุให้คนจำนวนหนึ่งในสังคมมองหญิงที่ไปเป็นภรรยาฝรั่ง

เหล่านั้นในแง่ลบ คือ มองว่าเป็นการขายตัว ซึ่งเป็นการมองที่ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของหญิงเหล่านั้น

ในสังคมปัจจุบันมุ่งความสุขจากการมีทรัพย์สินหรือวัตถุมากเกินไปจนลืมความสุขคุณค่าด้านจิตใจ ซึ่งเป็นผลกระทบจากการรับเอาวัฒนธรรมที่เห็นแก่ตัว โดยมากวัฒนธรรมที่ยึดคุณค่าด้านวัตถุนิยมเป็นเรื่องของความสุขที่ขาดจิตสำนึกต่อสังคมและวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา แม้ว่าสังคมโลกจะไร้พรมแดนมีการติดต่อวัฒนธรรม การกลมกลืนทางวัฒนธรรม การผสมผสานวัฒนธรรมทั้งตะวันตกตะวันออก กรณีการแต่งงานกับคนต่างชาติต่างวัฒนธรรมของคนในสังคมไทย การรับเอาค่านิยมแบบตะวันตกมาจนไม่เหลือความเป็นวัฒนธรรมชาวพุทธไว้เลย เป็นวัฒนธรรมเลียนแบบซึ่งส่งผลให้คนในสังคมสับสนกับปัญหาชีวิต และขาดสติสัมปชัญญะไร้สามัญสำนึกต่อสังคมในภาพรวมเช่น การก่ออาชญากรรมอาชีพโสเภณี การคอร์รัปชัน คดโกง นี้อารยธรรมบั้งหลวง การค้ายาเสพติด การสร้างมลภาวะเป็นพิษ การทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นการเห็นแก่ตัวแทบทั้งสิ้น

จากการหลงใหลในทรัพย์สินที่ครอบครองว่าเป็นความสุข (ในด้านเศรษฐกิจ) จึงเกิดความเดือดร้อนในทางหลักธรรมคำสอนพระพุทธองค์คริสต์ไว้ว่า “คนชั่วได้ทรัพย์สินแล้วตัวเองไม่กินไม่ใช้ ทั้งก็ไม่ให้ (แก่ใคร ๆ) เหมือนน้ำอยู่ในถังของมนุษย์จะใช้ดื่มก็ไม่ได้ คนยอมอดใช้ ส่วนวิญญูชนมีปัญหาได้ทรัพย์สินแล้ว ย่อมกินใช้และทำกิจ (งานของตนและการกุศลช่วยผู้อื่น) เขาเป็นคนกล้า เลิศ ได้เลี้ยงดูหมู่ญาติแล้วไม่มีใครติเตียนได้ ย่อมเข้าถึงถันสวรรค์”^๒

นอกจากจะแสดงถึงการไร้ประโยชน์จากทรัพย์สินอย่างมีปัญญารู้เท่าทันแล้ว พระพุทธองค์ยังตรัสต่อไปอีกว่า “มหาบพิตรเหล่าสัตว์ (สัตว์มนุษย์) จำพวกที่ได้ทรัพย์สินยิ่งใหญ่โอฬารแล้วไม่มัวเมา ไม่ประมาทหลงใหลในกามและทั้งไม่ปฏิบัติผิดร้ายต่อสัตว์ (มนุษย์) ทั้งหลายนั้นมีอยู่ในโลกเพียงจำนวนน้อย ส่วนเหล่าสัตว์จำพวกที่ได้โภคทรัพย์ยิ่งใหญ่โอฬารแล้วมัวเมาประมาทหลงใหลในกาม ทั้งปฏิบัติผิดร้ายต่อสัตว์ทั้งหลายนั้นแหละมีอยู่ในโลกจำนวนมากมายกว่าโดยแท้”^๓

ในหลักธรรมยังแสดงหลักแห่งความเสื่อมทางเศรษฐกิจของครอบครัวไว้ซึ่งหมายถึง อบายมุข ๔ ประการ คือ เป็นนักเลงหญิง เป็นนักเลงสุรา เป็นนักเลงการพนัน มีมิตรชั่ว สหายชั่ว ฝักใฝ่คนชั่วเปรียบเหมือนอ่างเก็บน้ำแหล่งใหญ่มีทางไหลเข้า ๔ ทางมีทางไหลออก ๔ ทาง หากคนปิดทางน้ำเข้าเสียเปิดแต่ทางน้ำออก อีกทั้งฝนก็ไม่ตกต้องตามฤดูกาล เมื่อเป็นเช่นนี้ อ่างเก็บน้ำใหญ่นั้นย่อมเป็นอันหวังได้แต่ความเพิ่มพูนขึ้นอย่างเดียวไม่มีความลดน้อยลงเลยธรรม ๔

^๒ ส.ส. (ไทย) ๑๕/๓๕๒/๑๓๐.

^๓ ส.ส. (ไทย) ๑๕/๓๕๑/๑๐๖.

ประการนี้ ย่อมเป็นไปได้เพื่อประโยชน์เพื่อความสงบสุขปัจจุบันแก่กุลบุตร ความสุขอีกด้านหนึ่ง คือ การใช้จ่ายทรัพย์หรือด้านเศรษฐกิจ

พระพุทธองค์ได้ตรัสแสดงเหตุผลในการที่จะมีทรัพย์ หรือประโยชน์ที่ควรถือเอาจาก ทรัพย์สมบัติแก่นาถบิณฑิกคฤหบดี โดยตรัสให้เหมาะกับสภาพสังคมสมัยนั้น ซึ่งสามารถ พิจารณาจับเอาสาระตละตามสมควรดังต่อไปนี้

๓.๒.๒ ประโยชน์ที่ควรถือเอาแห่งโภคทรัพย์ทั้งหลายมี ๕ ประการดังนี้^๔

๑. ด้วยทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร สะสมขึ้นมาด้วยลำแขนอย่างอาบเหงื่อต่างน้ำ ซึ่งเป็นของชอบธรรมได้มาโดยชอบธรรม บุคคลย่อมเลี้ยงตัวให้เป็นสุขให้อิบอิมใจ เอาใจใส่ดูแลตนให้เป็นสุขโดยชอบ ย่อมเลี้ยงบิดามารดา บุตรภรรยา คนรับใช้กรรมกร คนงานให้เป็นสุขให้อิบอิม เอาใจใส่ดูแลให้เป็นสุขโดยชอบนี้ คือ ประโยชน์ที่ควรถือเอาแห่ง ทรัพย์

๒. อีกประการหนึ่งด้วยทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร ได้มาโดยธรรม บุคคลย่อมเลี้ยงมิตรสหายและผู้ร่วมกิจการงานทั้งหลายให้เป็นสุขให้อิบอิม เอาใจใส่ดูแลให้เป็น สุขโดยชอบนี้คือ ประโยชน์ที่ควรถือเอาแห่งทรัพย์

๓. อีกประการหนึ่ง ด้วยทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร ได้มาโดยธรรม บุคคลย่อมป้องกันทรัพย์จากภัยอันตรายที่จะเกิดแต่ไฟ น้ำ พระราชา โจร หรือทายาทร้าย ทำงาน ให้สวัสดิ์นี้ คือประโยชน์ที่ควรถือเอาแห่งทรัพย์

๔. อีกประการหนึ่งด้วยทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร ได้มาโดยธรรมย่อม กระทำพละ ๕ อย่าง คือ ญาติพละ (สงเคราะห์ญาติ) อดิพละ (ต้อนรับแขก) ปุพพเปตพละ (ทำบุญ อุทิศผู้ล่วงลับ) ราชพละ (บำรุงราชการ) เทวคาพละ (ถวายเทวดาหรือบำรุงศาสนา) นี้คือประโยชน์ ที่ควรถือเอาแห่งทรัพย์

๕. อีกประการหนึ่ง ด้วยทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร ได้มาโดยชอบ ธรรมบุคคลย่อมประดิษฐานทักษิณาอันส่งผลสูงอันอำนวยการมั่งคั่งงามมีผลเป็นสุข เป็นไปเพื่อ สวรรค์ในสมณพราหมณ์ทั้งหลาย ผู้เว้นจากความมัวเมาประมาท ตั้งอยู่ในขันติ โสรัจจะซึ่งฝึกฝน ตนเองทำตนเองให้สงบ ทำตนเองให้หายร้อนจากกิเลสได้ นี้คือประโยชน์ที่ควรถือเอาแห่งทรัพย์

แสดงให้เห็นว่าเป็นการชี้ให้เห็นการถือเอาประโยชน์จากทรัพย์หรือในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งไม่มีความเดือดร้อนใจ สำหรับบุคคลผู้ครองเรือนเมื่อมีกินมีใช้แล้วท่านถือเป็นหลักสำคัญที่ จะต้องให้ปันเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นและถือว่า การปฏิบัติเช่นนั้นเป็นการดำเนินตามบรรดาแห่งอารยชนดัง ภาษิตว่า

^๔ อภ.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๔๑/๔๘.

“มีน้อยฟังให้น้อย มีปานกลางก็ฟังให้ปานกลาง มีมากก็ฟังให้ตามมาก การไม่ให้เลยย่อมไม่สมควร : แน่ะท่านโกสิยเศรษฐีเราขอกล่าวกะท่านว่า จงให้ปันและจงกินใช้ จงขึ้นสู่มรรคาแห่งอารยชนเถิด ผู้กินคนเดียวไม่ได้ความสุขดอก”^๕ ทริพย์หรือด้านเศรษฐกิจอาจกล่าวสรุปได้สองทัศนะตามหลักพระพุทธศาสนา คือ ทัศนะในด้านสังคมและรัฐดังนี้

๑. ในด้านสังคมครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนา ทริพย์เป็นอุปกรณ์หรือเป็นปัจจัยอุดหนุนชีวิตไม่ใช่จุดหมายของชีวิต ทริพย์จึงควรเป็นเครื่องช่วยให้มนุษย์มีความสะดวกมากขึ้นและพร้อมมากขึ้น ในการที่จะดำเนินชีวิตที่ดีงามและทำกิจที่ดีงาม เมื่อเข้าถึงสิ่งที่ดีงามยิ่งขึ้นไป ทริพย์เกิดขึ้นที่ไหน แก่บุคคลใดก็ควรเกิดขึ้นเมื่อเกิดแก่คนนั้น เป็นปัจจัยอุดหนุนให้มนุษย์ทั้งหลายสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงามพร้อมที่จะทำสิ่งที่ดีงามได้มากขึ้น เมื่อทริพย์เกิดแก่สังคมครอบครัวหรือเกิดแก่คนคนหนึ่งก็เท่ากับเกิดขึ้นแก่สังคมด้วยบุคคลที่มีมันมีขึ้นนั้นเป็นเหมือนเนื้อนาดีที่ข้าวงอกงามขึ้นเพื่อประโยชน์ของคนทั้งปวง คนมีมันมีขึ้นนั้นเป็นตามหลักการนี้พึงยินดี เอิบอímใจที่ได้มีความสามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนเป็นเจ้าการมีเกียรติเหมือนได้รับความไว้วางใจจากสังคม ในการจัดทำทริพย์มาช่วยอุดหนุนหล่อเลี้ยงเพื่อนมนุษย์ในสังคมของตนเองให้อยู่สุขสบายและมีโอกาสทำกิจที่ดีงาม

แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลผู้หนึ่ง ๆ ยิ่งร่ำรวยขึ้น สังคมยิ่งทรุดโทรมลงเพื่อนมนุษย์ยิ่งทุกข์ทรมานมากขึ้นก็เป็นการปฏิบัติผิดต่อมนุษย์ทริพย์ไม่เป็นปัจจัยอุดหนุนตามวัตถุประสงค์ของมันไม่เข้าสังคมก็ระส่ำระสายในที่สุดถ้ามิใช่บุคคลมีมันมีดำรงอยู่ไม่ได้สังคมก็อยู่ไม่ได้ หรือทั้งสองอย่างสังคมอาจปลดเขาออกจากตำแหน่งแล้ววางระบบวิธีจัดหาทริพย์และตั้งเจ้าหน้าที่จัดหาทริพย์ใหม่ ซึ่งอาจเป็นผลดีขึ้นหรือเลวลงก็ได้ แต่จะอย่างไรก็ตามคติที่มีอยู่ว่าถ้ามนุษย์ปฏิบัติผิดทริพย์ที่มีมันขึ้นเพื่อประโยชน์ ย่อมกลับเป็นโทษที่ทำลายทั้งความเป็นมนุษย์ ตัวมนุษย์ และสังคมมนุษย์^๖

๒. ในด้านรัฐพระพุทธศาสนาองเห็นความสำคัญของทริพย์ในสังคมของชาวโลกว่าความจนเป็นความทุกข์ในโลก ความยากไร้ขาดแคลนเป็นสาเหตุสำคัญของอาชญากรรมและความชั่วร้ายต่าง ๆ ในสังคม (เช่นเดียวกับความโลภ และความสัมพันธ์กับความโลภด้วย) และถือว่า เป็นหน้าที่ของรัฐหรือผู้ปกครองบ้านเมือง ที่จะต้องคอยเอาใจใส่ดูแลจัดสรรปันทริพย์ให้แก่เหล่าชนผู้ไร้ทริพย์ ไม่ให้มีคนจนยากขัดสนในแผ่นดิน ซึ่งในที่นี้ย่อมต้องอาศัยวิธีการต่าง ๆ ประกอบกัน และตามที่เหมาะสมกันสถานการณ์โดยเฉพาะ การจัดให้ราษฎรทุกคนมีงานทำมีทางทำมาหากิน

^๕ จุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๒๕๐/๘๘.

^๖ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๕๕.

ทำมาหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต การส่งเสริมอาชีพ การจัดสรรทุนหรืออุปกรณ์ การควบคุมป้องกันไม่ให้มีอิทธิพล การถือการกระทำและวิธีการที่ไม่ชอบธรรมไม่เป็นธรรม การเอาเปรียบกัน เป็นต้น โดยนัยนี้ย่อมจะถือเป็นหลักการได้ว่า การไม่มีความยากจน เป็นเครื่องวัดความสำเร็จของรัฐได้ดีกว่าการมีความร่ำรวย

สำหรับหญิงไทยในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ก่อนที่จะแต่งงานกับชาวต่างชาตินั้น ส่วนใหญ่จะเคยมีสามีเป็นชายไทยมาก่อน สภาพเศรษฐกิจค่อนข้างยากจนต้องทำมาหากินด้วยตนเอง สามีคนไทยเจ้าชู้ เมาน้ำไม่รับผิดชอบ ดังนั้นฝ่ายหญิงจึงเป็นผู้ทำงานทุกอย่างทั้งงานบ้าน และการประกอบอาชีพ เมื่อแยกทางกับชายไทยและได้สมรสกับชายต่างชาติ ทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนสมรสก็ตาม สภาพเศรษฐกิจดีขึ้น มีบ้าน มีรถมีเครื่องอำนวยความสะดวก ได้รับความรักจากสามีชาวต่างชาติ

จากการสัมภาษณ์ ทั้ง ๑๕ คน ส่วนใหญ่จะเคยสมรสมาก่อนและมีสภาพความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างลำบาก ประกอบอาชีพขายบริการบ้าง จนกระทั่งได้พบกับชาวต่างชาติที่เข้าใจและแต่งงานในที่สุด จากฐานะที่ยากจนไม่มีอะไร ก็กลับกลายเป็นคนมีฐานะ มีบ้านหลังใหญ่ มีที่ดิน มีอาชีพ มีรถยนต์ สภาพทางครอบครัวดีขึ้น มีรายได้ที่สามีชาวต่างชาติมอบให้เป็นประจำ ทุกๆ เดือน

คนที่ ๑) ผู้หญิงมีฐานะดีอยู่แล้ว ทำมาหากินเก่ง

คนที่ ๒) เมื่อแต่งงานกับชาวต่างชาติมีความสุข มีบ้านสวยอยู่

คนที่ ๓) ผู้หญิงลำบากมาก เมื่ออยู่กับสามีเก่า เมื่อแต่งงานแล้วได้รับการดูแลอย่างดี มีบ้านหลังใหญ่

คนที่ ๔) เดิมยากจนมากเมื่อมีสามีใหม่เป็นชาวต่างชาติพอมีพอกิน

คนที่ ๕) ชีวิตมีความสุข ปลูกบ้าน ๑ หลัง มีปืมน้ำมัน ร้านมินิมาร์ท มีรถยนต์ ๒ คัน

คนที่ ๖) เมื่อแต่งงานกับชาวต่างชาติชีวิตดีขึ้น ลูกซึ่งเกิดกับสามีชาวไทยได้ไปเรียนต่างประเทศ ชีวิตดีขึ้น ฐานะครอบครัวดีขึ้น

คนที่ ๗) แต่งงานที่ต่างประเทศ กลับมาเมืองไทยสร้างบ้านให้พ่อแม่ ซื้อรถยนต์ให้พ่อแม่ และส่งเงินให้ทางบ้านเป็นประจำ

คนที่ ๘) ปลูกบ้านทรงไทยประยุกต์ มีเครื่องอำนวยความสะดวกทุกอย่าง มีทีวี อินเทอร์เน็ต ชุดรับแขก ของใช้มีระดับ

คนที่ ๙) ปลูกบ้านในเมืองไทย ๑ หลัง มีรถยนต์ มีทุกอย่างที่อยากมี

คนที่ ๑๐) ฐานะทางบ้านดีขึ้น กำลังปลูกบ้านใหม่และรถยนต์

คนที่ ๑๑) ฐานะทางบ้านดีขึ้น ปลูกบ้าน ๒ หลัง อยู่คนละหลังกับสามี

คนที่ ๑๒) ไปต่างประเทศกับสามีปีละครั้งปลูกบ้าน ๑ หลัง เศรษฐกิจของบ้านเริ่มดีขึ้น
คนที่ ๑๓) ปลูกบ้าน ๑ หลัง ลูก ๆ ทั้ง ๔ คน ได้เรียนหนังสือ มีรถยนต์ รถไถนารด
เกี่ยวข้าว

คนที่ ๑๔) ปลูกบ้านในเมืองไทย ๑ หลัง มีรถยนต์ มีทุกอย่างที่อยากมี

คนที่ ๑๕) ฐานะทางบ้านดีขึ้น กำลังปลูกบ้านใหม่และรถยนต์

จะเห็นได้ว่าหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด
นั้น มีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

๓.๓ สภาพทางด้านสังคม

สาเหตุด้านสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นให้เกิดการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมก็ คือ
สถานภาพทางสมรส (Marital status) ที่เป็นสถานภาพการหย่าร้าง ผู้หญิงที่จะไปหาสามีต่างชาติ
นั้น ล้วนประสบปัญหาการหย่าร้างซึ่งสาเหตุการหย่าร้างส่วนหนึ่งเกิดจากในประเด็นทางด้าน
เศรษฐกิจ เช่นในงานศึกษาของ ดร.รัตนา บุญมະยะ ได้นำเสนอผลการวิจัย “ภรรยาฝรั่ง”
ความสัมพันธ์ของหญิงไทยกับผู้ชายต่างชาติ พบว่า โดยส่วนมากของทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงผ่าน
การหย่าร้างมาแล้ว และฝ่ายหญิงหลายคนมีลูกติดมาด้วย

การหย่าร้างจึงถือเป็นสาเหตุหรือปัจจัยกระตุ้นหนึ่งในการไปเป็นภรรยาฝรั่งของหญิง
ชาวอีสาน เพราะเมื่อมองในแงุ่มที่เพศหญิงเป็นเพศที่ต้องพึ่งพาเพศชายเพื่อเป็นกำลังหลักในการ
หาเลี้ยงครอบครัวนั้นเมื่อเกิดการหย่าร้างขึ้นฝ่ายหญิงจะขาดหลักในการพึ่งพาเพศชายเพื่อเป็น
กำลังหลักในการหาเลี้ยงครอบครัวนั้นเมื่อเกิดการหย่าร้างขึ้นฝ่ายหญิงจะขาดหลักในการพึ่งพา
และโดยเฉพาะหญิงที่มีบุตรติดสอยห้อยตามมาด้วยแล้วนั้นก็จะยังทำให้ประสบกับความยากลำบาก
ในการที่จะหาเลี้ยงตนเองและลูกได้ ซึ่งทางออกส่วนหนึ่งก็คือการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับชาย
ชาวต่างประเทศนั่นเอง

ปัจจัยอีกอย่างหนึ่งทางด้านสังคมก็คือ ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญู คนในสังคมอีสาน
นั้นมีความเชื่อที่ยึดโยงอยู่กับหลักในพระพุทธศาสนาและสิ่งเหนือธรรมชาติ ที่สั่งสอนให้รู้จัก
บุญคุณของผู้ที่มีพระคุณต่อเราโดยเฉพาะผู้ที่เป็นบิดามารดา ความกตัญญูที่ต้องการจะดูแล
ครอบครัวต่างๆ เหล่านี้ก็เป็นสาเหตุการเป็นภรรยาฝรั่งของหญิงอีสาน เพราะการสมรสกับ
ชาวต่างชาติมักจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ผลของการเปลี่ยนแปลงที่สังคมไทยรับเอาวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามามากทำให้วิถี
ชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ผลที่บังเกิดขึ้นมองเห็นได้ในสังคมเมืองกับสังคมชนบท มี
สาเหตุอันเดียวกันคือ การละเลยคำสอนและหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาในด้านความสัมพันธ์
ทางสังคมได้มากที่สุดก็คือ หลักคำสอนและหลักปฏิบัติขั้นศีล เพราะศีลเป็นระบบควบคุมชีวิต

ด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย ทางวาจา เป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน การดำเนินกิจการต่างๆ ของชุมชน และแก่ความผาสุกแห่งสมาชิกทั้งปวงของชุมชน^๑

ศีลอันเป็นหลักคำสอนและปฏิบัติถูกผู้คนในสังคมเพิกเฉยละเลยจึงทำให้สังคมไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปรกติ ศีลเป็นพื้นฐานเป็นบรรทัดฐานขั้นต้นที่ดีที่สุด คือ การไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่ว่าด้วยกายหรือวาจาและการไม่ทำลายสติสัมปชัญญะที่เป็นตัวคุ้มกันศีลของตนและป้องกันตนในทางเสื่อม ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ในเขตเมืองและชนบทผู้วิจัยจะได้อีกผลกระทบ ๒ ปัญหา คือ ปัญหาสังคมเมืองและปัญหาสังคมชนบท

๑. **ปัญหาสังคมเมือง^๒** ในอดีตปัญหาสังคมส่วนใหญ่เป็นเรื่องสังคมเมืองเพราะเหตุว่าสังคมเมืองได้รับวัฒนธรรมสมัยใหม่ก่อนกระแสนวัฒนธรรมตะวันตกเข้าสู่สังคมเมืองก่อนย่อมมีความแตกต่างจากสังคมชนบทดังนี้

๑.๑ สังคมเมืองเป็นที่อยู่อาศัยของคนจำนวนมาก มีความหลากหลายอาชีพและมีความสัมพันธ์กันด้วยผลประโยชน์ แม้จะมีระเบียบปกติของสังคม แต่ถ้ามีช่องทางทำประโยชน์เพื่อตนเองหรือกลุ่มได้ และมีโอกาสอาจฝ่าฝืนหลักเล็งระเบียบได้ หากสังคมไม่มีมาตรการควบคุม

๑.๒ การที่คนในสังคมเมืองมีจำนวนมากและอาจมีพื้นฐานขนบธรรมเนียมที่แตกต่างกัน การควบคุมระเบียบอาจทำได้ยากเพราะบุคคลอาจ อ้างระเบียบที่ขัดแย้งกัน

๑.๓ การควบคุมระเบียบสังคมทำได้ไม่ทั่วถึงและอาจมีการละเลยต่อหน้าที่ด้วยความเพอเรหรือโดยเจตนาก็ตาม

๑.๔ การติดต่อสัมพันธ์กันของคนในเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยทำให้คนรุ่นใหม่มีวิถีการดำเนินชีวิตแตกต่างไปจากคนรุ่นเก่า ดังนั้นอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในสังคมได้

๑.๕ การกระทำของคนต่างระเบียบต่างวัฒนธรรมอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ และระเบียบการกระทำที่ต่างกันและขัดกัน ย่อมทำให้เกิดความขัดแย้งในผลประโยชน์ได้เช่นกัน

จะเห็นได้ว่าการพิจารณาสาเหตุของปัญหาสังคมในอดีตให้ความสำคัญกับการเสียระเบียบสังคม ซึ่งปัญหานี้จะไม่เกิดขึ้นกับสังคมชนบทที่มีความสัมพันธ์กันฉันเครือญาติและเป็นสังคมที่ยังคงยึดถือในขนบธรรมเนียมประเพณีประจำถิ่นมากกว่า

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑๑.

^๒ พูนศิริ วัจนะภูมิ, **ปัญหาสังคม**, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๖), หน้า ๕๖๑.

ผลกระทบที่มาจากการพัฒนาวัฒนธรรมใหม่ในเมืองหรือสังคมเมืองมีความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แม้จะมีความแตกต่างกันของชุมชนในระดับภูมิภาค แต่สามารถระบุได้ว่าสังคมไทยได้รับผลกระทบที่สำคัญ กับปัญหาต่างๆดังนี้

- ๑) ปัญหาอาชญากรรม
- ๒) ปัญหายาเสพติด
- ๓) ปัญหาการว่างงาน
- ๔) ปัญหาโสเภณีและ
- ๕) ปัญหาแรงงานเด็ก^๕

ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยยกประเด็นปัญหา ๒ ประการเท่านั้นที่มองเห็นได้ชัดเจนกว่าปัญหาอื่น และนับวันจะมีความรุนแรงขึ้น กล่าวคือ

๑. ปัญหาอาชญากรรม เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อบุคคลและสังคมเพราะได้ทำลายชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนความสงบสุขและความปลอดภัยของประชาชน มีการรวบรวมสถิติการเกิดปัญหานี้ โดยระบุว่าปัญหาที่มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกขณะตามการขยายตัวของประชากรและการขยายตัวเมืองในภาคต่าง ๆ คำว่า “อาชญากรรม” หมายถึง การกระทำความผิดทางอาญาและผู้ที่กระทำความผิดต้องได้รับการลงโทษตามกฎหมาย ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ฆ่าคนตาย ทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หมิ่นประมาทยกยอก หนีอาชญากรรม บังหลวง หลบเลี่ยงภาษี และปลอมแปลงเอกสาร เป็นต้น

๒. ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยมากและมีความสำคัญระดับโลกไม่ใช่เฉพาะสังคมไทยเท่านั้น ยาเสพติดมีการแพร่ระบาดในเมืองไทยนานแล้วและได้พยายามแก้ไขปัญหานี้มาตลอด ปัจจุบันมีสภาพการณ์ที่เป็นตัวชี้ความรุนแรงของปัญหาที่มากขึ้นเป็นพิเศษในอดีตเกือบ ๔๐ ปีล่วงมาแล้ว กลุ่มผู้ติดยาเสพติดเป็นกลุ่มที่มีอายุระหว่าง ๕๐ – ๖๔ ปี ติดยาเสพติดประเภทฝิ่น แต่ปัจจุบันกลุ่มผู้ติดยาเสพติดเปลี่ยนไป คือ ผู้ติดยาเสพติดมากกว่าร้อยละ ๕๐ เป็นกลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง ๑๖ – ๒๕ ปี การติดยาเสพติดมิได้มีผลกระทบเฉพาะผู้เสพเท่านั้น แต่ยังเป็นต้นเหตุของปัญหาสังคมอื่นด้วย เช่น ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาโรคเอดส์ เป็นต้น

สาเหตุการติดยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่นนั้น พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาด้านจิตใจ จากปัญหาภายในครอบครัว ความบีบคั้นในชีวิตและสภาพแวดล้อมที่กดดัน เช่น การบีบคั้นทางเศรษฐกิจ ครอบครัวแตกแยก เกิดความรู้สึกต่อต้านสังคม ต้องการหาทางออกเพื่อลดความกดดัน

^๕ สุพัตรา สุภาพร, ปัญหาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๖๗.

หรือการกระทำตรงข้ามกับครอบครัวและสังคมเกิดจากการที่วัยรุ่น ขาดที่ปรึกษาและช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา เนื่องจากความบกพร่องของสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาที่สมบูรณ์

๒. ปัญหาสังคมชนบท

สังคมชนบทได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก สังคมโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการปฏิวัติข่าวสารข้อมูลที่อาศัย ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็น เครื่องมือส่งเสริมทำให้ข่าวสารข้อมูลเชื่อมโยงสังคมมนุษย์ในโลกไร้ทั้งพรมแดนและเวลา เพราะ การสื่อสารได้ใช้คอมพิวเตอร์ ดาวเทียมและอื่น ๆ นั้นสามารถสื่อให้ถึงกันได้จากขั้วโลกหนึ่ง มายังอีกขั้วโลกหนึ่งได้โดยเกือบจะไม่ต้องใช้เวลาเลย ถ้าหากคิดทบทวนและไตร่ตรองให้ดีถึง เรื่องศักยภาพของมนุษย์ ในการปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ ๆ สังคมแต่ละแห่งแต่ละท้องถิ่นล้วนมี ความแตกต่างในด้านวิถีชีวิต วิถีคิดและความเจริญทางวัตถุ เป็นเรื่องที่ยากแก่การปรับตัวให้ ทัดเทียมกันได้ การปรับตัวไม่ทัน และเป็นเหยื่อของเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบมายังวิถีชีวิต สภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่อย่างที่เราเห็นในสังคมไทยในชนบททุกวันนี้

๑. ปัญหาความยากจน เนื่องจากวัฒนธรรมแบบเงินตราเข้ามามีบทบาทในชีวิตของชาว ชนบท ทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ขาดปัจจัยหลักในการยังชีพ ซึ่งเป็นผลมาจากการเพาะปลูก หรือส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรแล้วไม่ได้ผลตอบแทนที่ดี ราคาผลผลิตตกต่ำ หรือถูก พ่อค้าคนกลางกดราคา เมื่อไม่มีทางเลือกอื่นบางครอบครัวจึงนำเอาลูกสาวของตนขายสู่ตลาดค้า โสเภณี เพื่อความอยู่รอดของสมาชิกคนอื่น ๆ นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากการเลียนแบบในการ ดำเนินชีวิตจากเพื่อนบ้านหรือคนอื่น ๆ ในสังคมทำให้มีความต้องการบริโภคมากขึ้น ผลที่ตามมา ก็คือ^{๑๑}

๑.๑ ความนิยมในวัตถุ ความเจริญทางวัตถุได้สร้างค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยให้กับเด็ก วัยรุ่นจนส่งผลกระทบให้วัยรุ่นจำนวนไม่น้อยไปเป็นโสเภณีเพื่อหารายได้ไปเที่ยวเตร่หรือใช้จ่าย เพื่อตอบสนองสิ่งที่ต้องการ ซึ่งมักพบว่าในจำนวนนี้มีเด็กวัยรุ่นมีฐานะทางบ้านมิได้ยากจนแต่มา เป็นโสเภณีรวมอยู่ด้วย

๑.๒ ปัญหาครอบครัวแตกแยกในยุคที่เศรษฐกิจเป็นปัจจัยในการดำเนินชีวิตพ่อแม่ ผู้ปกครองต่างทำมาหากินเลี้ยงชีพจนไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดูแลเอาใจใส่ลูกของตนประกอบกับ ปัญหาการหย่าร้างมีเพิ่มมากขึ้นพ่อแม่ต้องแยกทางกัน เด็กอาจจะอยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สภาพ ครอบครัวยุคที่แตกแยกและขาดการดูแลเอาใจใส่ของพ่อแม่เป็นสาเหตุให้ลูกขาดความรักความอบอุ่น

^{๑๑} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, มนุษย์กับสังคม, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๓), หน้า ๕๕๘.

และหนีออกจากบ้าน บางคนติดยาเสพติดหรือสารระเหยและสุดท้าย หาทงออกด้วยการเป็นโสเภณี

๑.๓ ค่านิยมในทางที่ผิดของพ่อแม่หรือผู้ปกครองบางคน ค่านิยมที่สนับสนุนให้เด็กหญิงออกไปประกอบอาชีพเป็นโสเภณี เนื่องจากเห็นว่าเป็นอาชีพที่หางานง่าย มีรายได้ดีพอสร้างฐานะให้กับทางบ้าน สร้างบ้านหลังใหญ่ ๆ มีรถยนต์ เหมือนกับคนอื่นๆ ในหมู่บ้านหรือมีเงินพอที่จะซื้อที่ดินเพิ่มขึ้น ซึ่งเด็กก็มักยินดี ทำเพื่อตอบแทนบุญคุณและมักมีการชักจูงให้เห็นคล้อยตามจนคิดว่า การเป็นโสเภณีจะสามารถทำให้มีชีวิตที่ดีกว่าการทำงานหนักอยู่ในหมู่บ้าน

ในสังคมปัจจุบัน ชายและหญิงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและไม่ได้อยู่ในสายตาผู้ใหญ่อ่างเคร่งครัดเหมือนสมัยก่อน หญิงชายมีโอกาสเลือกคู่ครองด้วยตนเองไม่ต้องให้พ่อแม่เป็นผู้เลือกให้เหมือนอย่างสมัยก่อน ผู้หญิงในปัจจุบันมีโอกาสเลือกคบหาสมาคมกับผู้ชายและหญิงอาจมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสแต่สังคมก็ยังไม่ยอมรับวัฒนธรรมและค่านิยมทางเพศดังกล่าวนัก^{๑๑} ในสังคมเมืองมีแนวโน้มที่จะขกเล็ก ค่านิยมการยึดถือ ความบริสุทธิ์ของผู้หญิงมากขึ้น โดยเฉพาะในหมู่ผู้มีการศึกษาอาจจะเป็นเพราะอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกที่สังคมไทยได้รับอย่างไม่ขาดสาย ทำให้ผู้ชายเริ่มตระหนักว่า ความบริสุทธิ์ของผู้หญิงไม่ได้ช่วยทำให้ชีวิตสมรสสุขเท่าคุณงามความดี และความซื่อสัตย์ใจกันของคู่สมรส

อีกประการหนึ่งก็คือ ทศนคติในการเลือกคู่มีแนวโน้มความเหมาะสมระหว่างชายหญิงมากขึ้น ค่านิยมเรื่องความบริสุทธิ์ของฝ่ายหญิงจึงเริ่มมีความสำคัญน้อยลง ดังนั้นหญิงหม้ายจึงมีโอกาสแต่งงานใหม่มากกว่าเดิม สังคมไทยปัจจุบันนิยมการหย่าร้างว่าเป็นทางออกที่ดีของการตัดสินใจปัญหาชีวิตที่ล้มเหลวต่างจากสมัยก่อน สังคมไทยวัฒนธรรมไทยไม่เอื้อโอกาสให้คู่ครองหย่าร้างมากนัก โดยเฉพาะเพศหญิงสถานภาพการเป็นแม่หม้ายไม่สู้จะดีนัก ประกอบกับในปัจจุบันนี้ ครอบครัวชั้นกลางและชั้นล่างสามภรรยา อาจจะต้องทำงานนอกบ้านทั้งคู่เพื่อหารายได้เข้าครอบครัว ภรรยาจึงมิใช่ “ข้างเท้าหลัง” แต่เป็นผู้ที่พึ่งพาตนเองได้ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและจิตใจ ดังนั้นความอดทนต่อกันของคู่ครองครอบครัวจึงมีน้อยลง ส่งผลให้ครอบครัวแตกสลายหรือการล่มสลายมากขึ้นในปัจจุบัน

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นเพราะคนในสังคมเริ่มนิยมวัตถุมากกว่าคุณค่าทางด้านจิตใจ เพราะเกิดจากตัณหา ทิฎฐิ และมานะกิเลส ๓ ตัวนี้ มีผลทำให้สังคมสับสนวุ่นวายไม่มีความรู้จักพอ มีแต่คตินรนแสวงหาวัตถุสิ่งของมาปรนเปรอตนเองเบียดเบียนเอาเปรียบผู้อื่น เพราะสาเหตุดังนี้

^{๑๑} นิตยา มาศวิสุทธิ์ และ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์, ชายกับหญิงในเอกสารการสอนวิชาแนวคิดไทย, เล่ม ๒ หน่วยที่๗, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๓), หน้า ๓๘๔.

ค้นหา หมายถึง ความอยากไม่รู้จักพอ เป็นความต้องการไม่มีสิ้นสุดเป็นเหตุให้บุคคลไม่สามารถควบคุมตนเองได้ และมีส่วนชักพาให้ครอบครัวเสื่อมสลายและเป็นทุกข์ตลอดเวลา

ทิฐิ หมายถึง การยึดถือ การยึดมั่นในทิฐิของตนเท่านั้นว่าถูกต้องเป็นจริง ทำให้บุคคลไม่ยอมรับฟัง ความคิดเห็นของบุคคลอื่นและเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งในที่สุดครอบครัวที่มีทิฐิกันมาก ๆ ย่อมนำความเดือดร้อนให้กับตนเองและคนรอบข้างสายใยแห่งครอบครัวก็จะขาดสะบั้นลงเด็กก็จะมีปัญหาตามมา

มานะ หมายถึง ความถือตัว เป็นกิเลสที่ผลักดันให้บุคคลถือว่าตนเท่าเทียม กับบุคคลอื่น ทั้งที่ตนเองไม่มีคุณลักษณะเท่าเทียมกับบุคคลอื่นหรือถือตัวว่า สูงกว่าบุคคลอื่นทั้งที่ตนเองด้อยกว่าบุคคลอื่นในแทบทุกด้านก็ตาม นอกจากนี้มานะยังหมายถึงตนเองที่มีความต่ำต้อยกว่าบุคคลอื่นหรือด้อยกว่าบุคคลอื่น ทำให้ไม่กล้าที่จะทำสิ่งที่ดีงามและก้าวหน้าเพราะคิดว่าตนเองทำไม่ได้ทั้งที่โดยความเป็นจริงตนเองก็มีคุณสมบัติและความสามารถไม่ด้อยไปกว่าบุคคลอื่นแต่อย่างไร

ดังนั้นมานะเป็นค้นหาที่นำไปสู่ความขัดแย้งกับตนเองสังคมอย่างเห็นได้ชัด ทำให้บุคคลหลงตนเอง ไม่ยอมรับความเป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง ไม่รู้จักเคารพผู้อาวุโส ดีตัวเสมอท่านเป็นการขาดวัฒนธรรมของคนดีในสังคม ทำให้ผู้ที่มีความรู้มีอำนาจมีสติปัญญาหรือคุณธรรม ตกอยู่ภายใต้อำนาจของมานะจะสำคัญตนผิดและทำอะไรผิด ๆ ได้ที่คิดว่าถูกต้องแต่ฝ่ายเดียวบางครั้งยังดูถูกวัฒนธรรมแบบบรรพบุรุษว่าไม่ทันโลกทันสังคม

สังคมความเป็นอยู่ของหญิงไทยในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ก่อนที่จะแต่งงานกับชาวต่างชาติ มีสังคมเช่นเดียวกับ หญิงอีสานทั้งหลายเมื่อแต่งงานกับชายไทยต้องรับผิดชอบทั้งงานบ้านงานเรือน การทำมาหากิน เลี้ยงลูก อีกทั้งสังคมของชาวพุทธเราสอนให้มีความกตัญญูต่อบิดามารดา เมื่อแต่งงานกับชายไทยแล้วไม่มีความสุข ไม่สามารถหาเงินทองมาให้กับบิดามารดาของตนเองได้ ประกอบกับความไม่รับผิดชอบของชายไทย จึงเกิดการหย่าร้างและพบกับชายชาวต่างประเทศ อาจได้รับการแนะนำจากญาติพี่น้อง จากเพื่อน ประกอบกับการเอาอกเอาใจของชายชาวต่างชาติ ทำให้ตัดสินใจแต่งงานกับชายต่างชาติ และเมื่อแต่งงานแล้วสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถจุนเจือบิดา มารดาได้ บุตรที่เกิดกับสามีคนไทยก็ได้รับการศึกษาที่ดี มีโอกาสช่วยเหลือสังคมรอบด้าน อีกทั้งยังมีเวลาในการเข้าวัดปฏิบัติกิจทางพระพุทธศาสนาได้อีกด้วย

๓.๔ สภาพทางด้านวัฒนธรรม

ชุมชนบรรพบุรุษดั้งเดิมเป็นชุมชนเกษตรกรรมเป็นสังคมที่พึ่งพาตนเองได้ในท้องถิ่น วัฒนธรรมแบบบรรพบุรุษโดยมาก ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันมักสนิทสนมกันมีความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ คนส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมและอาชีพคล้ายคลึงกัน ชาวไร่ชาวนามักนับถือศาสนาอย่างเคร่งครัด มีระบบความคิดความเชื่อและประเพณีผูกพันกับที่ดินและสิ่งเหนือธรรมชาติ มักมีพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการเกษตรกรรมในแต่ละฤดูกาลจะ ได้ผลดี บางชุมชนมีประเพณีการจัดพิธีกรรมอย่างหรูหราซึ่งจัดโดยผู้มีฐานะดีในท้องถิ่นเพื่อแสดงฐานะทางสังคมของตน บางครอบครัวอาจมีคนที่มีความชำนาญพิเศษเฉพาะด้านมากกว่าครอบครัวอื่นด้วย

วัฒนธรรมบรรพบุรุษเป็นวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นหนึ่ง ไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เช่น ช่างฝีมือ ช่างตีเหล็ก ช่างทอผ้า และรวมไปถึงช่างฝีมืออื่น ๆ ที่ผลิตได้จากวิถีทางธรรมชาติ คนอื่น ๆ ก็อาจจะเรียนรู้และฝึกฝนได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากวิทยากรในระดับพื้นฐานยังไม่ สลับซับซ้อน จนทำให้มีการผูกขาดภายในกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดได้ บางครอบครัวอาจมีความแตกต่าง ทางฐานะ ทางเศรษฐกิจและสังคม แต่การดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกันมากจนถือว่าเป็นคนละชนชั้น ภายในชุมชนเดียวกัน ชาวชนบทอาจจะมีการแข่งขันกันบ้างในทางเศรษฐกิจและการเมืองในระดับ ท้องถิ่น^{๑๒}

คนในชนบทส่วนมากมักถือว่าปัจจัยการผลิตของครอบครัวเป็นของกลางสำหรับทุกคน ซึ่งหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ดูแลและตัดสินใจในการใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสมครอบครัวมักแบ่ง ทรัพย์สินบางส่วนให้สมาชิกเมื่อบุคคลนั้นแต่งงานแล้วและต้องแยกเรือนไปอยู่กับคู่ครองต่างหาก สิ่งที่ครอบครัวแบ่งให้มักเป็นสัตว์เลี้ยงสิ่งของเครื่องใช้ประจำวันหรือเครื่องประดับต่าง ๆ ระบบ เครือญาติมีความสำคัญในชนบทมาก การสืบทอดมรดกและสิทธิทำกินในที่ดินทำกินรวมทั้งความ เป็นปึกแผ่นทางสังคมได้มาจากโครงสร้างของระบบเครือญาติ วัฒนธรรมแบบชนบทเริ่มมีการ รวมกลุ่มเป็นองค์กรระดับท้องถิ่นเพื่อทำหน้าที่สำคัญต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น กรรมการดูแลการ ชลประทาน สมาคมกู้ยืมเงิน สมาคมป้องกันหมู่บ้านและดูแล ศาสนสถาน เป็นต้น

^{๑๒} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, มนุษย์กับอารยธรรม, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒๕.

บางสังคมก็ไม่มี การจัดตั้งองค์การท้องถิ่นในระดับหมู่บ้าน แต่ส่วนใหญ่มักจะมีระบบ แสดงความนับถือคนในหมู่บ้านเดียวกัน โดยเรียกกันด้วยคำสรรพนามว่าเป็นเสมือนญาติพี่น้องเพื่อ แสดงความสนิทสนมและใกล้ชิดเป็นพิเศษ^{๑๑}

ผลกระทบเริ่มเกิดขึ้นเมื่อสังคมชนบทต้องเกี่ยวข้องกับสังคมภายนอกโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้มีอำนาจจากสังคมเมืองซึ่งมักจะมีผลประโยชน์และอิทธิพลแผ่เข้ามาในหมู่บ้านพวกพ่อค้าคน กลางก็เข้าซื้อขายผลิตจากท้องถิ่นไปขายต่ออยู่เสมอ นักการเมืองจะเข้ามาหาเสียงข้าราชการก็ เข้าดูแลการเก็บภาษีและผลประโยชน์ของชนชั้นปกครองและรัฐ ค่านิยมและความเชื่อทางศาสนา จากเมืองก็แพร่เข้ามาในชนบท ดังนั้น วัฒนธรรมชนบทจึงเปรียบเสมือนพื้นที่ส่วนหนึ่งจะแยก ออกจากระบบวัฒนธรรมเมืองเสียมิได้ แต่สังคมและวัฒนธรรมของชาวชนบทก็เป็นเพียงส่วนย่อย ของสังคมและวัฒนธรรมใหญ่หรือของอารยธรรมของรัฐซึ่งมีพลังอำนาจเหนือกว่า^{๑๒}

จากการติดต่อกับวัฒนธรรมของคนในเมือง ทำให้ชาวไร่ชาวนาในท้องถิ่นชนบทได้รู้ ได้เห็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สะดวกสบายกว่า ชีวิตในชนบทเมืองเป็นที่อยู่อาศัยของคน หลากหลายอาชีพและมาจากพื้นฐานที่แตกต่างกัน เช่น ชุนนาง พ่อค้า ช่างฝีมือ ผู้สอนศาสนา ทหาร ศิลปิน ข้าราชการ ลูกจ้าง กรรมกร และอื่น ๆ ร้านค้าและสถานบริการต่าง ๆ ใน วัฒนธรรมเมืองมีมากมาย เมืองจึงเป็นสัญลักษณ์ของความเจริญก้าวหน้าซึ่งชาวชนบทนิยมชมชอบ บางครั้งจึงพยายามลอกเลียนแบบชีวิตจากชาวเมือง และยอมรับค่านิยมทางวัฒนธรรมแบบเมืองที่ แพร่เข้ามาในชนบท รวมทั้งรับเอาเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการเกษตรเพื่อให้ได้ผลผลิต สูงขึ้นและซื้อหาสิ่งของและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จากเมืองมาใช้สอยในชีวิตประจำวัน ตามความสามารถด้านการเงินและครอบครัว

เมื่อเงินเข้ามามีอำนาจมากขึ้น เงินก็เข้าไปตัดคุณค่าที่ไม่ใช่เงิน คือระบบเครือญาติ ความเป็นปึกแผ่นมาแต่บรรพบุรุษของสังคมให้ขาดสะบั้นลง วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมถูกตัดขาดเยื่อ ใยที่จะผูกพันกันทำให้สังคมอ่อนแอ วัฒนธรรมแบบลัทธิปัจเจกชนนิยมสุดโต่งก็ทำให้สังคมเป็น แบบตัวใครตัวมัน ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมก็ลดลงมีส่วนเพิ่มความแตกสลายทางสังคมและเกิด วิกฤตการณ์ทางสังคม และส่งผลกระทบวัฒนธรรมบรรพบุรุษดังนี้

^{๑๑} สุมิตร ปิติพัฒน์, มนุษย์กับเศรษฐกิจ, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒๖.

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๖ – ๑๒๗.

๑. การย้ายถิ่นฐาน สาเหตุของการย้ายถิ่นฐานนั้นเกิดจากความแตกต่างระหว่างจุดเริ่มต้นและจุดหมายปลายทาง^{๕๔} ด้านโอกาสในการหารายได้ โอกาสการหางานทำประสบการณ์แปลกใหม่ การใช้ชีวิตสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังนั้น นอกจากสภาวะในการประกอบอาชีพและรายได้ที่ชาวชนบทประสบปัญหาอยู่จะเป็นแรงผลักดันให้เกิดการอพยพ และปัจจัยดึงดูดจากแห่งที่มีความเจริญกว่าไม่ว่าจะเป็นเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ ๆ ของแต่ละภาค ล้วนเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้ชาวชนบทอพยพออกจากท้องถิ่นมากขึ้น แต่เดิมจุดหมายปลายทางของการย้ายถิ่นคือ การมุ่งเข้าสู่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล หรือเข้าไปในพื้นที่ห่างไกลเพื่อหางานทำและหารายได้ หรือการหาที่ทำกินจากการเกษตร แต่ปัจจุบันการย้ายถิ่นได้เปลี่ยนแปลงไปโดยการมุ่งเข้าสู่ย่านอุตสาหกรรมและการบริการที่นอกเหนือจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากการย้ายถิ่นฐานออกจากชนบททำให้เกิดการทอดทิ้งคนชราหรือบิดามารดาไว้โดยขาดความเหลียวแล ซึ่งเป็นบรรพบุรุษแท้ ๆ ของตน

ทำให้คนขาดหลักธรรมที่เห็นได้ชัดก็คือ กตัญญูกตเวที ซึ่งหมายถึงการระลึกนึกถึงคุณงามความดีและการอุปการคุณที่บุคคลอื่นได้ทำให้แก่เรา กตเวที หมายถึง การตอบแทนพระคุณแก่บุคคลอื่น ที่ได้ให้อุปการคุณแก่เรานั้นก็คือ ปู่ย่า ตายาย บิดามารดา ซึ่งเป็นบรรพบุรุษตน คำว่า กตัญญูกตเวที เป็นคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับคนดีในสังคมไทยความกตัญญูกตเวทีได้กลายเป็นกฎทางศีลธรรมหรือเป็นจารีตทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการกำหนดพฤติกรรมของสังคมให้รู้จักอุปการคุณคือ “บุญคุณ” ที่บุคคลอื่นได้กระทำให้แก่เราโดยเฉพาะ บุตรจำเป็นต้องปฏิบัติตามหลักจริยธรรมข้อนี้ต่อบิดามารดาของตนหากใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจะถูกสังคมประณามหรือลงโทษ เช่น ถูกประณามว่าเป็นลูกเนรคุณหรือลูกอกตัญญูหรือลูกทรพี^{๕๖}

พระพุทธศาสนายกย่องสรรเสริญบุคคลที่มีความกตัญญูกตเวที ว่าเป็นคนดีทั้งนี้เพราะความกตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายหมายของคนดี บุคคลที่มีความกตัญญูกตเวทีจะได้รับผลดีตอบแทนอย่างแน่นอน ดังคำโบราณที่ว่า คนดีตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้กล่าวคือ หากประสบความทุกข์ความเดือดร้อนจะมีคนช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที ดังข่าวสังคมได้ช่วยอุ้มชูเด็กกตัญญูที่เลี้ยงดูพ่อแม่ผู้ยากจน ที่ทุพลภาพ หรือที่แก่ชรา หรือที่เจ็บไข้ได้ป่วยไม่สามารถช่วยตนเองได้ ดังปรากฏตามข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นประจำนอกจากนั้นยังมีองค์กรเอกชน หน่วยงานอื่น ๆ คอยช่วยเหลืออยู่ดังปรากฏในสังคมปัจจุบัน

^{๕๕} สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์, แนวโน้มและปัญหาประชากรไทยในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, (วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์ ปีที่ ๑๑ เมษายน - มิถุนายน, ๒๕๓๔), หน้า ๔๒.

^{๕๖} จันทน์ อธิวัฒน์สิทธิ์, สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๕๕.

๒. สถาบันครอบครัวล่มสลาย สถาบันครอบครัวของคนไทยส่วนใหญ่เป็นแบบครอบครัวเนื้อแท้มาตั้งแต่สังคมวัฒนธรรมบรรพบุรุษ การอบรมเลี้ยงดูลูกส่วนใหญ่จึงตกเป็นหน้าที่ของพ่อแม่มากกว่าญาติอื่นๆ ในชนบทไทยวิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็กยังสืบทอดวัฒนธรรม ธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือกันมาแต่โบราณ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดไปบ้าง ส่วนครอบครัวในเมืองใหญ่ โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ๆ แบบมหานครจะมีวิธีการอบรมและเลี้ยงดูเด็กตามแบบอย่างวัฒนธรรมตะวันตก เด็กในเมืองบางคนก็ต้องไปอยู่สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนในตอนกลางวัน เพราะพ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านทั้งวันนอกจากบางครอบครัวที่มีญาติผู้ใหญ่บางคนโดยเฉพาะมารดาหรือบิดาของฝ่ายหญิง (ชาย - ตา) ช่วยดูแลก็จะเลี้ยงดูเด็กที่บ้านได้^{๑๑}

อาจจะกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าในปัจจุบัน การดูแลเลี้ยงดูและฝึกอบรมเด็กของสถาบันครอบครัวมีน้อยลง โดยเฉพาะในสังคมเมือง เด็กอาจจะใช้เวลาอยู่กับพี่เลี้ยงหรือญาติมากกว่าพ่อแม่ ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ชดเชยให้เด็กรู้สึกอบอุ่นใจได้ เท่ากับการอยู่กับพ่อแม่ ซึ่งพ่อแม่จะต้องตระหนักถึงปัญหาข้อนี้ให้ดี เพราะในปัจจุบันสังคมมีสิ่งเข้ายวนเด็กและเยาวชนให้หลงใหลและเดินทางผิดมากมาย นับตั้งแต่รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สถานที่เดินร่ำ ฯลฯ จากสาเหตุดังกล่าว อาจนำไปสู่ปัญหาสังคมเช่น อาจกลายเป็นผู้ติดยาเสพติดหรืออาชญากรเป็นต้นได้

สรุปหญิงไทยในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ก่อนที่จะแต่งงานกับชาวต่างชาติสภาพทางวัฒนธรรมของหญิงเหล่านี้ จากการศึกษาทั้งการสัมภาษณ์ และการสนทนาถึงแม้ว่า จะมีบางคู่ที่ไปใช้ชีวิตในต่างประเทศ แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมดั้งเดิมคือ มีความกตัญญู มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปใช้และใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นบทเรียนที่จะใช้ชีวิตในปัจจุบันให้มีความสุข

^{๑๑} สนิท สมักรการ, สถาบันครอบครัว เครือญาติ และระบบอุปถัมภ์, ในเอกสารการสอนชุดวิชา สังคมไทย เล่ม ๒ หน่วยที่ ๕, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๓), หน้า ๒๐-๒๑.

บทที่ ๔

การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยที่แต่งงานกับ ชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

๔.๑ การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมที่หญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ

การครองเรือนที่จะทำให้ครอบครัวเป็นสุข จากการสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่าหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาตินั้น ยึดปฏิบัติในศีล ๕ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ศีล เป็นสิ่งปรกติที่ความเป็นคนสามารถปฏิบัติได้ถึงแม้ว่าจะปฏิบัติได้ครบทุกข้อก็ตาม นอกจากศีล ๕ แล้วหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ ยังยึดหลักปฏิบัติตามหลัก สังคหวัตถุ ๔ คือ การให้ทาน คำพูดจาที่เต็มไปด้วยความรักความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือ การทำประโยชน์ให้กันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวม ร่วมทุกข์ร่วมสุข จะเห็นได้ว่า หญิงไทย ที่สมรสกับชาวต่างชาตินั้นส่วนใหญ่จะเคยมีครอบครัวคนไทยมาแล้ว และประสบกับปัญหาทั้งความ ไม่ซื่อสัตย์ ความเจ้าชู้ ความไม่รับผิดชอบของสามีคนไทย มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตครอบครัวที่ยากจนลำบาก เมื่อได้สมรสกับชาวต่างชาตินำประสบการณ์ที่ได้รับเหล่านั้นมาปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น และได้เรียนรู้ว่าชาวต่างชาตินั้นรักความซื่อสัตย์ ความจริงใจ มีสัจจะ ให้เกียรติภรรยา

จากชีวิตที่ลำบาก ยากจน ความไม่ซื่อสัตย์ของสามี ความไม่รับผิดชอบ กินเหล้าเมายา เล่นการพนัน และอาจจะมาจากความไม่รับผิดชอบของตนเองจึงทำให้ชีวิตครอบครัวกับชายไทยต้องล้มเหลว จนถึงกับหญิงไทยบางคนต้องหนีออกจากบ้าน และไปประกอบอาชีพที่พหุพา เช่น จาก คูที่ ๑๒ แต่งงานกับชายไทยมีชีวิตที่ทุกข์มากเพราะสามีไม่รับผิดชอบ ทำงานทุกอย่างเพื่อเลี้ยงครอบครัว ขณะที่ตั้งครรภ์บุตรคนที่สองสามีทุบตีทุกวัน สามีทั้งดื่มเหล้าเล่นการพนัน เจ้าชู้ ไม่รับผิดชอบต่อครอบครัว ด้วยความรักจึงยอมอดทน แต่ก็มาถึงวันที่ความอดทนหมด หนีออกจากบ้านทั้งขณะที่ตั้งครรภ์อยู่สามีก็ตามกลับมาอีก วันหนึ่งเดินออกจากบ้านมีเสื้อผ้าชุดที่ใส่เท่านั้น ไปตายเอาดาบหน้าเจอคนรู้จักจึงขอนั่งมอเตอร์ไซด์มาต่อรถกลับบ้านพ่อแม่ พอคลอดบุตรแล้ว เพื่อนชวนไปพ่อก็ไปกับเพื่อนใช้ชีวิตทุกอย่างที่อยากทำ และได้รู้จักกับชาวต่างชาติคบกันได้ ๒ ปี ก็สมรสกัน ชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น แต่ในขณะที่มีความทุกข์หญิงไทยมักจะอาศัยวัดเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นอีกประการหนึ่งที่ทำให้หญิงไทยศึกษาในหลักธรรม รู้จักรักษาศีล ๕ รู้จักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งหลักธรรมทั้ง ๒ นี้เป็นรากฐานของการครองเรือน

สังคหวัตถุ ๔ เป็นธรรมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นหลักธรรมที่สำคัญในการครองเรือนที่หญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติยึดถือและปฏิบัติโดยที่ตนเองไม่รู้ตัว เช่น ปิยวาจา การพูดกันอย่างรักกัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ และจากแบบสอบถามหญิงไทยจะพูดด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ มีสาระ ไม่เพื่อเจ้อ หรือแม้แต่การให้ทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การให้ปัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันและผู้อื่น สิ่งเหล่านี้หญิงไทยเราปฏิบัติต่อสามีตลอดจนญาติพี่น้องของสามี จึงทำให้เป็นที่ยอมรับของครอบครัว ทำให้ตัวเองและครอบครัวมีความสุข

หญิงไทยในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ยังคงยึดถือปฏิบัติตามประเพณีของชาวอีสาน เพราะในวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดก็ได้พบได้ปฏิบัติตามที่บิดามารดาของตน และยังยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ในทุกเดือนจะต้องเข้าวัดปฏิบัติกิจทางศาสนา สิ่งเหล่านี้จึงคิดตัวมาตั้งแต่เด็ก

การที่มนุษย์จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขนั้น จะต้องอาศัยธรรมะที่สำคัญในการอยู่ร่วมกันในเบื้องต้น จักต้องรู้จักการควบคุมตนให้ได้ทั้งทางกายและวาจาก่อนเป็นอย่างน้อย ด้วยการประพฤติตามหลักศีล ๕^๑ ที่เป็นส่วนเบื้องต้นของธรรมจริยา ๑๐ ประการ คือ

ทางกาย ๓

๑. ละเว้นการฆ่า
๒. ละเว้นการแย่งชิงลักขโมยและการเอารััดเอาเปรียบ เคารพสิทธิในทรัพย์สินซึ่งกันและกัน
๓. ละเว้นการประพฤติล่วงละเมิดในของรักของหวงของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจหรือทำลายลบลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน

ทางวาจา ๔

๔. ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง
๕. ละเว้นการพูดส่อเสียดยุยงสร้างความแตกแยก
๖. ละเว้นการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียดาย
๗. ละเว้นจากการพูดเหลวไหลเพื่อเจ้อ

ทางใจ ๓

๘. ไม่ละโมภไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่ได้
๙. ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย
๑๐. มีความเห็นถูกต้องเป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมที่ว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผล

ชั่ว

^๑ อิง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๒/๒๒๗.

ซึ่งธรรมจรรยาทั้ง ๑๐ ข้อนี้ เป็นธรรมที่ทำให้เจริญขึ้นพร้อมทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ แต่ผู้ใดยังไม่มั่นคงทางอารยธรรม ท่านสอนว่าผู้้นั้นพึงควบคุมตนให้ได้ในทางกายและ วาจาก่อนเป็นอันดับน้อย ด้วยการประพฤติตามหลักศีล ๕ ที่เป็นเบื้องต้นของธรรมจรรยา ๑๐ ประการ นั้น ก็ยังจะได้ ชื่อว่าเป็นคนมีศีลธรรม คือ

๑. เว้นจากปาณาติบาต ละเว้นการฆ่าสังหารไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย

๒. เว้นจากอกุศลนาทาน ละเว้นการลักขโมยเบียดบัง แย่งชิงไม่ประทุษร้ายเบียดบังแย่งชิงไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน

๓. เว้นจากกาเมศุมิจฉาจาร ละเว้นการประพฤติในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหน อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้สับสน

๔. เว้นจากมุสาวาท ละเว้นการพูดเท็จโกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขาหรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา

๕. เว้นจากสุราเมรัย ไม่เสพเครื่องดองของมีนเมาถึงเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทมัวเมา ก่อความเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ เช่น ทำให้เกิดอุบัติเหตุ เมื่อน้อยก็เป็นผู้คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคงความปลอดภัยของผู้ร่วมสังคม

การที่จะมีชีวิตคู่ที่ยั่งยืนและมีความสุขได้นั้นอย่างน้อยต้องมีศีล ๕ ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน จากการตอบแบบสอบถามของหญิงไทยแต่งงานกับชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด นั้น มีความรู้เกี่ยวกับศีล ๕ และสามารถรักษาได้ครบทุกข้อ

ในการครองเรือนนั้น ศีลข้อที่สำคัญในการครองเรือนนี้ คือ ศีลข้อที่ ๑ คือไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่เบียดเบียนในเรื่องคู่ครอง ข้อที่ ๔ ไม่พูดเท็จไม่เบียดเบียนด้วยวาจาคำพูด และข้อที่ ๕ ไม่เสพสุราและเมรัย ซึ่งทำให้ขาดสติ ซึ่งศีลทั้ง ๑ ข้อนี้ เป็นสิ่งสำคัญในชีวิตคู่

จากการตอบแบบสอบถามถึงหลักธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาตินั้นยึดศีล ๕ การครองเรือน โดยเฉพาะในเรื่องของความซื่อสัตย์ สังกะหัตถ์ ๔ เป็นธรรมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของตน เป็นหลักธรรมอีกหลักธรรมหนึ่งซึ่งหญิงในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ยึดถือปฏิบัติ ซึ่งได้แก่

๑. ทานให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปันช่วยเหลือ สงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือทรัพย์สินสิ่งของตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและศิลปวิทยา

๒. ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะน่าฟัง ชี้แจงแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดี หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมนามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

๓. อุตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกายและชวนชววยช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

๔. สมานัตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้วางตนเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสมำเสมอกันต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ คือร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข้ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกันในการครองเรือน สังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักธรรมอีกหลักธรรมหนึ่ง ซึ่งหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ยึดปฏิบัติ โดยเฉพาะในเรื่องของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ญาติทั้งสองฝ่ายจะเห็นได้ว่าหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๗ คนนั้น ได้ยึดศีล ๕ และสังคหวัตถุ ๔ ในการครองเรือน ถึงแม้จะไม่ทราบว่า ศีล ๕ และสังคหวัตถุ ๔ นั้น คือสิ่งใดก็ตาม แต่ก็สามารถครองเรือนของตนได้อย่างมีความสุขด้วยการเป็นคนซื่อสัตย์ จริงใจ คิดถึงใจเขาใจเรา ปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นภรรยาอย่างดีที่สุด ด้วยความที่แต่ละคนนั้น เคยสมรสกับชายไทยมาก่อน และประสบกับปัญหาที่ว่าผู้ชายไทยนั้น เอาแต่กินเหล้า เจ้าชู้ ไม่รับผิดชอบในครอบครัว และตัวเอง มีสามีตั้งแต่อายุยังน้อย หน้าที่ของความเป็นภรรยาจึงปฏิบัติไม่ได้ครบถ้วน ไม่สามารถยึดใจของสามีที่เป็นคนไทยได้ ดังนั้นประสบการณ์ทั้งหลายที่ผ่านมา หญิงไทยจึงนำบทเรียนนี้มาปรับปรุงโดยนำหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานในการครองเรือน คือ ศีล ๕ และสังคหวัตถุ ๔ มาใช้แก้ไข้ชีวิตในปัจจุบัน อีกทั้งได้เรียนรู้ว่า สามีชาวต่างชาตินั้นถ้อยมั่นในความซื่อสัตย์ ต้องมีความจริงใจ ไม่นอกใจ ไม่ชอบการพนัน และต้องรู้จักพอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ปรากฏอยู่ในศีล ๕ และสังคหวัตถุ ๔ ในพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น

๔.๒ ข้อมูลสัมภาษณ์ของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติที่ประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรม ๔

จากการสัมภาษณ์หญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๕ คนนั้น ได้ประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในข้อหลักสังคหวัตถุ ๔ ดังนี้

การครองเรือนของหญิงไทยกับชาวต่างชาติจะเห็นได้ว่าหญิงไทยส่วนมาก คิดว่าศาสนาพุทธมีส่วนช่วยให้การครองเรือนมีความสุขในยามที่มีความทุกข์ก็นึกถึงหลักธรรมในพุทธศาสนา และเข้าวัดสนทนาธรรมกับพระภิกษุที่ตนเคารพ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจ มีการปฏิบัติธรรมถึงแม้จะไม่ได้ปฏิบัติเป็นประจำ แต่ก็ปฏิบัติเป็นบางครั้ง และยังชักชวนสามีชาวต่างชาติให้เข้าวัดปฏิบัติธรรมด้วย

ธรรมะที่ใช้ในการครองเรือนของหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในอำเภอทุ่งเขาหลวงนั้น นอกจากศีล ๕ แล้ว ยังยึดหลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งได้แก่

ทาน การให้ทานนั้น หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ให้ทานแก่ผู้อื่นเป็นประจำ ซึ่งเมื่อให้ทานแล้วจิตใจสงบและมีความสุข ซึ่งเมื่อครั้งที่สมรสอยู่กับสามีคนไทยนั้นไม่สามารถทำ หรือทำได้น้อยมาก แต่เมื่อสมรสกับชาวต่างชาติ เศรษฐกิจดีขึ้น ก็สามารถที่จะทำทานให้กับวัด และสังคมรอบด้านของตนเองได้

ปิยวาจา หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ได้พูดจาที่ไพเราะกับสามี บุคคล ในครอบครัว การพูดจาที่ไพเราะเสนาะหูไม่ว่าจะเป็นผู้ใด หรือชาติใด ย่อมยินดีกับผู้มีวาจาที่เสนาะหู ไม่พูดต่อเสียด ไม่นินทาว่าร้ายคนอื่น พูดเชิงสร้างสรรค์สิ่งเหล่านี้ที่จะทำให้ครอบครัวอยู่เป็นสุข ซึ่งบางครั้งในชีวิตที่เคยสมรสกับชายไทยนั้น อาจจะมีการเปรียบเปรยครอบครัวของตนกับครอบครัวอื่น ทำให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจเกิดเป็นเรื่องเป็นราวในครอบครัวได้ ปิยวาจาจึงมิได้หมายถึงการพูดเพราะอย่างเดียว แต่เป็นการพูดในสิ่งที่ดี เป็นประโยชน์ เหมือนกับคำพังเพยของไทยที่ว่า “ไฟในออกน่านอกเข้า” เพราะจะทำให้บ้านร้อน เป็นสิ่งที่คนไทยโบราณพร่ำสอนลูกหลาน ไว้ในการครองเรือน

อัตถจริยา การทำประโยชน์ต่อสังคม และการมีส่วนร่วมของหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ปฏิบัติเป็นประจำตามที่มี โอกาส

สมานัตตตา การทำตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่เคยอวดดีว่าอยู่เหนือญาติพี่น้อง เพื่อนหรือคนอื่น ๆ

ผู้วิจัยยังสัมภาษณ์หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ จำนวน ๑๕ คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้หลักธรรมในการครองเรือนแล้ว ซึ่งมีผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

ด้านข้อมูลส่วนบุคคล

๑) อายุเฉลี่ย	๒๐-๓๐ ปี จำนวน ๔ คน			
	๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๔ คน			
	๔๑ ปี ขึ้นไป จำนวน ๗ คน			
๒) ระดับการศึกษา	ชั้น ป.๔ จำนวน ๕ คน			
	ชั้น ป.๖ จำนวน ๗ คน			
	สูงกว่า ป.๖ จำนวน ๓ คน			
๓) ปัจจุบันประกอบอาชีพ	แม่บ้าน	จำนวน	๕	คน

	ทำร้านอาหาร	จำนวน	๓	คน
	นวดแผนโบราณ	จำนวน	๑	คน
	พนักงานตามโรงงาน	จำนวน	๒	คน
๔) มีรายได้อีกเดือน	๑๐,๐๐๐ – ๓๐,๐๐๐ บาท	จำนวน	๕	คน
	๓๐,๐๐๐ – ๕๐,๐๐๐ บาท	จำนวน	๘	คน
	๕๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	จำนวน	๒	คน
๕) สถานภาพสมรสกับชาวต่างชาติ	จดทะเบียนสมรส	จำนวน	๕	คน
	ไม่ได้จดทะเบียนสมรส	จำนวน	๕	คน
	หย่าร้าง	จำนวน	๑	คน
๖) สถานภาพครอบครัวก่อนสมรสกับชาวต่างชาติ	อยู่ด้วยกัน	จำนวน	-	คน
	แยกกันอยู่	จำนวน	-	คน
	หย่าร้าง	จำนวน	๑๐	คน
	โสด	จำนวน	๕	คน

ด้านการนำการประยุกต์หลักจริยธรรมไปใช้ในการครองเรือน

คนที่ ๑^๒ การครองเรือนอยู่กับสามีชาวต่างชาติใช้หลักพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาที่จะให้อยู่เป็นสุข เป็นความรู้สึกร่วมที่มีกำลังมากพอต่อการลดความอยาก ความโกรธ ความระเคอะ ความรักฉันครอบครัวมีใจเมตตาต่อผู้อื่น

คนที่ ๒^๓ การครองเรือนของข้าพเจ้าใช้หลักธรรมฆราวาสธรรม คือ สัจจะ ความจริง ซื่อสัตย์ต่อกัน ทั้งจริงใจ จริงวาจา ในการกระทำ

คนที่ ๓^๔ การครองเรือนกับสามีชาวต่างชาติใช้หลักธรรมฆราวาสธรรม ๔ ข้อ ขันติ ความอดทน มีจิตใจเข้มแข็งหนักแน่นไม่รู้ว่ามอดทน ฝ่าฟันอุปสรรค

คนที่ ๔^๕ การครองเรือนใช้หลักธรรม สมชีวิธรรม ๔ หลักธรรมการดำเนินชีวิตตามวิถีชาวพุทธ ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในทุกยุคทุกสมัยได้เป็นอย่างดี

^๒ สัมภาษณ์ นางสมจิตร พฤษชาติ, วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^๓ สัมภาษณ์ นางสุรี รัตนภักดี, วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^๔ สัมภาษณ์ นางสาวอมรรัตน์ ณรงค์ชัย, วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^๕ สัมภาษณ์ นางสาวแสงจันทร์ ศรีहरา, วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

คนที่ ๕^๖ การครองเรือนกับสามีใช้หลักธรรม สมชีวิธรรม ๔ ข้อ ๒ คือ สมศีลา การมีศีลเสมอกัน กล่าวคือ มีความประพฤติปฏิบัติ มีคุณธรรม จริยธรรม กิริยามรรยาทสอดคล้องไปกันได้ ไม่ขัดแย้งกัน

คนที่ ๖^๗ การครองเรือนกับสามีชาวต่างชาติใช้หลักธรรม สังคหวัตถุ ๔ ข้อ ปิยวาจา เจริญด้วยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน แสดงออกซึ่งความรัก ความเมตตา หวังดีต่อสามีชาวต่างชาติ

คนที่ ๗^๘ ชีวิตการครองเรือนใช้หลักธรรม ๔ สังคหวัตถุ ๔ ข้อที่ ๑ คือ ทาน การให้ การสังเคราะห์ การเสียดสละ การแจกแบ่ง เป็นต้น ทานเป็นกุศล เจตนาที่อาศัยปัญญา มองเห็นคุณค่าของการให้

คนที่ ๘^๙ เป็นครอบครัวที่มีความสุข ถึงแม้สามีจะนับถือศาสนาคริสต์แต่เลื่อมใสใจพระพุทธศาสนา เมื่อกลับมาเมืองไทยจะชวนภรรยาไปวัด บริจาคเงินทุกครั้งที่มาจำพรรษา และเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมที่ใช้ในการครองเรือน คือ ศีล ๕ และความซื่อสัตย์ต่อครอบครัว และสามี

คนที่ ๙^{๑๐} เป็นครอบครัวที่มีความสุขอีกครอบครัวหนึ่ง สามีไหว้พระให้ความเคารพ มีห้องพระในบ้าน สนใจการทำสมาธิและไปทำบุญที่วัด ใช้หลักธรรมในการครองเรือน คือ ความอดทนและมีสัจจะต่อกันและกัน รักษาศีล ๕ ได้บางข้อ ช่วยเหลือสังคม

คนที่ ๑๐^{๑๑} สามีหันมานับถือศาสนาพุทธ สวดมนต์ นั่งสมาธิ สนใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมในการครองเรือนนั้น ต้องมีสัจจะและซื่อสัตย์ต่อสามีไม่คิดนอกใจ พยายามรักษาศีล ๕ ให้ครบทั้ง ๕ ข้อ พยายามเลิกดื่ม และเลิกการพนัน

คนที่ ๑๑^{๑๒} สามีนับถือศาสนาคริสต์ เข้าวัดและเข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้ง โดยเฉพาะช่วงสงกรานต์ ธรรมะที่ใช้ในการครองเรือน รักษาศีล ๕ แต่ยังไม่ครบแน่นมีความซื่อสัตย์ต่อครอบครัว

^๖ สัมภาษณ์ นางรัตดา บำรุงรัตน์, วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^๗ สัมภาษณ์ นางสาวจันทร์เพ็ญ โขคเบอร์, วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^๘ สัมภาษณ์ นางสุดา วงศ์ศรี, วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^๙ สัมภาษณ์ นางสาวนวลสวาท จินดา, วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นางใหม่ วุฑฺฒศรี, วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นางนิตยา สรรพสุข, วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางนิภาพร พิมพัทธ์รัตน์, วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

คนที่ ๑๒^{๙๙} สามีนับถือศาสนาคริสต์ แต่เข้าวัด หลักธรรมที่ใช้ในการครองเรือนคือ ๕ รักษาได้บางข้อ มีสัจจะต่อตนเองและสามี

คนที่ ๑๓^{๑๐๐} สามีนับถือศาสนาพุทธ สวดมนต์ นั่งสมาธิ สนใจหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา ธรรมะที่ใช้ในการครองเรือน รักษาศีล ๕ และความซื่อสัตย์ต่อครอบครัวและสามี

คนที่ ๑๔^{๑๐๑} การครองเรือนของหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาตินั้นยังยึดศีล ๕ การครองเรือนโดยเฉพาะในเรื่องของความซื่อสัตย์ดังคหัตถุ ๔ เป็นธรรมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของตนเป็นหลักกรรมอีกหลักกรรมหนึ่ง ซึ่งหญิงในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ยึดถือปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาหลักกรรม

คนที่ ๑๕^{๑๐๒} ปิยวาจา ใช้หลักกรรมพูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะน่าฟัง ชี้แจงแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐานซึ่งจูงใจในทางที่ดี หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจรู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้เกิดรักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ด้านครอบครัว

สถาบันครอบครัวในภาคอีสาน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีสมาชิกแต่งงานกับชาวต่างชาติ ได้มีการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมจากอดีต เริ่มตั้งแต่ความคิดเกี่ยวกับเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกคู่ครองที่อิงอยู่บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ จากการสัมภาษณ์พบว่าสตรีอำเภอทุ่งเขาหลวง ที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่แล้วจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ -๖ ซึ่งเป็นผู้ที่ผ่านการแต่งงานครั้งแรกกับสามีคนไทยมาแล้ว แต่ต่อมาได้เลิกรากับอดีตสามีคนไทย โดยส่วนใหญ่มีลูกคิด ๑ คน และได้เริ่มต้นชีวิตใหม่กับสามีชาวต่างชาติ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นชาวยุโรป โดยเฉพาะในกลุ่มของประเทศเยอรมัน อังกฤษ และกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย สามีสามีชาวต่างชาติมีอายุเฉลี่ย ๕๐ ปี และประมาณหนึ่งในสี่ของผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป มีรายได้เฉลี่ยประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน แต่ภรรยาไม่สามารถระบุได้ว่า สามีจบการศึกษาและประกอบอาชีพใด สามีสามีชาวต่างชาติประมาณเกือบร้อยละ ๓๐ และอาศัยอยู่กับภรรยาที่ประเทศไทยเป็นการถาวร ซึ่งในกลุ่มนี้เป็นผู้ที่เกษียณอายุแล้วทั้งสิ้น ส่วนที่เหลือเดินทางไปมา ระหว่างประเทศ

^{๙๙} สัมภาษณ์ นางพรทิพย์ ชูดวง, วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ นางสาวพวงแก้ว จันทมา, วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นางสาวพิน นุริตมนต์, วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ นางสาววีรณัฐ บุตรโคตร, วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

ไทยและต่างประเทศ ส่วนทั้งความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติภายในครัวเรือนที่มีความห่างเหินกันมากขึ้น แต่ก็ไม่ได้ละเอียดกัน ยังเป็นเสาหลักในการรวมญาติ ในเวลาที่กลับมาอยู่เมืองไทยด้วย

ด้านเศรษฐกิจ จากการสัมภาษณ์ ทั้ง ๑๕ คน ส่วนใหญ่จะเคยสมรสมาก่อนและมีสภาพความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างลำบาก ประกอบอาชีพขายบริการบ้าง จนกระทั่งได้พบกับชาวต่างชาติที่เข้าใจและแต่งงานในที่สุด จากฐานะที่ยากจนไม่มีอะไร ก็กลับกลายเป็นคนมีฐานะ มีบ้านหลังใหญ่ มีที่ดิน มีอาชีพ มีรถยนต์ สภาพทางครอบครัวดีขึ้น มีรายได้ที่สามีชาวต่างชาติมอบให้เป็นประจำทุกๆ เดือน

ด้านสังคม สังคมความเป็นอยู่ของหญิงไทยในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ก่อนที่จะแต่งงานกับชาวต่างชาติ มีสังคมเช่นเดียวกับ หญิงอีสานทั้งหลายเมื่อแต่งงานกับชายไทย ต้องรับผิดชอบทั้งงานบ้านงานเรือน การทำมาหากิน เลี้ยงลูก อีกทั้งสังคมของชาวพุทธเราสอนให้มีความกตัญญูต่อบิดามารดา เมื่อแต่งงานกับชายไทยแล้วไม่มีความสุข ไม่สามารถหาเงินทองมาให้กับบิดามารดาของตนเองได้ ประกอบกับความไม่รับผิดชอบของชายไทย จึงเกิดการหย่าร้างและพบกับชายชาวต่างประเทศ อาจได้รับการแนะนำจากญาติพี่น้อง จากเพื่อน ประกอบกับการเอาอกเอาใจของชายชาวต่างชาติ ทำให้ตัดสินใจแต่งงานกับชายต่างชาติ และเมื่อแต่งงานแล้วสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถจุนเจือบิดา มารดาได้ บุตรที่เกิดกับสามีคนไทยก็ได้รับการศึกษาที่ดี มีโอกาสช่วยเหลือสังคมรอบด้าน อีกทั้งยังมีเวลาในการเข้าวัดปฏิบัติกิจทางพระพุทธศาสนาได้อีกด้วย

ด้านวัฒนธรรม หญิงไทยในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ก่อนที่จะแต่งงานกับชาวต่างชาติสภาพทางวัฒนธรรมของหญิงเหล่านี้ จากการศึกษาทั้งการสัมภาษณ์ และการสนทนา ถึงแม้ว่า จะมีบางคู่ที่ไปใช้ชีวิตในต่างประเทศ แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมดั้งเดิมคือ มีความกตัญญู มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปใช้และใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นบทเรียนที่จะใช้ชีวิตในปัจจุบันให้มีความสุข

สรุปจากการสัมภาษณ์หญิงไทย ที่สมรสกับชาวต่างชาติ จำนวน ๑๕ คน จะเห็นได้ว่าหญิงไทยเหล่านี้มีอายุระหว่าง ๒๐ - ๕๐ ปี เคยสมรสกับชายไทยมาแล้วถึง ๑๐ คน ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตเพราะชายไทยเจ้าชู้ ดื้อมเหสี ไม่รับผิดชอบ มีบางคนที่เกิดจากตัวเองที่ไม่ทำหน้าที่ของตนเองจึงทำให้ครอบครัวล้มเหลว และเป็นบทเรียนให้กับตนเองเมื่อมาแต่งงานใหม่กับชาวต่างชาติ ชายชาวต่างชาติได้รับการเลี้ยงดูให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบ เมื่อหญิงไทยได้สมรสกับชาวต่างชาติ บทเรียนชีวิตมีอยู่แล้ว จึงได้มีการปรับตัวเองให้ดีขึ้นเพื่อให้ชีวิตของตนเองมีความสุข โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และการทำตนให้เป็นคนปกติ คือ รักษาศีล ๕ ถึงแม้จะรักษาได้

ไม่ครบทุกข้อก็ตาม ถึงแม้ชาวต่างชาติจะเป็นสังคมที่แยกตัวจากบิดามารดา แต่ความต้องการของเขาก็คือ ต้องการให้ภรรยาของตนเข้ากับครอบครัวของตนเองได้มีความเชื่อศรัทธาไม่สุรุษสุร้าย ไม่นอกใจ ประกอบกับพื้นฐานของคนไทยเป็นคนอ่อนน้อมดังนั้นการเข้ากับผู้ใหญ่ ญาติของสามีได้ จึงไม่เป็นปัญหา และหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ นั้น จะรักษาศีล ๕ บางคนสามารถรักษาได้ทุกข้อ แต่บางคนรักษาได้เพียงบางข้อ อีกทั้งยึดหลักธรรม คือ สังคหวัตถุ ๔ มาปฏิบัติโดยที่อาจจะไม่ทราบความหมายของสังคหวัตถุ ๔ ก็ตาม แต่ก็สามารถใช้ชีวิตครอบครัวด้วยหลักการสังคหวัตถุ ๔ คือ การให้ทาน วาจที่ไพเราะเป็นประโยชน์ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หรือแม้แต่การถนอมน้ำใจและสงเคราะห์ครอบครัวของสามี

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมว่าด้วยการครองเรือนของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติเกี่ยวกับศีล ๕ และสังกหัตถ์ ๔ ศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่มีกับหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ ในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด และการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อการครองเรือนของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ ในอำเภอทุ่งเขาหลวง การดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสารและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้แบบสอบถามจำนวน ๕๗ คน และจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มสมรสจำนวน ๑๕ คู่ เป็นการพรรณนาข้อมูลเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ร้อยละ ผลของการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยและมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างหญิงไทยในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ดที่สมรสกับชาวต่างชาติ จำนวน ๕๗ คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เรื่องศึกษาหลักธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด มี ๔ ตอน ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน ตอนที่ ๓ พุทธศาสนากับการครองเรือนของหญิงไทยกับสามีชาวต่างชาติ ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับการครองเรือน ซึ่งผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลด้วยตนเองครบทั้ง ๑๕ ฉบับ และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นหลังแต่งงาน ตลอดจนความคาดหวังในด้านต่างๆ ที่มีต่อกันและกัน ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย สามารถสรุปผลดังนี้

๕.๑.๑ **หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด มีดังนี้**

๑) ศิล ๕ ผู้วิจัยพบว่า ศิล ๕ นั้น เป็นธรรมที่หญิงไทยสมรสกับชาวต่างชาติยึดถือปฏิบัติ ศิล ๕ เป็นหลักธรรมเบื้องต้นที่ทำให้เป็นคนปกติ สามารถควบคุมตนได้ทั้งกายและวาจา ถึงแม้ว่าหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ จะไม่สามารถรักษาได้ทุกข้อก็ตาม แต่หญิงไทยเราก็สามารถรักษาได้ โดยเฉพาะศิลข้อที่ ๑ จะเว้นจากการประพฤติดีกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหวน อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิ และจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้สับสน และศิลข้อที่ ๕ เว้นจากสุราเมรัยไม่เสพเครื่องทองของมีนเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทหมิ่นเหม่อ ความเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ เช่นทำให้เกิดอุบัติเหตุ แม้อย่างน้อยก็เป็นผู้ถูกคุมคามต่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของผู้ร่วมสังคม ซึ่งศิลทั้ง ๒ ข้อนี้ ถ้ารักษาไม่ได้จะเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งต่อเนื่องไปจนถึงการหย่าร้างทำให้ครอบครัว จะเห็นได้ว่าหญิงไทย ที่เคยสมรสมาก่อนกับคนไทยแล้ว ชีวิตครอบครัวต้องล้มเหลวนอกจากที่สามีชาวไทยจะขาดความรับผิดชอบแล้ว สาเหตุที่สำคัญคือ ความเจ้าชู้ และดื่มสุราจนเป็นเหตุให้ขาดสติ การทะเลาะเบาะแว้งทำร้ายร่างกาย และเมื่อหญิงไทยพบกับความทุกข์จะหันหน้าเข้าพึ่งวัด พบพระภิกษุสงฆ์ ปฏิบัติธรรม

๒) นอกจากศิล ๕ แล้ว หลักธรรมที่หญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ ยังยึดถือหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยไม่รู้ว่าควรให้ทาน การใช้จ่ายที่สุภาพ หรือมธุรสวาจา การช่วยเหลือครอบครัวทั้งของตนเองและเอื้อเพื่อต่อเพื่อนบ้าน ช่วยงานวัด ต่าง ๆ เหล่านี้ คือ หลักสังคหวัตถุ นั่นเอง เพราะสังคหวัตถุ ๔ นั้นเป็นหลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือนนั่นเอง

๕.๑.๒ **ผลกระทบทางด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ ในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด มีดังนี้**

๑) ด้านครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวในภาคอีสาน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีสมาชิกแต่งงานกับชาวต่างชาติได้มีการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมจากอดีต เริ่มตั้งแต่ความคิดเกี่ยวกับเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกคู่ครองที่อิงอยู่บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติภายในครัวเรือนที่มีความห่างเหินกันมากขึ้น ครอบครัวถูกมองว่า เห็นแก่เงิน และถูกดูถูกเหยียดหยาม

๒) ด้านเศรษฐกิจ

ผู้วิจัยพบว่าหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านเศรษฐกิจนั้น ก่อนที่จะสมรสกับชาวต่างชาติ นั้นฐานะยากจน ลำบาก แต่เมื่อสมรสกับชาวต่างชาติแล้ว ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นมาก มีบ้าน มีรถยนต์ มีที่ดิน เป็นเจ้าของกิจการ สามารถ

ซื้อบ้าน ช่วยเหลือญาติของตนได้ มีอาชีพที่ดีมีรายได้ดีขึ้น สามารถเลี้ยงดูบุตรของตนเองที่เกิดถึงสามมีได้อย่างดี ชีวิตมีความสุข และส่งเงินให้กับทางบ้านได้

๓) ด้านสังคม

หญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในเขตทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถช่วยเหลือสังคมรอบด้านของตนเองได้

๔) ด้านวัฒนธรรม

หญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อได้สมรสกับชาวต่างชาติจะได้รับความรักจากสามี จากการศึกษาแบบสัมภาษณ์ จากหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ ๑๕ คู่ สามารถวิเคราะห์ได้ว่าชาวต่างชาตินั้น ได้รับการเลี้ยงดูให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ให้เกียรติผู้อื่น ดังนั้นเมื่อมาสมรสกับหญิงไทย จึงให้ความรักและให้เกียรติภรรยา ซึ่งต่างกับเมื่ออยู่กับสามีคนไทย ซึ่งไม่ให้ความสนใจและใส่ใจในเรื่องนี้น้อยมาก

การสมรสกับชาวต่างชาติ ส่งผลให้เกิดการผสมผสานกลมกลืนทางด้านวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมไทยอีสานและวัฒนธรรมของชาวตะวันตก ดังจะเห็นได้จากการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับบุตรมากขึ้น มีการใช้ภาษาอังกฤษในร้านค้าเพื่อติดป้ายราคา หรือในร้านอาหารที่มีรายการอาหารเป็นภาษาอังกฤษมากขึ้น จากแต่เดิมที่มีแต่รายการอาหารพื้นเมือง นอกจากนี้สตรีอีสานที่แต่งงานกับชาวตะวันตกมีความต้องการที่จะรับประทานอาหารตามอย่างสามีมากขึ้น พร้อม ๆ กันนั้นก็มีความสนใจและมีส่วนร่วมในประเพณีของสามีเช่น วันคริสต์มาสมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันสามีชาวต่างชาติก็หันมาให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และประเพณีอีสาน เช่น เทศกาลสงกรานต์ หรือวันเข้าพรรษามากขึ้น ดังนั้น หญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด หลังจากที่ได้สมรสกับชาวต่างชาติแล้ว ทำให้ชีวิตมีความสุข ญาติพี่น้องมีความสุข เศรษฐกิจดีขึ้น บางคนเปลี่ยนฐานะเป็นคนร่ำรวย เป็นที่ยอมรับของสังคม

๕.๑.๓ การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อการครองเรือนของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

หลักธรรมก่อนสมรสที่หญิงไทยจะสมรสกับชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่ไม่มีความสนใจ และละเลยในความปฏิบัติ ไม่สามารถประกอบครอบครัวให้อยู่รอดได้ ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีขึ้น ประกอบกับต้องทำงานหนักคนเดียว สามีคนไทยไม่มีความรับผิดชอบ เมตตา จากบทเรียนในอดีตที่ได้แต่งงานกับสามีคนไทย ต้องทำงานหนัก ฐานะทางเศรษฐกิจ ก็ไม่ดี สามีขี้เหล้าเมายา เจ้าชู้ไม่มีความรับผิดชอบ จึงทำให้ครอบครัวล้มเหลว บางคนต้องไปทำงานที่พื้ทยา บางคนได้รับคำแนะนำจากเพื่อนให้รู้จักชาวต่างชาติ และได้สมรสกับชาวต่างชาติได้เรียนรู้อดีตมาแล้ว

และรู้ว่าเมื่อเวลาที่ตนเองมีความทุกข์นั้น จะหันหน้าเข้าพึ่งวัด ทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม ตามวิถีชีวิตของคนไทย จึงได้นำเอาหลักธรรมง่าย ๆ คือ สีล ๕ และสังคหวัตถุ ๔ มาใช้ในการครองเรือน ถึงแม้จะรักษาสีลได้ไม่ทุกข้อก็ตามแต่คนเราเมื่อมีศีลถือว่าเป็นคนปกติทำให้เกิดการขังคิดในการกระทำ เพราะศีล ๕ นั้น เป็นหลักธรรมเบื้องต้นของชีวิตที่ทุกคนสามารถประพฤติปฏิบัติได้ สามิชาวต่างชาติถือความซื่อสัตย์ ความไม่นอกใจ ความไม่ฟุ่มเฟือย ประกอบกับหญิงไทย มีคำพูดคำจาที่อ่อนหวานสุภาพ ตลอดจนการรู้จักหน้าที่ของภรรยา หน้าที่ของแม่บ้าน ซึ่งอยู่ในหลักสังคหวัตถุ ๔ นั้นเอง ก็ทำให้ได้รับความรักจากสามี ทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุข เศรษฐกิจดีขึ้น สังคมก็ยอมรับ อีกทั้งสามิชาวต่างชาติได้สัมผัสกับวัตรปฏิบัติของภิกษุสงฆ์ไทย เกิดความเลื่อมใสเข้าวัดปฏิบัติธรรมด้วย จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวมีความสุข และทำให้หญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ ในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งที่พำนักในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด และย้ายไปอยู่ต่างประเทศกับสามี แต่กลับมาประเทศไทยเป็นประจำทุกปีประสบความสำเร็จในชีวิตครอบครัว เพราะใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สีล ๕ และสังคหวัตถุ ๔ ในการครองเรือน ในส่วนของข้อเสียของการยึดศีล ๕ และสังคหวัตถุ ๔ นั้น พบว่าไม่มีปัญหาทั้งกับสามิชาวต่างชาติ ที่นับถือศาสนาอื่น ซึ่งเป็นข้อดีของการยึดหลักธรรมในการครองเรือน

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากการค้นคว้าวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ดผู้วิจัยได้ศึกษาหลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนที่เกี่ยวข้องกับศีล ๕ และสังคหวัตถุ ๔ ของหญิงไทยในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ดเท่านั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ดังนี้

๑) ควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังในเรื่องสภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจของชาวอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อนำข้อมูลมาประกอบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และเพิ่มความสนใจให้กับการวิจัยครั้งต่อไป

๒) ควรจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นความสนใจและสร้างความรู้สึที่ดีต่อการศึกษาลัทธิพุทธธรรมมาดำเนินชีวิตอย่างสม่ำเสมอหรือจัดเวทีสนทนาธรรม

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

- ๑) ควรมีการศึกษาหลักพุทธธรรมในการครองเรือน เช่น ขรവാสาธรรม ๔ โลกธรรม ๘ อธิษฐาน (ธรรมเป็นที่มั่น) ๔ พละ(ธรรมอันเป็นกำลัง) ๔ ประการ เป็นต้น
- ๒) ควรศึกษาเปรียบเทียบหลักพุทธธรรมในการครองเรือนหญิงไทยสมรสกับชาวต่างชาติกับจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ๓) ควรมีการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับคุณลักษณะ และพฤติกรรมที่ปฏิบัติอันเนื่องมาจากการยึดถือในหลักพุทธธรรมการครองเรือน และการถ่ายทอดคุณลักษณะและพฤติกรรมดังกล่าวสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน
- ๔) องค์กรหรือหน่วยงานการเผยแผ่พุทธธรรมในเชิงรุก ควรนำเนื้อหาไปผลิตเป็นเอกสารสื่อที่ง่ายต่อการอ่าน และความเข้าใจ เพื่อให้บุคคลทั่วไปหรือแม้แต่เยาวชนสามารถอ่านเข้าใจได้ เกิดความตระหนักถึงหลักพุทธธรรมในการครองเรือน และนำไปใช้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
- ๕) ควรศึกษาชีวิตสมรสของหญิงไทยกับชาวต่างชาติ ในด้านชีวิตก่อนสมรส และหลังสมรส ความสัมพันธ์ด้านทางเพศ และด้านเครือญาติ เป็นต้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย ภาษบาลี

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย. ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ อรรถกถาบาลี. ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. พระสูตรและอรรถกถา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กรมการศาสนา. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๓๓.

กระทรวงศึกษาธิการ. เกร็ดความรู้ในชาดก. รวบรวมเรียบเรียง โดยพิสิฐ เจริญสุข, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.

หลวงวิจิตรวาทการ. วิชาการครองเรือนครองรัก. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์ บัณฑิต. ๒๕๔๒.

กฤษณา พันธุ์วานิช. สามีนำเข้าสู่สร้างค่านิยมทางวัฒนธรรมที่เบี่ยงเบี่ยน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๗ .

งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๓.

นิยพรรณ วรรณศิริ. มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐.

บรรพต วีระสัย. สังคมวิทยา มานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๑๔.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พระพุทธศาสนาในเอเชีย. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๐.

_____ พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

_____ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

_____ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙ ราชบัณฑิต). คำวัด พจนานุกรมเพื่อการศึกษา
พุทธศาสตร์ . พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม,
๒๕๕๑.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒. กรุงเทพมหานคร :
บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๕๖.

ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดี, ๒๕๕๘.

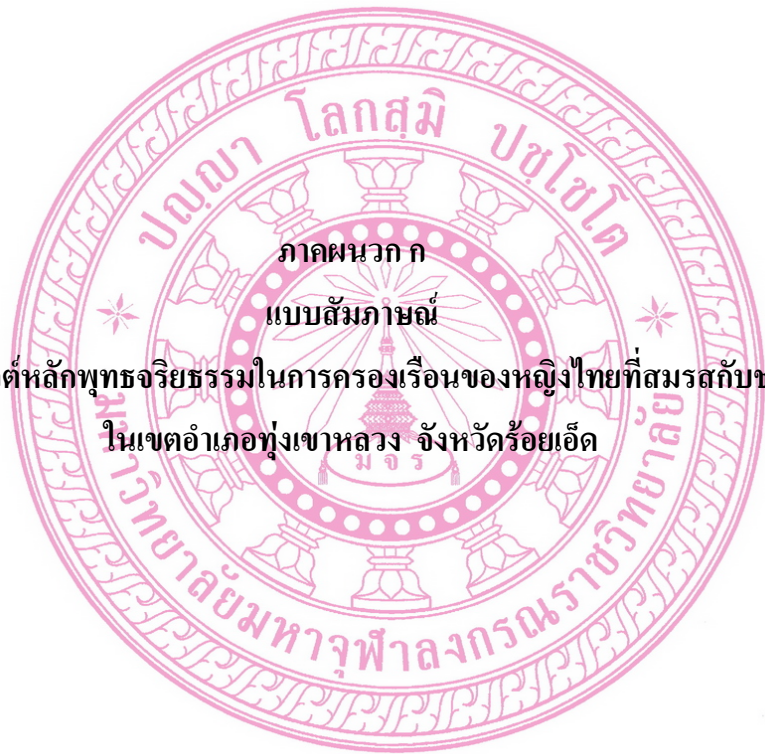
สุริย์ สุวรรณภาค. บทบาทสตรีในด้านสิทธิทางเพศ ศึกษาจากนวนิยายในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๔ -
๒๕๑๑ ในโครงการสตรีและเยาวชนศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓.

(๒) บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์

<http://www.lookingforeignlover.>

<http://www.oknation.net.>

<http://mermaid.panphuket.com.>

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ
ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมในการครองเรือนของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ
ในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์โดยภาพรวม ดังนั้น ผู้ตอบสัมภาษณ์ไม่ต้องเขียนชื่อในแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๔ ตอน ในแต่ละตอนขอให้ท่านอ่านและตอบให้ครบทุกข้อ ตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการแต่งงานของหญิงไทยกับชาวต่างชาติ

ตอนที่ ๓ การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมไปใช้ในการครองเรือน

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับการครองเรือน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑) ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

๒) ปัจจุบันอายุ..... ปี

๓) ระดับการศึกษา.....

๔) ปัจจุบันประกอบอาชีพ.....

๕) ก่อนแต่งงานกับสามีชาวต่างชาติมีอาชีพ.....

๖) มีรายได้ต่อเดือน บาท (ประมาณ)

๗) ปัจจุบันอาศัยอยู่ที่บ้าน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

๘) สถานภาพสมรสกับชาวต่างชาติ

จดทะเบียนสมรส

ไม่ได้จดทะเบียนสมรส

หย่าร้าง

๘) สถานภาพครอบครัว

อยู่ด้วยกัน แยกกันอยู่

หย่าร้าง

๑๐) วันที่ให้สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการแต่งงานของหญิงไทยกับชาวต่างชาติ

๒.๑) ครอบครัวเดิม (ของหญิงไทย/สามีชาวต่างชาติ) นับถือศาสนาอะไร

.....

.....

๒.๒) ในชีวิตประจำวัน ท่านได้ทำบุญตักบาตร เป็นประจำหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

๒.๓) ก่อนแต่งงานสามีนับถือศาสนาอะไร

.....

.....

๒.๔) ท่านเคยคิดจะให้สามีเปลี่ยนมานับถือศาสนาตามท่านหรือไม่

.....

.....

๒.๕) ท่านคิดจะเปลี่ยนไปนับถือศาสนาตามสามีหรือไม่เพราะเหตุไร

.....

.....

๒.๖) สามีสนใจปฏิบัติศาสนกิจตามแบบชาวพุทธหรือไม่เพราะเหตุไร

.....

.....

๒.๗) สามีสนใจศึกษาศาสนาพุทธหรือไม่เพราะเหตุไร

.....

.....

๒.๘) ในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา / วันมาฆบูชา / วันเข้าพรรษา ท่านเคย
ชักชวนสามี ไปทำบุญที่วัดหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....

๒.๙) บุตรของท่านนับถือศาสนาอะไร เพราะเหตุใด

.....
.....

๒.๑๐) ท่านและสามีต้องการให้บุตรมีทัศนคติในการดำรงชีวิตแบบชาวพุทธหรือไม่
เพราะเหตุใด

.....
.....

ตอนที่ ๓ การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมไปใช้ในการครองเรือน

๑) พระพุทธศาสนา มีความจำเป็นต่อการครองเรือน หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

๒) ท่านมีแนวทางหรือวิธีปฏิบัติอย่างไรในการครองเรือนอย่างไรโดยใช้หลักธรรม
พรหมวิหาร ๔

๒.๑ เมตตา ปราถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข

.....
.....

๒.๒ กรุณา ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

.....
.....

๒.๓ มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี

.....
.....

๒.๔ อุเบกขา การรู้จักวางเฉย การวางใจเป็นกลาง

.....
.....

๓) ท่านมีแนวทางหรือวิธีปฏิบัติอย่างไรในการครองเรือนอย่างไรโดยใช้หลักธรรม
ฉาวราชาธรรม ๔

๓.๑. สัจจะ คือความซื่อสัตย์ต่อกัน

.....
.....

๓.๒. ทมะ คือการรู้จักข่มใจของตน

.....
.....

๓.๓. ขันติ คือความอดทน

.....
.....

๓.๔. จาคะ คือความเสียสละ

.....
.....

๔) ท่านมีแนวทางหรือวิธีปฏิบัติอย่างไรในการแก้ปัญหาในการครองเรือนอย่างไรโดยใช้
หลักธรรม สมชีวาธรรม ๔

๔.๑. สมสัทธา การมีศรัทธาเสมอ

.....
.....

๔.๒. สมสีลา การมีศีลเสมอ

.....
.....

๔.๓. สมจาคา มีความเสียสละ มีเหตุมีผล พร้อมทั้งจะช่วยเหลือผู้อื่น
เหมือนกัน

.....
.....

๔.๔. สมปัญญา การมีสติปัญญาเหมาะสมเสมอกัน

.....

.....

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับการครองเรือน

คำชี้แจง ตอบคำสัมภาษณ์โดยเสรีตามที่ท่านได้ปฏิบัติจริง

๑. การครองเรือน อยู่กับสามีชาวต่างชาติ ในปัจจุบัน ท่าน ได้ยึดหลักกรรมใดบ้าง ตามความคิดของท่าน

.....

.....

.....

๒. ท่านคิดว่าหญิงไทยควรปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะครองเรือนอยู่กับสามีชาวต่างชาติได้อย่างมีความสุข

.....

.....

.....

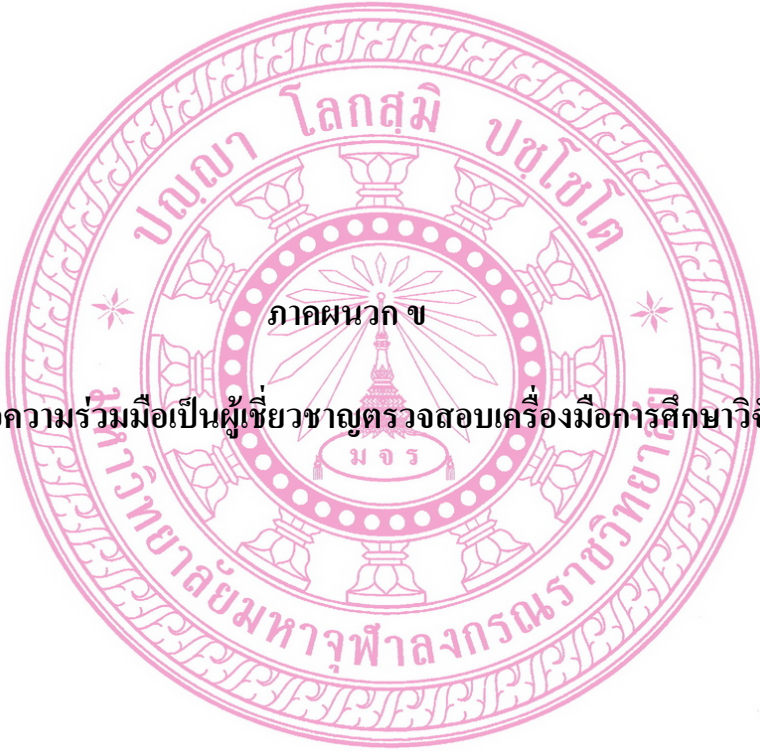
๓. ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างไรกับหญิงไทยที่คิดจะมีสามีชาวต่างชาติในอนาคตต่อไป

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

แบบขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศีกษาวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

พระมหามิตร ชูคปญฺญ โศร. ป.ศ.๔ พช.๗. พช.ม. Ph.D. สาขาพระพุทธศาสนา

ดร.ประยูร แสงใส ป.ศ.๕ พ.ม. พช.๗. M.A. Ph.D. สาขาหลักสูตรและการสอน

ผศ.ดร. ไชยวิทย์ บำรุงศักดิ์ ป.ศ.๗ พช.๗. M.A. พช.ค. สาขาพระพุทธศาสนา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศศ ๖๑๒๓๔/๓๕๐

วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน พระบาทมิลลว รัฐปถุญญตร.

ด้วย พระอธิการสนอง ปภสฺสโร รหัสประจำตัว ๕๕๐๕๕๐๕๐๑๗ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา ภาคปกติ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อการครองเรือนของหญิงไทยที่
แต่งงานกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด" โดยมีคณะกรรมการควบคุม ดังนี้ คือ
๑) พระมหาศาวลยาม วัชรปถุญญตร. ๒) ศพ.ดร.สุวิมล ทองใบ และ ๓) ดร.ไพฑูริย์ สอนมะณี

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย
ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีความ
เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเชิญเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ
การศึกษา วิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูสุตธรรมภาณี)
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

๓๖๐๑๑๑ (นางนงนุช) (นางนงนุช) (นางนงนุช) (นางนงนุช) (นางนงนุช)

นางนงนุช (นางนงนุช) (นางนงนุช) (นางนงนุช) (นางนงนุช)

๒๕๕๕-๑๑-๑๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ๙๖ ๒๕๒๖.๘/๓๓๕๐

วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เจริญพร ดร.ระพีพร แสงใส

ด้วย พระอธิการสนอง ปภสฺสโร วัดป่าประดู่ ตำบลประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ขอความร่วมมือให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อการครองเรือนของหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมีคณะกรรมการควบคุม ดังนี้ คือ ๑) พระมหาศาลสยาม วชิรปญโญ, ๒) ผศ.ดร.สุวิน ทองใบ และ ๓) ดร.ไพฑูรย์ สวนมะลิ

เพื่อให้วิทยานิพนธ์ของบัณฑิตศึกษามีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการศึกษาวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเชิญชวนให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอแสดงความขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเชิญชวนให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย
ขอเชิญชวนให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย
ขอเชิญชวนให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย
ขอเชิญชวนให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย
ขอเชิญชวนให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย
ขอเชิญชวนให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย
ขอเชิญชวนให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย
ขอเชิญชวนให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย
ขอเชิญชวนให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย
ขอเชิญชวนให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

[Signature]
(พระครูสุธรรมภาณี)
ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ ๖๑๒๓๓.๑/ ๒๖๖๖

วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน/เจริญพร ผศ.ดร.โศภิตา บำรุงศักดิ์

ด้วย พระราชกฤษฎีกา ปกฤษฎีกา รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๐๑๗ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา ภาศปกติ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อการครองเรือนของหญิงไทยที่
แต่งงานกับชาวต่างชาติในเขตอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมีคณะกรรมการควบคุม ดังนี้ คือ
๑) พระมหาภาวสวาม วชิรปณฺโญ,ดร. ๒) ผศ.ดร.สุวิมล ทองถิ่น แม่ช. ๓) ดร.ไพฑูรย์ สวนเมะไฟ

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการ และถูกต้องตามหลักจรรยาวัจน
ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความ
เชี่ยวชาญในตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเรียน/เจริญพร.เชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ
เครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูสุตธรรมภาณี)

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

สัมภาษณ์ นางสมจิตร พงกษชาติ.๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สัมภาษณ์ นางนิภาพร พิมพรัตน์,นางพรทิพย์ ชูดวง.๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สัมภาษณ์ นางนิภาพร พิมพ์รัตน์. ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สัมภาษณ์ นางใหม่ วุทธศรี,นางพรทิพย์ ชูดวง. ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สัมภาษณ์ นางสาวพวงแก้ว จันทมหา.๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สัมภาษณ์ นางนิตยา สรรพวุธ.๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

สัมภาษณ์ นางนวลสวาท จินดา. ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สัมภาษณ์ นางอมรรัตน์ ณรงค์ชัย. ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สัมภาษณ์ นางสุรีย์ รัตนกักดี...๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระอธิการสนอง ฉายา ปกสุสโร นามสกุล คณะพรหม
- ว/ด/ป เกิด : ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๘
- ภูมิลำเนาเดิม : บ้านเลขที่ ๔๗ หมู่ที่ ๕ บ้านจัวใต้ ตำบลธงธานี อําเภอรัชนบุรี
จังหวัดร้อยเอ็ด
- การศึกษา : จบระดับประถมศึกษาโรงเรียนบ้านจัวใต้ ต.ธงธานี อ.รัชนบุรี
จ.ร้อยเอ็ด
: จบนักธรรมชั้นเอก
: จบหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ปี
พุทธศักราช ๒๕๕๐
: จบพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ปีพุทธศักราช ๒๕๕๔
- อุปสมบท : ณ พัทธสีมา วัดวาริอุคม ต.ธงธานี อ.รัชนบุรี จ.ร้อยเอ็ด
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดเขมาวาส บ้านแก่น้อย ต.ไพศาล อ.รัชนบุรี จ.ร้อยเอ็ด
รหัสไปรษณีย์ ๔๕๑๓๐